

ARGIA

1987 Maiatza 31 — L urtea — 1.153 zenbakia — 145 pezeta (BEZ barne) / 8 libera

**Ari berriak
GAL delakoaren
matazan**

**Donald O'Riagain:
«Euskara ez da
ofizial izango
Europako
Parlamentuan»**

**Julian Retegi
txapeldun,**

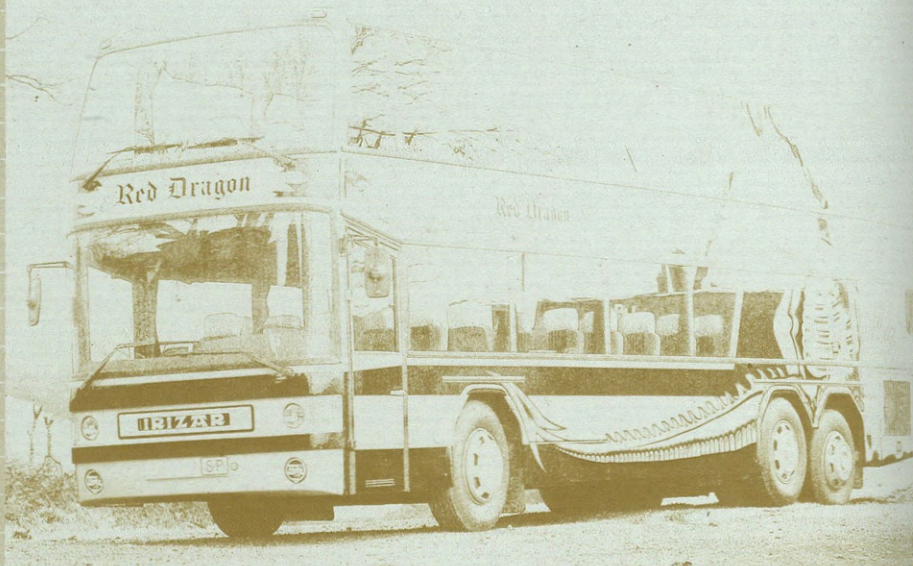
**«laister
erretiratzeko
asmoa dut»**

DISEINU BAT

IRIZARREN DRAGOI modeloa

GOI MAILAKO

Capazitatea,
konforta eta diseinua,
IRIZAR
kalitatearen zigiluarekin.

IRIZAR

Barrio San Andrés, s/n. ORMAIZTEGI Gipuzkoa Tel. (943) 881900 - Telex 36670 IRKA E

ZINKUNEGI OPTIKA

Optikari-Optometrista

Ukipen lenteak

hernani,4

donostia

t.42 06 24

1.153. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

13.— Imanol Murua: «Miraririk ez da, eta proiektu asko kontinuitatean burutu behar dira». **I. Zubiondo.**

17.— Ioldiren ausia, justizia espainiarraren test bat. **I.Z.**

NAZIOARTEKOA

18.— Estatu-gabekoen udaberri garraisiak. **P. Sastre.**

ERREPORTAIK

20.— Donald O'Riagain: «Euskara ez da hizkuntza ofiziala izango Europako Parlamentuan». **I. Uria.**

23.— Datorren mendean kostaldeak arriskutan ote? **M.J. Barandiaran eta I. Irazabalbeitia.**

24.— Sokagintza, azkenetan dagoen ofizioa. **Urederra.**

26.— Unibertsitat ikasle euskaldunak instituzioen lanak betetzen. **Bartolo.**

KULTURA

45.— Kulturataria.

46.— Pedro Zarrabeitiari hitza. **Mirene Ibarrondo.**

47.— Javier Bello Portu, Baionako Koruko zuzendariarekin. **L. Etxezaharreta.**

48.— Baikortasun giroa sortu da aurtengo Galarrotsetak. **J.L.**

50.— Nafarroako Dekretuak AEKri bideak ixten. **I. Camino.**

51.— Maiatzeko azoka berriz ere Durangon. **A. Izarzelai.**

52.— Kulturaren aste-borrastea.

54.— Munduaren zabaletik kultura. **J.M. Heritz.**

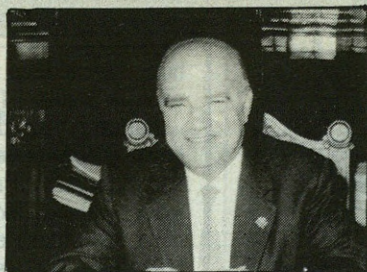
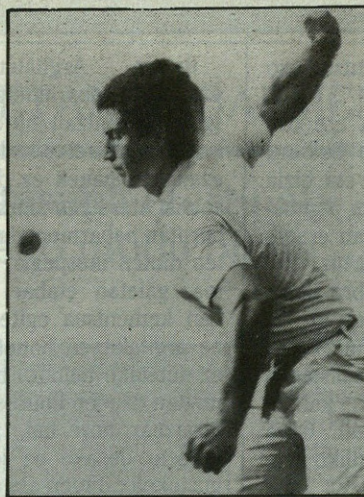
ETA BESTE

55.— Kirola. **G. Arrese.**

56.— Bertsoak.

57.— Denborapasak.

58.— Azkena: **P. Agirrebaltzategi.**

RETEGI Ilak zortzigarren txapela ere eskuratua du dagoeneko. Besteren bat eskuratuko duela pentsatzekoa da, gero eta gertuago daukan Tolosak eragozten ez badio behintzat. **ASTE H-NETAKO ELKARRIZKETA** Erasungo pelotariarekin egin dugu, **35. orrialdean**, laster erretiratzeko asmoa daukala iragartzen digularik. Gipuzkoako Diputaziorako EAREN hautagaia den **IMANOL MURUA** da, bestalde, politikako orrialdeetan protagonismo gorena jasotzen duena, elkarrizketa luzea **13. orrialdean** argitaratzen digularik. Azkenik, beste zenbait erreportaia eta elkarrizketarekin batera, Hazparne aldean izan berri diren **GALARROTSAK-87** dira kulturazko orrialdeotan plater fuertea, **48. orrialdean**. Eta beste asko, baina horiek zerorrek deskubritu beharko dituzu.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki Camino, Jon Barandiaran, Ostaiska Irastorza, Gorka Izeta, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uria, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Mintegi, Iñaki Uriarte, 'Anaitasuna Taldea'.

Gasteizen: Blanca Agiriano, Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Josu Olano, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Iribarren, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Amaia Ellosegi, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Esther Forcada, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Gure Irratikoak, Tito Irazusta, Irulegi Irratikoak, Koldo Izagirre, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfonso Martinez, F.J. Mendiguren, Bego Montorio, Mikel Nabarro 'Trikuharri', Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarriñana, J.L. Alvarez 'Txillardegí', Mikel Ubillos, Urederra.

Marraskilariak: Joxemi, Julio.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran, Agus Barandi.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña 19 Behea. 20012 Donostia.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

Ale Bakarria: 145 pezeta / 7 libera (BEZ barne).

1987. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....	5.300 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....	360 libera.
Estatu Espainola.....	5.300 pezeta.
Beste atzerriak.....	7.200 pezeta.
Airez.....	11.000 pezeta.

MAIATZA 31 EKAINA 6

ekainaren 4ean ilgora

mareak: (maiatzaren 31an)
gora: 07.31 eta 19.42
behera: 13.24 eta 00.57

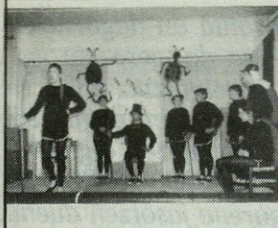
eguzkia: (maiatzaren 31an)
irten: 06.57
sartu: 21.12

LIBURUAK

Mikel Mendizabal

Hamar manu minduak
Apetitu on!

Gillaume Irigoyen/Hirurak bat taldea

Titulua: (Bi obra) Hamar manu minduak, eta Apetititu on

Egilea: Guillaume Irigoyen

Argitaletxea: Susa

Ezaugarriak: 100 orrialde, 500 peza.

Iparraldeko «hirurak bat» taldeak hemezortzi urte daramazki antzerkiaren munduan lanean. Aurten ere Guillaume Irigoyenek bi obra hauek idatzi ditu honela bere laugarren antzerki obra izanik.

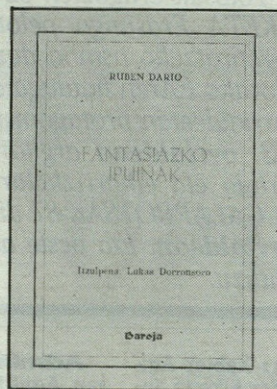
Lehenengo obra, «hamar manu minduak», gizon baten istorioa dugu eta bertan protagonista, iparraldeko herri txiki batera iritsi ondoren hamaika arazo ezberdinetan ikusiko du bere burua. Umorea ez zaio inoiz falta obra

honi, iparraldeko kutsua oso nabaria izanik.

Euskara izan da ere oso kontuan izan duen helburu bat hizkuntza arin eta bizia egiten saiatuz, hots, egunero elkar-hizketetan erabiltzen den euskara sartuz.

Bestalde beste obra «Apetitu on» dugu. Honeri ere ez zaio umorerik falta, baina hori bai kutsu errealistagoa duela esango genuke, kanpoko itsuran behintzat. Obra honetan aginte handiko zenbait pertsona hartzen dute parte eta herri atzeratueta gosearen arazoa nola konpontuko duten pentsatzen ari dira. Autorea, umoreare sarkastikoaren bidez ere, jokabide horien zurikeria kritikatzen saiatzen da.

Bi obrak euskara baxenafarrez idatzirik daude eta horregaitik oso gogorra egiten zaigu ondo ulertzea dialekto horretan ohituta ez gaudentzat. Susa argitaletxeari edo Hirurak bat taldeari eskatu genioke, hurrengo obra euskara batuan idatzi edo egin dezaten, honela jende guztiak errazago ulertu ahal dezan.

Titulua: Fantasiatzko ipuinak

Egilea: Ruben Dario

Argitaletxea: Baroja

Ezaugarriak: 105 orrialde, 750 peza.

Argitaletxe bakoitzak bere «estilo» edo ezaugarriak dituela jakina dugu eta ezin ukatu argitaletxe bitxi honen berezitasuna, oraingo honetan eskeintzen ditugun bi liburueta ikus daitekeen bezalaxe.

Baroja Argitaletxearen ezaugarri nabarietako bat gure hizkuntzan obra klasikoak argitaratzea da. Eta ezaugarri hauek ez dira bakarrik ateratzen dituzten liburutan nabarmentzen, ematen dioten ikuspegia, formatoa, gaietan etabar baizik. Lan kementsua egiten dute ba argitaletxea honetakoak, ez dutelako helburu bakarra modan dauden liburuak argitaratzea; hori bai, norbait galdetu dezake ea jendeak gustokoak dituen ala ez liburu mota horiek, baina tira, hori jendeak erabakiko du.

Oraingo honetan Ruben Dario nikaraguarraren ipuin liburu bat eskeintzen digute; ipuin fantastikoak tituluak berak esaten duen bezalaxe. Gaiak ez badute ezer ikusi beharrik bata bestearekin, badituzte ezaugarri berdintsuak beraien artean, estiloa dela, gertatzen diren gauzak, bukaerak...

Honela, umezurtz desgraziatu bati bere ama nola agertzen zaion ipuin bukaer bat dugu, Bibliako pertsonai ezberdinen eztabaidak (euskaldun bat ere aipatzen du apaiz fanatiko bat dena), oiha liluragarri batetik bidaia etabar. Hori bai gehienetan luxuz eta handitasunez beterik eta bukaera «fantastiko» batez eginak.

Autorea misterio kutsua denbora guztian mantentzen saiatzen da, hunkipena ipuin bukaera gehienetan bezalaxe; ez dakiguna ea lortzen duen ala ez, baina hori bai bere formak oso landuak daude, poetikoak izanik kasu askotan.

Itzulpena Lukas Dorronso-rok egin du, oso modu zehatzetan ipuinen ezaugarriak jarraituz.

Titulua: Jon Artaburu eta indio ikustezina

Egilea: Janosch

Argitaletxea: SM

Ezaugarriak: 100 orrialde, 440 peza.

Ipuin polita eskeintzen die haurrei SM argitaletxeok Janosch idazleren eskutik. Idazle poloniar hau, beste hainbat eta hainbat haur literatura egile bezalaxe, bizimodu nahiko zurrumbilotsua izan ondoren, dena pikutara bidali eta haurrentzat ipuinak idaztera dedikatu zen.

Ipuinak, betiko mutiko marginatu baten istorioa kontatzen digu. Familian arazoak, ikasle txarra, eskolan jendeak ez du ezer maite etabar; zakur zar eta zorridun bat izanik Jonek duen lagun bakarra. Baina zorionez, eta ipuin mota hauetan askotan gertatzen den bezalaxe, badu protagonistak osaba maitagarri eta leiala gure mutikoa laguntzeko prest dagoena eta egun batean eskutitz baten bidez, indio magiko eta jakintsu bat bidaltzen dio haurrari bere burua ziur senti dezan gizar-tearen aurrean.

Marrazkiak ez badira beste munduko gauza, autoreak bertan eginak dira eta bestalde itzulpena Pello Zabaltekin egin digu, haurraren hizkuntzan sartzen saiatuz.

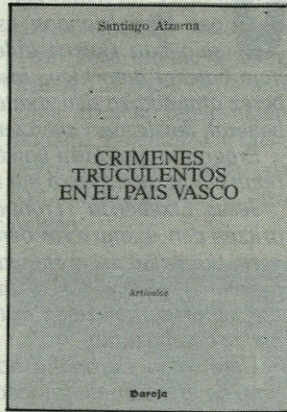
ASTE HONETAN NABARMEN

Gure nortasuna ikertu eta ezagutzeko modu bitxia

Titulua: Crímenes truculentos del País Vasco
Egilea: Santiago Aizarna
Argitaletxea: Baroja
Ezaugarriak: 145 orrialde, 1.000 peza.

Betidanik eta leku guztietan zehar izan dira erahilketak historian zehar. Batzutan amodioarengatik, bestetan astakeri batengatik, ohiturak ere ba omen du bere eragina, eta noski idealismoa ezin ahaztu; gauza da ez dela inongo gauza berria gizakia hain modu gogorrean markatu duen ekintza hau. Era berean, ez dira erahilketa guztiak mota berdinekoak izan, batzuk oso pentsatuak pozoiarekin egin izan diren bezalakoak, beste batzuk gizar-teko talde berezi baten kontra (urdangak Adibidez), besteak gorri-gorriak etabar.

Bestalde ere, erahilketen teoriak ez dira falta izan, geografía, arraza, heziketa eta beste faktore askok eragin handia omen dute ekintza honetan. Liburu honek gure herrian eman diren

arrazoiak aztertzen ditu baina gehienbat harritzen duena, autoreak erahilketari ematen dion garrantzia da, berak dioenez herri baten nortasuna ezagutzeko modu hobereenetakoa erahilketak ikertzea da eta ikerketa modu hau sarritan ez bada erabili, prejuizio moralalengatik izan da.

Baroja argitaletxeak eskeintzen digun liburu hau, gure herrian izan diren zen-

bait hilketa famatu azaltzen dizkigu; Gehienbat aro aurreindustrialean eginak ziren ezker, gure herriko giro eta paisaiak erabateko eragina izan omen zuten eta honela ez dira hilketa garbiak edota emeak izan, ez eta gutxiagorik ere, alderantziz, izugarritzko bortizkeriaz eta odolaz, egin izan dira, hots, ez zuten inongo antzarik nobela ingelesen irakurri izan ditugunekin.

Liburua modu ximple eta errazean idatzirik dago. Bertan hilketa eta hiltzaile famatuak zehaztasunak eskeintzen dizkigu; biografia dela, zerrendak, estadistikak, ihesak, bertsoak, gerta-kizunak etabar, hau da, literatura eta ezagutzen diren datuak nahastuz, gure herriaren ezagupena handitu nahiean eta nola ez, ekintza hauek gehiago ezagutzeko eta ahal den nehurrian berri ez gerta ez daitezen.

Baina Aldizkariaren artikulurik nagusiena inauteriei buruz hitzegiten du. Gure herrian ospatzen diren jai zoro hauetan, norberak bere izkututako aurpegia azaltzen omen du, beste pertsonai batzuen izaera hartuz. Aldizkariak ikerketa txiki bat egiten digu jai hauei buruz zenbait herri ezberdinetan zehar, ba-koitzak dituen ezaugarriekin, ohiturak, galdu diren gauzak, argazkiak etabar.

Gizarte arloa ahaztu gabe, lan istripuei buruz artikulurik gogorra dator ere. Estadistika txiki batzuk erakutsi ondoren, egileak ondorio bat ateratzen du: krisi garaian langileek bere bizitza gehiago arriesgatzen dute, honela istripuen kopurua ikaragarri handituz.

Droga arazoa ukituz, Maitte Erro arlo honetan zenbait urte daramatza lanean. Bere ustez, gizartea aldatzen ez den bitartean droga arazoa ez da konponduko, hau ihes egiteko modua besterik ez bait da. Interes politiko eta ekonomikoak ezin ahaztu noski, hauek ere zer-ikusia erabatekoa bait dute.

Denetik eskeintzen digute Ttipi-Ttipakoek ikus dezkezuenez, berriak, kultura, literatura ere (ipuinak bat eta bertsoak), iritziak eta abar luze bat. Formatoa bestalde handia eta atsegina egiten dute, eta tira, ea guztion artean laguntzen ditugun aldizkari mota hauek, batez ere Nafarroa aldetik datozen ezker eta erabat euskaldunak badira, kasu honetan bezala.

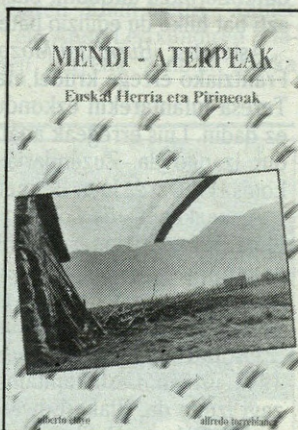
Titulua: Mendi-aterpeak, Euskal Herria eta Pirineoak

Egilea: Alberto Etayo eta Alfredo Torrealba

Argitaletxea: Euskal Herriko mendizale elkargoa

Ezaugarriak: 160 orrialde, 500 peza.

Liburu praktikoa eta interesgarria dugu mendia eta natura maite dutenentzat (teorian denak). Bertan, Euskal herri eta Pirineoko mendi aterpe nagusienak agertzen zaizkigu (denak ez kopurua handiegia litzatekelako), dituzten ezaugarri nabariak azalduz, hots, ea zaindurikoak, libreak edo vi-

vacekoak diren, bere ize-nak, kokalekua, latitudea, goiera, hurbilbideak eta abar luze bat, ia 200 aterpe ezberdinekin.

Aldizkariaren izena: Ttipi-Ttapa

Ezaugarriak: Hilabeteroko aldizkaria, 19. zenbakia, 65 orrialde, 175 peza.

Zilipurdika eta zailtasun handiz baina tira, aurrera doa Baztan, Bidasoa eta maldarerekako aldizkaria hau.

Zenbaki guztietan bezala, hasieran inguruko herri guztien berriak azalazten dizkigu, lana dela, euskararen berriak, txoko berriak etabar. Ondoren entrebista bat datorkigu Nafarroako diputazioko partaide batekin, lurren banaketari buruz, ea noren esku dauden, zergaitik, arazoak etabar.

Loinaz Jauregi,
haur saioetako
aurkezle berria
umeekin egoteko
irrika bizian
azaltzen da,
fantasiaz beteriko
mundu horren
magalean gustora
ezin gehiago.

Umeekin ume, "Poli" eta Loinaz: nora goaz?

Maiatzak 4tik aurrera ETB-k beste itxura bat eman die umeen munduko saioei "Poli" maskota berria eta Loinaz Jauregi aurkezlearen bidez. Loinaz erabat txundituta geratu zen aurkezle gisa bera izan zela hautatua jakitean: «froga gogor batzuren ondoren, noski, dio. Kamara aurrean erabateko naturalitatea azaltzen digu, espontaneitate berezkoa, eta umeekiko hizkera...» «"Poli" ez dirudit panpina umea baizik, eta umeak mordoak gustatzen zaizkit, beroiekin joaten naiz jolastera parkera».

Ez omen da batere zintzoa "Poli": «"pelma" samarra, programa izorratzen

saiatzen da behintzat. Batzutan errita piskat egin eta ederki konpontzen gara, oso lagun gara», eta fantasia askoko lagunak gainera, «beti azaltzen zait sorpresa- ren bat eskutan duela. Badakizue nolakoak diren umeak...

Maria Luisa Seco-rekin ere konparatu omen dute: «ez zait batere axola, ze izugarri gustora bait nago haurrekin. Agian noizbait nazkatuko naz, ez dakit». Ikasten ari da bestetik: «le-ge-jakintza ikasten dut, eta gustatuko litzaitzake hortan jardutea». Bere semea omen da duen forroforik sut- suena. Ez da harritzekoa.

Ostiralez
«Zer
egin
zenuen
gerlan
aitatxo?».
Gerla
«berezia».

Jesus Etxeberria, «Tranpas»

Jose Mari Iriondok asteazkenero aurkezten duen saio hau Goierri aldean oso ospetsu den pertsonaia batekin datorrigu. Jose Mari Legazpin bizi baina berez ataundarra den «txatarrero» baten bizitzako gora-beherak ikuslegoari agertzen saiatuko da.

Programa giro lasai batetan jardungo da, gonbidatua- rekin elkarrizketa goxo bat lortu nahian.

Jesus Etxeberria «Tranpas» Legazpia aldean lanean aritzen den «txatarrero» berezia du. Bere lana utzi eta gero, txarra biltzeari ekin zion eta lan neketsuei eta «bis- ta ona»-ri kolezio ikusgarriak osatzea lortu du. Bere kotxe zaharren kolezioaz arituko da eta ormako erlojuaz ere ez da ahaztuko.

Gaur egun Europako kolezio onenetakoa batzu ba- dauzka ere, ezin ulertu (edo barkatu), hemengo kotxeak konpondu eta gero kanpotarrei saltzearen arrazoiak, bertako patrimonioa (gauza horietan gehiegi ez sinetsi arren, egun bederen) kanpotarrei saltzeak errazkeria adierazten bait du.

Guzti hauek eta gauza berririk argituko dizkigula- koan, hortxe izango gara gaueko 23.15etan.

Amerikarrak nagusi

Oraingoan inolako interes berezirik sortu ez diguten luzemetraiekin egin dugu topo.

Igandez «Gau Luzea». 1947.ean eginiko luzemetraia hau Anatole Litvak-ek zuzendu zuen eta Henri Fondak, Barbara Bel Geddes-ek eta Vincet Price-k esku hartuko dute. Zerbitzu aktibotik baztertua dagoen soldadu batek azti bat hilko du edizio batetako azken pisan.

Asteartez «Burnizko Mozorrodun Gizona». Luis XIV.a, Frantziako errege krudel eta gaizkilea Espainiako Maria Teresa Infantarekin ezkonduko da, honela gudarik izan ez dadin. Luis erregeak anai biki bat duela eta hinen bel- dur izango da. Zuzendaria: James Whale. Antzesleak: Louis Hayward, Joan Bennett eta Warren Willian.

Asteazkenez «Ez Lokartu». Suspentse eta beldurrezko filma. Kotxe istripu batetan hildako ahizparen ahotsa en- tzuten duen neskaxaren historia. Senideak nola hil as- matuko. Richard Lang-ek zuzendu eta Dennis Weaver, V. Harper eta R. Ignacio-k antzestu zuten.

Ostiralez «Zer egin zenuen gerlan aitatxo?». Sicilian, 1943. urtean. Cash kapitaina gizon gogor batzuren buru- zagi izngo da. Blake Edward-ek zuzendu zuen eta akto- reak J. Coburn, D. Shawn eta S. Fantoni dira.

Larunbatez «Joseph Andrews». Joseph hau andre eder baten zerbitzutan dago, eta honek proposamen lizunak egin arren, ez dio jaramonik egiten. 1977.ean Tony Ri- chardson-ek zuzendu zuen eta P. Firth, N. Ogle eta A. Margaret-ek esku hartu zuten.

zinema

Oreretako King Kong

maiatza

29 Oreretako King Kong zine klubak maiatzaren 29rako Tony Scott zinegilearen "El ansia" izeneko filmaren emanaldia iragarri du. Emanaldia Victoria zine-man izango da, arratsaldeko 5,30ak, 7,45ak eta gaueko 10ak eta laudenean.

Tolosako zine kluba

maiatza

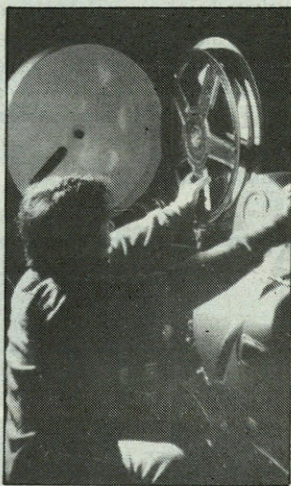
29 Tolosako zine klubak ere maiatzaren 29rako iragarri du bere hurrengo emanaldia. Federico Felliniren "E la nave va" izeneko filma ikusteko aukera izango da Iparragirre zine-man gaueko 10,30etan.

Film honetan Gloria N itsasontziko bidaiaiei buruzko "instantaneak" eskaintzen dira. Fimalki kontatzen du istorioa, beti ere, itsasontzian doazen pertsonaien kokatuz: dantza eta kantu irakalseak, antzerki entrepresariak, abeslari ezagunak, pinturazale bat eta bere alaba. Filma ederra berau; behar bada, Felliniren filmarik sakonena eta sentikorrrena.

Bilboko Fas

ekaina

1 Bilboko Fas zine klubak maiatzaren 1eko "La otra Europa" izeneko zikloa eskainiko du. Ziklo honi hasiera emateko ekainaren 1ean Vera-Chytilova zinegilearen "El juego de la manzana" izeneko filma eskainiko dute. Emanaldia arratsaldeko 7,30etan izango da, San Vicente kaleko 2. zenbakian.

Euskal Zinemaren Zikloa

Euskal Zinemaren Zikloa izenpean ospatzen ari diren emanaldiak oraingo honetan Donostian izango dira. Ekainaren 1etik 5era bitartean honoko filma hauek ikusi ahal izango dira Donostian: Alfonso Ungriaren "Ehun metro", Xabier Elorriagaren "Zergatik Panpox" eta Andu Lertxundiren "Hamaseigarrenen aidanez". Filmen aurretik zenbait ikuska ikusteko aukera izango da.

Kareletik

Zine kritikaz ofizio egiten duen batek, duela urte gutxi, Euskal Herrian ekoiztutako film bat zela eta, «etxean aritzeko filma» zela esan zuen. Ez dut uste Andu Lertxundiren Kareletik hau oso urrun dagoenik horretatik.

Aitortu beharko nuke gure gurasoek atseginez ikusiko luketela seguruenik. Irudi aldetik aberatsa, kolore eta argazkilaritza kontuak ederrak, arrantzaileen faena ondo emana, eta herri txiki batetako giroan pasioak lehertzorian. Hilketak bat. Kontrabandoa. Maitasuna. Mozkorke-ria...

Bai, gustora ikusiko lukete gure gurasoek film hau. Akto-reak ere ondo ikusiko lituzkete, orohar, nahiz eta guri pertsonaiak karton-piedra samarrak atera zaizkiola irudit.

Istoria berari buruz eñan behar erakargarria dela film bat egiteko. Trama eder bat antolatzeke eta suspentse pittin bat lortzeko ematen du gaiak. Suspentsea, ordea, ez da lortzen musika eta irudi ilunekin bakarrik. Istoria behin eta berrir mozten bada, irudi politak izan arren tartean ikusten direnak, behin eta berrir etortzen da behera pelikula.

Izan ere, eta xarmagarria izan arren euskaldunak ohizko ofizioetan eta tradiziozko eginkizunetan ikustea, aurrezki kutxa batetako kalendarario bat ikusten ari garela dirudi, bi orritatik batean irudia dramatizaturik dagoela-rik.

Standard bezala kitsch euskaldun bat egiten ari da es'etiki Andu Lertxundi bere filmetan.

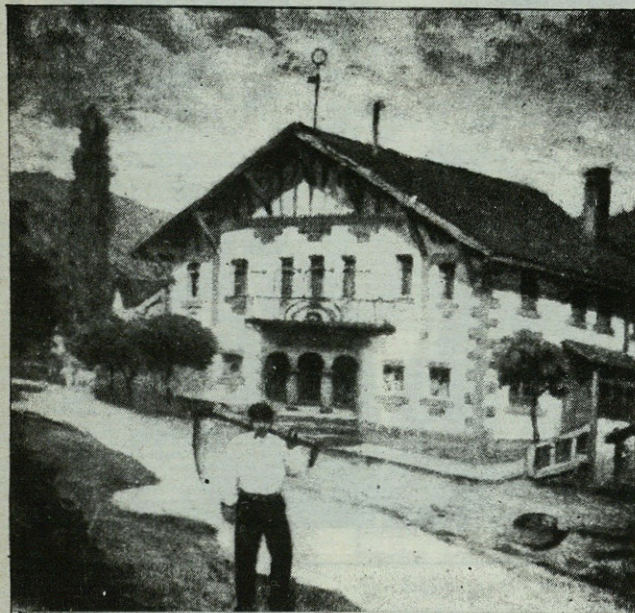
Dignitate maila on bat lortzen du dena den hemen ekoiztutako filmografiaren artean.

Halaz eta guztiz ere, nere ustez, minutu asko dauzka sobran pelikula honek. Eginda dagoen moduan, planteamendua aldatu gabe, ederrago geratuko litzateke laburrago izanez gero.

Martin Goikoetxea

□«Kareletik». Andu Lertxundi (zuz). Patxi Bisquert, Mario Pardo, Lurdes Orube, Mikel Garmendia, Felipe Barandiaran.

arte

Enrike Zubiri- ren lanak Iru- ñan

Enrike Zubiri margolariaren lanak Iruñako Maiako Gaztelua kaleko kultur aretoan ikusial izango dira maiatzaren 31a bitartean. Luzaideko margolari honen lanak Nafarroako zenbait txoko biltzen ditu, besteak beste, Luzaideko etxe eta txokoak. Erakusketa hau ikusteko ordutegia astegunetan arratsaldeko 6etatik 9etara bitarteko da eta jaiegunetan eguerdiko 12etatik 3etara.

"Gernika gogoratuz" Donostian

"Gernika gogoratuz" izenpean Donostiako San Telmo museoan argazki erakusta interesgarria bildu da. Ehun eta berrogeitemar argazki fotokopia, planoak, garaiko dokumentoak eta zenbait pertsonaren deklarazioak. Argazkiak 32 paneletan antolatu dituzte eta erakusketa 14 sailetan banaturik dago.

XIX. mendeko argazkigintza

Bilboko Arte Ederretako Museoan Frantziako XIX. mendeko argazkiak bildu dira. Argazki hauek Andre Roville eta Bernard Marbot-ek eginiko estudioak dira, gorputzari buruzko estudioak, "Gorputza eta bere imajina" izeneko estudioak bait dira. Ekainaren 28a biartean izango da zabalik.

DURANGOKO EUSKAL AZOKA 1987

Maiatzaren 29-30-31

ELKAR • TESTU-LIBURUAK:

Iazkoan 1. mailarako.
Aurten...

EUSKAL HIZKUNTZA ETA LITERATURA
(BBB-LH-IEE 2. maila)

Egilea: Elgoibarko Euskara Mintegia

— MENDEZ MENDE (Gizadiaren historia)
Aro Garaikidea
Egilea: UZEI

— MATEMATIKA (LH 2-1)
Egilea: ELHUYAR

Eta gainera:

— KUXKUX 3, 2. atala
Esperientzi arloa (OHO 3)
Taldea

— ZIPRIZTIN 8 Irakurgaiak (OHO 8)
Irakasle Elkarte

— KUKU! (B eredu) Erdiko zikloa
Aise taldea

musika

■ **Maiatzaren 29an Itoiz** Leioako Sako-
netan Polikiroldegian
izango da, gaueko
10etan.

■ **Maiatzaren 29an**
Beasaingo Polikirol-
degian, gaueko 11etan
Hertzainak eta **Baldin**
bada taldeen kontzer-
tua izango da.

■ **Hilaren 30ean** HBk
kanpaina barruan
eratutako kontzertua
izango da. Bertan **Itoiz**,
Hertzainak, **Tijuana**
in Blue eta **Madarika-**
tuak taldeek kontzertu
galanta eskainiko dute.

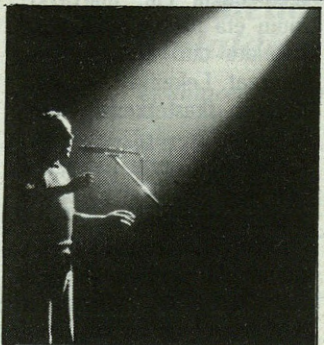
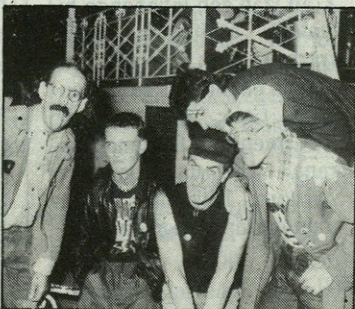
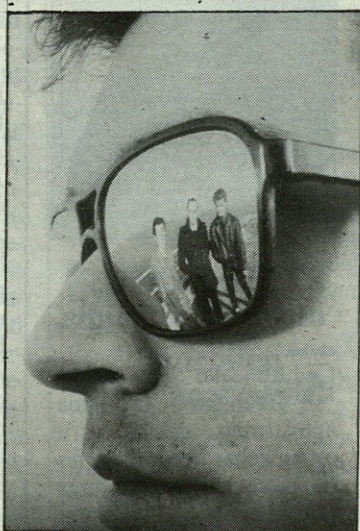
■ **Iruñeko** Anaitasu-
na polikiroldegian
ekainaren 6an berriz,
Hertzainak eta **Zarra-**
pos izeneko taldeen
kontzertua ospatuko da.

■ **Lluís Llachen** bes-
te kantaldi batzu
ere entzun ahal izango
ditugu ondoko egun
hauetan: ekainaren 4an
Gasteizko Principal An-
tzokian eta 5ean Duran-
goko pilotalekuan.

AEKantuz

Donibanen

Ekainaren 6an Donibane
Lohitzunen **AEKantuz**
ospatuko da. Honokoak
dira aurtengo AEKantuzen
barruan arituko diren
kantariak; **Itoiz**, **Mikel**
Laboa eta **Lluís Llach**.
Kontzertua Teatro de la
Natura delakoan izango
da.

Euskadiko Orkestra Sinfonikoa

• Euskadiko Orkestra Sinfonikoa ekainaren hasiera honeta-
ra ere badu zer eskaini. Ekainaren 1ean eta 2an Donostiako
Astoria eta Victoria Eugenia eta ekainaren 3an Iruñako Ga-
yarren. Kontzertu hauetan L. van Beethoven-en bilan entzu-
teko aukera izango da: Biolin eta Orkestarako Op. 62. La Na-
gusian eta Fa Nagusian eginiko 6. Sinfonia, Op. 68a.

antzerkia

maiatza

■ **29** **Maiatzaren 29an** Du-
rangoko Astarloa Zi-
neman gaueko 11,30etan
Taupada antzerki taldeak
"Ponpa eta Mobi" izeneko
lana eskainiko du.

dantzaldiak

□ **Eskolarteko Dantza Txapelketa.**— Aurrera
doa Eskolarteko Dantza
Txapelketa hau eta hono-
koak dira datorren aste ho-
ni dagozkion emanaldiak:
maiatzaren 30ean Iruñen
eta Oreretan izango dira
kanporaketak. Iruñen goize-
ko 10etan eta Oreretan
arriatsaldeko 4,30etan. Kan-
poraketa hauek bailara be-
reko taldeen arteko kanpo-
raketa izaten da, finala ekai-
naren 14an Zarautzen ospa-
tuko delarik.

Dantzari Txiki

Eguna

Maiatzaren 7an Azkoitian
eta Soraluzen Dantzari
Txiki Eguna ospatuko
dute. Bietan bailara
horietako gazteak bilduko
dira eta goiz partetik kale
jira eskaini ondoren
arratsaldez taldeek
banakako emanaldiari
ekingo diote.

ikastaroak

• **Tango ikastaroa Azpeitian.**— Astero asteazken eta
ostegunetan Azpeitian tango ikastaro bat izaten ari da. Anto-
latzaile Sahatsa Azpeitiako Udala da. Izen emateak goizez
udaletxean eta arratsaldez liburutegian egin daitezke. Ika-
staroa dohan da, eta tokia Azoka Plaza.

• **Zallan ikastaroak.**— Zallako Udalak zeramika, pintura
eta marrazki ikastaro intentsiboak eratu ditu. zeramika ika-
staroa ekaina bitartean astelehen, asteazken eta ostiraletan
izango da. Marrazki ikastaroa berriastelehen, astearte eta
asteazkenetan. Eta pintura ikastaroa ekaina eta uztaillean as-
teazkenetan ezik. Ikastaro hauetan parte hartu nahi dutenek
Zallako Udaletxean dute informazio gehiago.

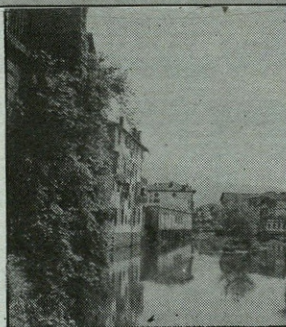
bertsolaritza

Bertsolariak Arenalean 1987.— “Bertsolariak Arenalean 1987” izenpean ekitaldi ugari ospatzen ari dira Bilbon. Aste honi dagokionez, maiatzaren 30ean Bizkaiko eta Arabako Bertsolari Eskoletakoak arituko dira eta ekainaren 6an berriz, Iparraldeko bertsolariei egokituko zaie txanda: Alkat, Ezponda, XAlbador eta Xanpun izango dira bertan. Bertso saio hauen aurretik, eguerdiko 12,30etan hain zuzen ere, txistu konzertuak eskainiko dira, bertso saioa eguerdiko ordu-batetan hasiko delarik.

□**Eskolarteko Bertsolari Gaztetxo VII. Txapelketa.**— Bailaretako kanporaketak maiatzaren hasieran hasi baziren ere, ekainaren 30ean Donostiako Karmelo Balda pilotalekuan goizeko 11etan finala izango da.

ihardunaldiak

Euskarazko Liburu eta Disko Azoka.— Datorren astean emango zaio hasera Abadiñoko Gerediaga Elkartek Durangon antolatzen duen II. Euskarazko Liburu eta disko Azokari. Azokako lehen eguna, (maiatzak 29) heziketa zentrueri eta, batez ere, ikasleei eskainia izango da, beraientzat jaialdi apropos bat antolatuko delarik. Maiatzaren 30a, larunbata, argitaletxe eta diskoetxeen argitalpen berrien aurkezpenari eskainia izango da. Azkenik, 31ean, eguerdiko hamabietan, mahaingurua eratuko da “Herria eta Hizkuntza” gaiaz. Bertan, Mari Karmen Garmendia, Patxi Zabaleta, EE eta EA-ko norbaitzu mintzatuko dira. Moderatzailea Hasier Etxeberria. Arratsaldeko 6etan, “Euskal Humorea” gaiaz arituko dira Kike Amunarriz, Joserra Garcia, Juan Martin Elexpeuru, Andoni Egaña eta Antton Olariaga. Moderatzaile eginkizunetan Jaime Otamendi erituko da.

Nafarroako historiaz hitzaldia

ekaina

5 Iruñeako Ustaritzgo Jeronimo Institutoa antolatzaile delarik urte osoan zehar Nafarroako historiaz zenbait hitzaldi prestatu dituzte. Otsailaren 27an izan zen lehenengo hitzaldia, oraingoak laugarrena egiten duelarik. Hitzaldia ekainaren 5ean izango da. Gaia: “XVI. mendetik XIX. mendera Baztango harana”. Hizlaria: Alejandro Arizkun. Hitzaldia Institutuan bertan izango da.

Txillardegiren emanaldiak Legazpin

Gipuzkoako Ikastoletako irakasle Elkartea, Legazpiko Udaletxeko Euskararen Aldeko Batzordea eta AKM antolatzaile direlarik, ekainaren 17a bitartean soziolinguistika ihardunaldi batzu eratu dituzte Legazpin. Hitzaldiak Txillardegik emango ditu bertako Kultur Etxean arratsaldeko 7etan. Aste honi dagokion hitzaldia ekainaren 3an izango dena da. Gaia: Pertsona eta lurralde eskubideak Suizan. Emaizak.”

lehiaketak

□**Lekeition hiru lehiaketa.**— Lekeition Isuntzan arrain elkartek bere hamargarren urteurrena ospatzen duela eta, marrazki, ipuin eta bertso lehiaketak antolatu ditu herriko ikasleentzat. Lekeition bizi edo bertako ikastetxeren batean ikasten aritea beharrezkoa da parte hartzeko. Marrazki lehiaketari dagokionez, “Isuntza” bera izango da gaia. Marrazkiak folio tamainuko orrietan aurkeztuko dira, eta maiatzaren 31a baino lehen bidali behar dira. Bertso eta ipuin lehiaketetan ere gaia aurreko bera izango da. Idazlanak euskaraz eta eskuz idatziak behar dute izan. Bi eratako lanak aurkeztu daitezke: sari hauetara, bi edo hiru orrialdetako ipuina, edo ta hiru zortziko txiki edo sei kopia, ikasle bakoitzak era

bietako idazlanak aurkeztu daitezke. Epea maiatzaren 31a izango da.

□**Txartel lehiaketa Tolosan.**— San Juan egitarauarako azalen lehiaketa eratu da Tolosan. Partaideak: adin mugarik gabe, Tolosan bizitzea ezinbestekoa izanik. Gaia: Tolosako San Juan herri festa. Lanen aurkezpena: lanak lema edo ezizen batez aurkeztuko dira, eta ondoan, sobre itxian, izen-abizenak eta zuzenbidea ezizenezkin batera jarriko dira. Epea: lanak Tolosako Udaletxean aurkeztuko dira, epea ekainaren 12an itxiko delarik. Formato eta zenbakekoa: lanen gehieneko neurriak 30x45 cm.koa izango da. 60.000 pezetatiko sari bakarra izango da.

□ **6.go Bizenta Mogel lehiaketa Azkoitian.**— Azkoitiako Kultur Elkartek, Azkoitiako Udaletxearen babesean, 6.go 'Bizenta Mogel' ipuin lehiaketa antolatu du. Arauak: -parte hartzaileek 18 urte beteak behar ditu izan. -Aurkezturiko lanak jatorrizkoak eta argitaragabeak izango dira. -Lanak Udaletxera bidali behar dira izengoiti batez izenpeturik eta honekin batera, bere azalean izengoiti bera daraman itxitako kartazal batean egilearen xehetasunak bidaliko dira. Literatur lehiaketa honetara euskaraz idatzitako lanak bakarrik aurkeztuko dira. Lan hauek orriaren alde batetik bakarrik eta tarte bikoitzez mekanografiaturikoak izango dira, gutxienez lau orri eta gehienez hamar izanik. -Lanak bidaltzeko epea urriaren 31ean amaitzen da.

□ **'Arrasate-87' literatur lehiaketa.**— Arrasate eta bere eskualdeko euskal idazleen ekintza sustatzeko asmoz, AED elkarteak, Arrasateko Udaren leguntzaz, 'Arrasate-87' literatur lehiaketa antolatu du ondoko ataletan: ipuina, poesia eta bertso paperak. Ipuinen sailean 4 folio gutxienez eta 7 gehienez izan ditzake lanak. Poesian, konposaketa eta rimak libreak dira. Luzeera 100 bertso lerro gutxienez eta 200 gehienez. Bertso paperetan, 10 bertso gutxienez eta 14 gehienez. lehiaketa hauetan Deba Garraio edozein pertsonak parte har dezake. Euskaraz idatzitako lan originalak eta inoiz argitaratu gabeak bakarrik aurkez daitezke. Gaia librea izango da. Lanak AED Elkartera azaroaren lehen baina lehen bidali behar dira.

kirolak

Urdulizen, IV Iparraldeko saria

Maiatzaren 29, 30 eta 31 eta ekainaren 5, 6, 7 eta 8an jotuko dira Urdulizen idi demak. BaldintzaK: uztarriak 1.100 kilotik pasatzen direnak kilo bakoitzeko kiloterdi gehitu zaio. 30 minututako ekitaldia izango du uztarri bakoitzak. Eta azkenik idiak hamabost egun aurretik gorinatuta egon behar dute. Sariei dagokien, irabazleak 110 mila pezeta eta mantak jasoko ditu. Bigarrenak ehun mila eta horrela hamabigarren gekditzen denak 32 mila pezeta jasoko ditu.

Usurbilen harrijasotzaileak

Ekainaren 14an harrijasotze proba handi bat izango da Usurbilen. Harrijasotzaileek mahaspildegi izeneko harriaz baliatu beharko dute (113 kilotako harriaz). Tandak sei minututakoak izango dira eta izenemateak Karobi tabernan maiatzaren 31a bitartean egin daitezke. 25.000 pezeta eta txapela jasoko ditu lehen irabazleak, 15.000 eta trofeoa bigarrenak, 10.000 eta trofeoa hirugarrenak eta 5.000 eta trofeoa laugarrenak.

■ Aste honetan ere, igandetan ohi den bezala Azpeitiako zezen plazan aharri jokoak izango dira arratsaldeko 5etatik aurrera.

mendi ibilaldiak

*ekainaren 7rako

□ **Aitzarte** (Donostia): Ubi-dea - Gorbea - Barazar.

□ **Euskalduna** (Andoain): Larraitx - Txindoki - Larraitx.

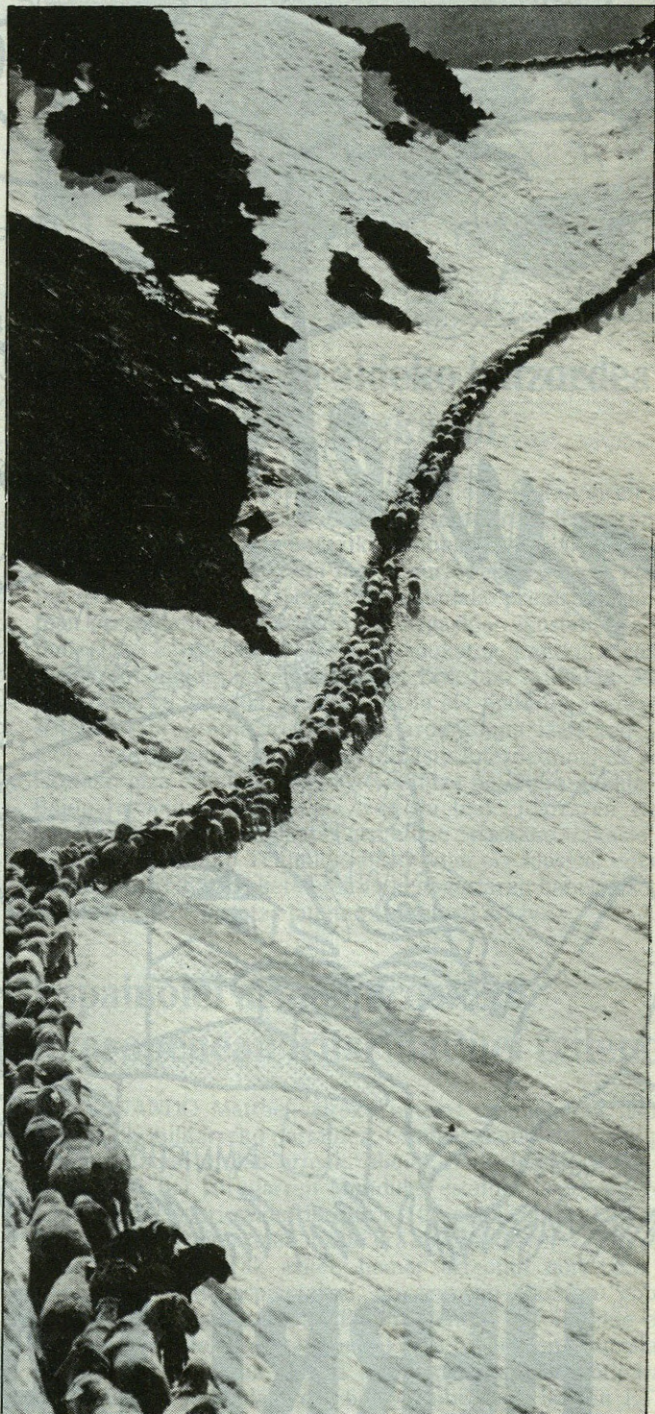
□ **Xabier** (Donostia): Ubi-dea - Gorbea - Barazar.

□ **Tabira** (Durango): Elkar-te jaia.

□ **Pagoeta** (Zarautz): Pagoeta eguna.

□ **Lagun Onak** (Azpeitia): Pagoeta.

□ **Gasteiz**. Aragoiko Pirineoak - Quinboa - Pico de Petraficha - Selva de Oza.

HERRI BATASUNA

Josu Retolazaren heriotzak espetxeetako osasungintza salatu

E IBARREN hil eta lurperatu duten Josu Retolaza presoaren heriotzeak are modu trajikoago batean atera du azalera presondegi espainiarretan euskal preso politikoei jasaten duten bizimodu eta egoera sanitario ikaragarria. Azaleko minbizi baten ondorioz hil da Josu Retolaza, eta hasiera batean bizkarrean ateratako koxkor batean agertu zitzaion gaitza. Presondegiko medikuek, ordea, garatxo bat zela diagnostikatu zioten, eta horren ondorioz luzapenetan galdu zen kantze moeta hori sendatzeko hil ala bizikoa den lehendabiziko hila-betea. Heriotze trajiko honek indar gehiago ematen die Euskal Herritik presoentzako mediku zerbitzu egoki bat eskatzen duten ahotsei.

EMak hauteslegoaren %4,73 bildu Donibane Lohizuneko kantonaletan

MIXEL Esteban presentatu du Ezker Mugimendu Abertzaleak, André Iturralde zenak Donibaneko kantonamenduan utzitako hutsunean betetzeko, eta bere taldeaz gain Euskal Batasunakoen botoak ere jaso ditu, nahiz eta hauteskundeetan bakarrik presentatu. Hautesleriaren %4,7ren botoak bildu ditu EMak eta honek aurreko hauteskundeetan aldean gorakada inportantea suposatzen du, indar bat elektoralki serioztat hartua izan dadin beti aipatzen den %5 horretaraino eramanez. EMarentzako lur oparoa den Donibanealdean, halere, RPR eskuindarreko hautagaiak eramanez du gehiengo berarekin, eta sozialistei ere tarte handia atera die. Ziburuko Poulou alkateak jipoi handia eramanez du.

Sozialisten arteko tirabirak Eibarren hasi eta Basauriraino

DANBORENEAREN eta Eguigaray sozialisten arteko enfrontamentuak azalera atera ditu Komunitate Autonomoko ejekutibaren eta Bizkaikoan nagusi den korrontearen arteko tentsioak. Azkenean Eguigarayren jokabidea babestu du Estatu mailako organizazio buru den Txiki Benegasek.

Danboreneak Portugaleteko gertakizunen ondotik lortutako protagonismoa ondoko egunetan gertatutako krisi horrek hobeki esplikatzen du. Krisia ez dago Bizkaian bakarrik, dena dela. Eibarren ere, udal hauteskundeetarako kandidaturak erabakitzerakoan, bi talde agertu ziren elkarren kontra. Azkenean Benigno Baskaran zenaren alabak eta bere ingurukoek irabazi zuten jokoa, «Hemenguak» izeneko korrontekoek.

Iñaki Ibarrenaren aldeko batzordea osatu dute Ipar Euskadin

ERREFUXIATU bat kanporatua den aldi orotan diren protestez gain, erreazio berezia sortu du Iñaki Ibarrenaren espulzioak. Seaskan, eta bereziki Kanboko ikastolan, bere lande eta ikasle zirenek, eta hauek gurasoek, sostengu komite bat osatu dute. Maiatzaren 21ean egindako prentsaurreko batean presentatu zuten batzordea. Argazkian ikusten dira partaideetako batzuk: Koko Abeberri abokatua, Pantxika ikaslea, Bernard Langlois kazetaria, Mixel Bidegain lankidea, Marie Jose Basurko gurasoa, beste bi ikasle eta Iñakiren anaia. «Resistences» programa ezagunaren arduraduna izan zen Langlois A-2 telebista katean, eta Amnesty International-ek antolatutako giza eskubideen aldeko ekintza baterako heldua zen Baionara. Oihartzun berezia izan du Iñaki Ibarrenaren espulzioak, zeren eta zornotzatar gazte hau Seaskako irakasle izateaz gain Baionako Teknologi Institutoan ere klaseak ematen zituen, eta CNRS ikerketa erakunde nagusiaren babespean Atlas Linguistikoa burutze lanetan laguntzen ari zen.

Espainolei armak erosteko itxaropenean iritsi Matthei txilenoa

FERNANDO Matthei, aireko jeneral txilenoa eta hango Junta militarreko partaidea, Estatu espainoletik dabil polemika guztien erdian armak, aboiak batik bat, lortzeko asmoz. Batik bat Hirugarren Munduko estatuei CASA enpresa espainiarrak ugari saldu dizkien C-101 abioi mordoska baten bila iritsi da. Orain artean, beste era askotako armez gain, Txileko Junta militarrek azken hamar urteotan horietako 37 abioi erosi dizkie espainiarrei, eta trukean Madrilgo gobernuak beste hogeitamar bat «Pillan» izeneko abioi dizkie erosiak. Txilen laster martxan jartzekotan omen den hauteskunde prozesu mugatua Estatu Espainolekoarekin konparatu zuen Matthei jeneralak, eta hango subertsioa hemen ETAK egiten dituen ekintzekin.

Imanol Murua, Gipuzkoako Diputatu Nagusi zarauztarra

«Miraririk ez da, eta projektu asko kontinuitatean burutu behar dira»

Diputatu Nagusi bezala daraman trajearen barrutik lehengo eta betiko Imanol Murua bera ezagutuko du lehenetik ezaguna duenak. Lagunartean ibiltzen dakien euskaldun kaletarraren patxada erakusten du, eta Zarauzko euskararen doinu nabarmena ez du galdu urrezko jemeloak jaztearekin. Ardanza Ajuria-Eneara aszenditu ondoren berak hartutako despatxuan errezibitu gaitu Imanol Murua, azken berrituarekin benetan «jauregia» titulua irabazi duen Gipuzkoako Diputazioan.

Duela hamar urte «Bergarako alkate» taldean egin zen ezaguna Imanol Murua.

ARGIA.— Urte konprometituak egokitu zaizkizu: diputatu bezala hasi, Diputatu Nagusi izatera pasa Ardanzen orde, partiduaren zatiketarik erdiz-erdi harrapatu zaitu... Ze balantze egiten duzu urte hauetako beira?

Imanol Murua.— Balantzea bestek egin behar dutela esan izan dut beti. Baina galdera horrela jarri didazunez, eta urte batzuk pasa ondoren balantze bat egitea interesgarria denez, esan dezaket Diputazioa ateak herritar guztiei zabaltzen saiatu naizela. Oraindik Diputazioa behar bada ezagunegia ez bada ere, gu hasi ginenean baino askoz ezagunagoa da, eta hemendik jende asko pasatzen da gaur lehen pasatzen ez zena.

Diputazioaren barne eraketa ere nahiko gaurkotu dugu. Oraindik badira gauzak lehengo sistemarekin jarraitzen dutenak, burokrazia arindu eta erakundeak herriari hurbiltzen lan asko egin behar da, baina modernizazio lan inportante bat burutu da.

Haziendarena zen beste arazo bat: Hazienda berri bat eraiki behar izan dugu. Hasi langile-jendeagandik, pertsona-lari hartu eta prestatu, informatika aldetik ere ez zegoen ezer. «Centro de Proceso de Datos» edo CPD delakoa hor dago, eta horren aurrerapenak orain arte baino gehiago datozen urteetan nabarmenduko dira. Helburua garbi dago: denek ordaindu dezatela behar dutela, ez langileek bakarrik. Langileena kontrolatzen erreza bait da, baina bakoitzak ordaindu behar duena ordaintzearen helburuan asko aurreratzen ari gara.

Zarautzen astero manifestazioak ziren garaiak eta detenituak zirela-eta Guardia Civilaren koartelera joan behar zuenekoak gogoan ditu Muruak.

A.— Orain arte Diputazioan barru aldera egindako aldaketak aipatu dituzu.

I.M.— Kanpo aldera begira, azpiegitura aldetik azken urteotan egin diren aurrerapenak begibistakoak dira. Euskadi mailan ere hori bera esan ahal izango genuke, baina Gipuzkoari buruz ari garenez, esango dizut herri txiki eta handi denetan ibilia naizela eta hor al-daketa handiak egin direla.

Dudarik gabe, aldaketa horiek Kontzertu Ekonomikoak eman dizkigun diru ahalmenei esker gertatu da. Lehen hemengo diruak Madrilera joaten ziren, eta honuntza oso gutxi etortzen zen. Orain tokatzen zaiguna hemen gelditzeak ematen dizkigun posibilitateak direla medio, gauza asko egin dira: azpiegitura, kultur ekipamendu, gizarte edo sozial ekipamenduak, zaharren egoitzak, eta abar.

Udalei dagokienez, «Udalkidetzak» neuk martxan jarritako zerbitzu bat da, eta horri esker udalek diru iturri gehiago dituzte. «Fondo Forala» ere razionalizatu dugu, eta ondorioak Gipuzkoa osoan nabari dira: enpresagizonei laguntza, baserritarrei, arrantzaleei...

A.— Zure aginteko gauzarik azpimarragarriena izan daiteke Diputazioa gobernatzen zuen taldean gertatutako zatiketa.

I.M.— Zatiketa hori gertatu zen lehendabiziko unetik saiatu nintzen Gipuzkoako herriaren interesak alderdikeriaren gainetik ipintzen. Eta hemen agintean geundenok denbora bat bageranemanez elkarrekin, pentsatu nuen zatiketa gertatu arren elkarrekin lanean segitzeko gauza izango ginela; legegaldia bukatu bitartean behintzat hola hobe izango zela batzuk kanporatu eta bestea sartzen hastea baino.

Nahiko tolerantzia jokatu dudala uste dut. Zatiketaren ondorioz arazo larriak eduki ditugu, bi alderdi politikoen arteko eztabaida, zipokeria eta tira-birak honeraino ere iritsi dira, baina elkarrireketa horren bidez gainditu ahal izan dira. Puntu zehatz batzuetan ez da posible izan eta nere gustokoak ez ziren erabaki batzuk hartu behar izan ditut, baina nolabait behartua izan naizelako norbaitzuen jokabideagatik.

A.— Gauza bitxia izan da ikustea Gasteizen PNV-PSOE koalizioa jarri dela agintean, eta Gipuzkoan aldiz beste koalizio bat zegoela, EA-PNV.

I.M.— Gipuzkoakoa ez da koalizioa izan, Gipuzkoan gertatu dena da hasieran alderdi batekoak eta gero bitakoak ziren pertsonen elkarrekin lanean segitu dutela, eta neure borondateagatik, hori da egia.

Gero Batzar Nagusietan ikusi da Diputazioan elkarrekin ari ginen bi alderdien artean nolako tirabirak sortu diren. Baina administrazioa aurrera eramatea politika bakarrik ez denez, gauzak aurrera eramaten jarraitu dugu, nahiz eta, jakina, gure arteko harremanak lehen bezain goxoak izan ez.

A.— Nonbait, elkarrireketa errezeloa daukat entzun nizula esaten azken momentura arte PNVren zatiketa ez gertatzen ahalegin-du zinela.

I.M.— Argi eta garbi esan behar dut alderdikoa nintzen bitartean saiatu nintzela zatiketarik ez gertatzen. Nahiz eta neure eritzia partidu barruan argi eta garbi azaldu nuen: ez nengoela ados zenbait jokabiderekin. Hori azaldu beharreko leku guztietan azaldu nuen. Elkarrireketa eta tolerantzia behar-beharrezkoak dira toki denetan, eta baita alderdi politikoetan ere.

Eta gertatzen ari ziren gauzak ikusita, nik eskatzen nuena zen konponketa bat, elkarrireketa eta tolerantziaren bidez. Ez zen posible izan, alderdia zati-tu egin zen, eta zatiketaren ondoren neure aurreko jokaera eta nere erizpi-deak kontutan izanik alderditik kanpora gelditu nintzen. Baina ez dut uste inork esan ahal izango duenik nik alderdia zatitzeko pauso bakar bat eman dudanik.

A.— Eta penaz begiratzen al diozu oraindik zatiketari?

I.M.— Beno, hori gertatu zen eta ni alderdi politiko berri batean nago, Eusko Alkartasunan, eta gure projektua aurrera ateratzen saiatuko naiz buru-belarri, orain arte beste lekutan saiatu naizen bezala.

Pena zerbaitek ematen baldin badit, zenbait jokabidek ematen dit: errespeto falta, elkarri zipoka ihardute hori... Baina neure aldetik, nere partidu politikoaren projektua saiatuko naiz aurrera eramaten eta kito.

Jelkideak EAJ eta EA artean zatitu zirenetik, bi partiduetan sakabanatu ziren Imanol Muruaren diputatukideak.

A.— Bi partiduak, EA eta PNV, ez dira, askok uste dugunez behintzat, oso diferenteak. Zenbat urtetako epea jarriko zenuke biak bateratzeko, bateratze hori posible ikusten baduzu behintzat?

I.M.— Diferenteak diren edo ez? Gauza batzuetan ez gara oso diferenteak, baina beste puntu batzuetan oso ezberdinak gara. Une honetan ez dut elkartzea oso erreza ikusten. Behar bada urte batzuen buruan posible izango da, baina tira-bira gogorak gertatu dira eta epe motzera behintzat elkartasun hori ezinezkoa ikusten dut.

A.— Hauteskunde hauei begiratu eskaintzen duzue, zuek eta Eusko Alkartasunak, kontinuitatea?

I.M.— Kontinuitatearen gorabeherari erantzutea ez da gauza erreza. Eusko Alkartasunak gure proiektua aurkeztu eta onartu dugu. Gure projektuan badi-ra gauza berdinak eta gauza ezberdinak beste alderdiekiko.

Gaur egun miraririk egiterik ez da, eta kontinuitateaz galdetzen badidazu Diputazioari dagokionez, esango dizut Diputazioako arazo eta proiektu asko kontinuitatean burutu behar direla, Batzar Nagusiek onartuta dauzkatelako: ekipamenduak, azpiegitura, zaharren egoitzak... Matizazioekin hobeagotu edo bizkortu daitezke, baina kontinuitatea behartuta dago.

Galdera, ordea, ez nuke kontinuitate edo ez-kontinuitatean jarriko. Gure proiektua ezaguna da, eta hori aurrera eramaten saiatuko gara. Beste alderdi batzuekiko gure ezberdintasunetako bat da Herriaren estruktura. EArentzako garbi dago zuzendaritza politikoa Eusko Jaurlaritzak eraman behar duela, bai abertzaletasunaren aldetik eta bai praktikotasunetik begiraturik, eta hori bada bereiztasun bat. Zuzendaritza politikoa hori gauden lekutik ere promozionatu nahiko genuke.

Horrek ez du esan nahi Diputazioak eta udalek nork bere iniziatibak izan behar ez dituztenik; bakoitzak bere kompetentziak behar ditu, baina zuzendaritza batekin. Udalei dagokienez, azken bi urteotan batik bat diru-iturriak asko zabaldu eta harremanak asko hobetu dira, baina guzti hori lege baten arabera jarri beharra dago: Eusko Jaurlaritzaren eta Diputazioaren arteko diru banaketa edo kompetentziak legez ezarrita dauden bezala, udalen eta Diputazioaren arteko harremanak ere legez erabakiak behar dute, plangintzak egoi ki eta garaiz egin ahal izateko.

A.— Hauteskunde lejislatiboetarako kanpainetan proiektu politikoen arteko ezberdintasunak garbiago ikusten dira, eta udalei begira, al-diz, badirudi denek mezu berdint-sua erabiltzen dutela.

I.M.— Lehen esan dizudan bezala, miraririk egiterik ez dago. Jokabideak izango dira diferenteak, baina herri batean, edo Gipuzkoa mailan, helburuak berdintsuak behar dute izan: denok gaude ados langabeziaren kontra ahale-gintzeko, falta diren ekipamenduak sortzeko... Prioritateak batean edo bestean jarriko dira, baina beharrak dauden le kuan daude eta horiei erantzun behar zaie. Europari edo parlamentuari begira bereiztasunak errezago ikusten dira.

A.— Gipuzkoan agintzeko koalizioak beharko dira. Norekin ikusten duzu hori posible edo errezago?

I.M.— Nik nahi izatea edo ez izatea alferrik dago. Eusko Jaurlaritza mailan bada pakto bat, eta badirudi horrek ere diputazioetarako pakto berdintsuak izatera behartzen duela. Norekin nahiko nukeen? Gure programarekin eta jokabidearekin ere bat datorrenarekin, eta tentsiorik gutxiena sortuko dituenarekin. Ez dizut esango norekin gustatuko litzaidaken, baina posibilitateak nahikoa markatu dizkizut. Dena dela, lojika esaten duenaren arabera, bideak nahiko markatuta daude, nahiz eta erabat itxiak egon ez.

A.— Gerta daiteke Gasteizen koalizio bat egotea eta diputazio eta udaletan beste koalizioen bat.

I.M.— Posible dena da, baina nik lojikoago ikusten dut gauzak lehen aipatutako bidetik joatea.

A.— Hori gertatuz gero zuk Diputatu Nagusi izateko aukera gutxi samar edukiko zenuke...

I.M.— Zergatik? Nik Diputatu Nagusi izateko itxaropen handiak ditut. Eta Gipuzkoan irabazten baldin badugu, paktoak eta elkarrizkefak izateko momentuan aukera guk izango dugu.

A.— Herri Batasuna ez da joaten Biltzar Nagusietan, eta orain arte aipatutako jokoa ez da sartzen.

I.M.— Bueno, gu ohituak gaude Herri Batasunarik gabe jokatzeko, eta etorriko balitz dudarik gabe nabarmena izango litzateke. HB ere hemen egotea Herriarentzako hobeago litzateke. Jokoa hasieran konplikatuago izango litzateke, baina horrek ez du esan nahi txarrago izan beharko lukeenik.

HBk instituzioetan parte hartzea Eusko Herriko egoerari irtenbide bat aurkitzeko faktore garrantzitsu bat izango litzateke. Ni beti izan naiz instituzioen aldekoa, urte asko daramatzat instituzioetan lanean, eta iruditzen zait denen artean, instituzioak gidari direla, nork bere nortasuna alde batera utzi gabe, denon artean honek irtenbidea baduela.

Iñaki ZUBIONDO

Juan Karlos Ioldiren auzia:

Justizia espainiarraren test bat

Hirurogeitalau urtetako espetxe zigorra eskatzen du egunotan Bilbon burutzen den epaiketako juezak Juan Karlos Ioldi HBko parlamentari eta ustez ETako militantea denarentzako. Lege Antiterrorista, «terrorismo» delituak nork arakatu behar dituen eta azken finean justiziaren egitura bera ipiniko da auzitan.

Beren abokatuak frogarik ez dela eta libre uztea eskatzen duen bitartean, espetxe zigor gogorak eskatzen ditu fiskalak: 64 urte Ioldirentzako, 39 eta 31 urte berekin «Zorrotza-Axio» komandoa osatzen omen zuten Jose Mari Lizarraga eta Jose Goikoetxearentzako, 7 Jose Sukiarentzako eta bi Mari Karmen Aierberentzako.

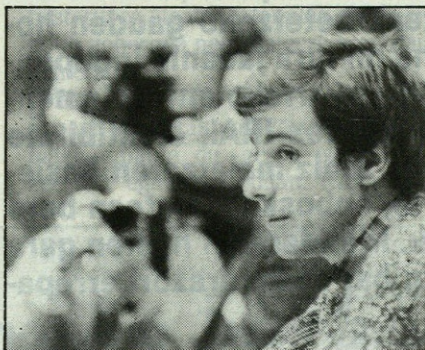
Lege Antiterrorista kenduko dutelako zurrumurruekin

Gasteizko Parlamentuko partaide izateak erakarri du Ioldiren auzia, eta ondorioz berekin sumario berean diren lagunena ere sailean, Komunitate Autonomoak daukan auzitegirik garrantzitsuenara pasatzea. Oraindik Komunitate Autonomoko Auzitegi Gorenik osatu ez denez, Bilboko Territoriala egin da bere kargu.

Horreraino Autonomi Estatutoaren irakurketa baino ez da. Kasualitatea babiliz bezala edo, ordea, azken hilabeteotan behin eta berriro errepikatzen dira Legedi Antiterrorista desagertzera omen doanaren zurrumurruek. Publikoarentzako ondoriorik deigarriena zera litzateke: «terrorismo» delakoaren akusaziopean eroritakoei hamar egun ez baina bost egunetako inkomunikazioa ezarriko litzaikeela.

Bada beste sail bat ere, ordea, alda-keta nabarmena suposatuko lukeena: Audiencia Nacional espainiarra egiten da orain arte delitu horien kargu eta hemendik aurrera berritua lekuan lekuko juez naturaletara pasatzea posible ikusten da. Gauza bat argitu behar da: Legedi Antiterrorista kentzearekin batera Kode Penalean gogortze batzuk

sartuko lirateke —bost egunetako detentzioaldia posible egiteko, esate baterako— eta bide horretan posibilitate ezberdin asko ikusten da.

Barriónuevo eta Ledesmañen artekoak

Justu Ioldiren auziaren bezperatan filtratu dira Madrilo Gobernuaren arau antiterrorista berrien aurrean omen dauden tirabirei buruzko berriak. Ohi bezala, Barriónuevoren Interior departamentuaren eta Ledesmañen Justiziaren artean egongo lirateke desadostasunak.

Baina harrigarriena zera da: espero zitekeenaren alderantziz, Barriónuevo agertzen dela delito «terrorista» guztiak lekuan lekuko jeezen esku uzteko prest, hau da, ETarekin nahastutako guztien kasoak Komunitate Autonomoan zein Nafarroan bertan ikusi ahal izatearen alde; eta Ledesma legoke, al-diz, horren kontra.

Filtrazio bereziak dira, dudarik gabe, horiek plazaratzen dituzten iturriak berak direnean, gainera, Audiencia Nacionalari kompetentzia horiek kentzea oso

probable ikusten ez dela aitortzen dute-nak. Beraz, seguruenik orain arteko formula aipatu dugun zentzu aldera pit-tin bat aldatuta utziko dutela kalkulatu daiteke, beti ere mamia mantenduz —Audiencia Nacionala edo beste egitu-ra exepzional bat— baina aldi berean Lege Antiterrorista bera lege sail apar-teko bezala kenduz.

Posibilismoa ala kamuflatzea?

Batzuen ustez «erdibide posibilista bat» eta beste batzuen ustez «Lege Anti-terrorista kamuflatu bat» izan daitekeen horrek esplikatzan ditu azken hilabe-teotako mugimendu asko. Oronen buru, urte hasieran Felipe Gonzalezek berak aurreratu zuen Lege hori kentzeko as-moa zegoela.

Eskuinak, APk alegia, tortura sala-kuntzak ere Audiencia Nacionalera era-matea eskatu zuen, ordainetan. Ondoren, etengabeak izan dira Hego Euskal Herrian diren jeezen ahalmen falta eta ausardiarik eza salatuz batetik eta bes-tetik entzun diren ahotsak. García Dan-borenearena izan da azken episodioa, eta perspektiba honetatik hobeki uler-tzen da Portugaletako gertakizunen on-doren jeezen kontra erasotzera pasa-tzeko erabili zuen metodo gratuitoa.

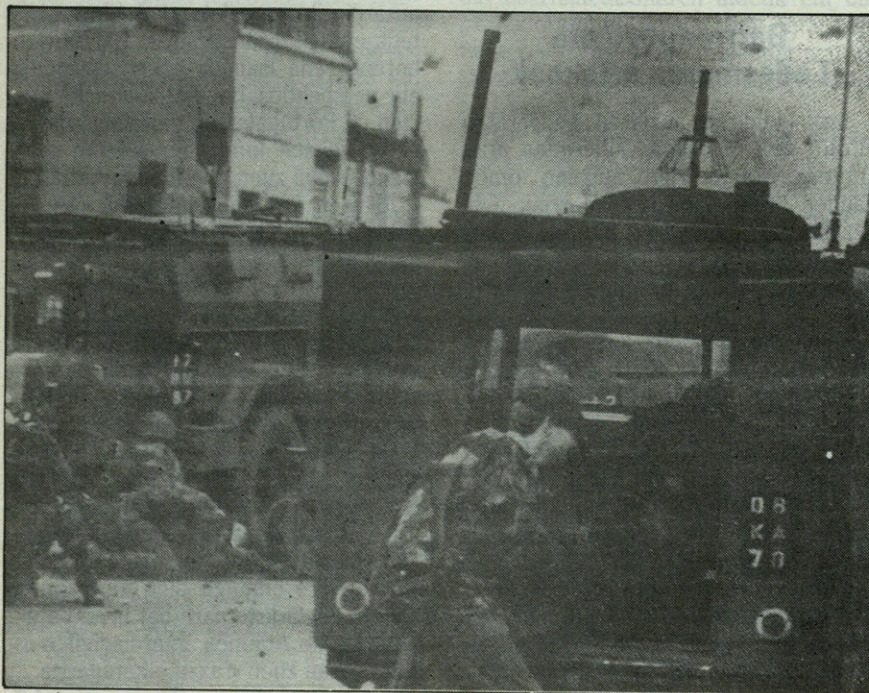
Ioldiren kasoan seguruenik psikosis antiterrorista hain barneratua duten es-pañol askok Lege Antiterrorista kentze-rakoan oso kontuz ibiltzeko arrazoin gehiago ikusiko dute. Audiencia Nacio-nala hutsaren truke espetxe aldi luzeak sartzen ikusten ohiuak daude eta Bil-bokoan Guardia Civilak akusatuen kon-trako frogak Madrilen baino zehatzago erakutsi beharko ditu. Trokaola eibarta-rrarena bezalako kasoak auzitegi arruntetan ez dira gertatzen hain errez.

Kontsiderazio horien gainera, ordea, beste zerbait gogoratu eta aztertze-a aitzakia ere emango digu auzi sonatu honek: duela urte pare bat herri batek, Gipuzkoako Ataunek, guardiacivilen es-utan jasan zuen «razzia» ikargarria.

Irlandarrak, kurdoak, maputxeak, tamilak...

Estatu-gabekoen udaberri garrasiak

Berebiziko biolentziaz hasi da urtea Iparraldeko Irlandan. Lehenengo bost hilabeteak betetzeko gauden honetan, berrogeitabost pertsona hil dira jadanik independentzizale eta britainiar militarren arteko enfrontamenduetan, bereziki. Martxo eta apirilez IRAk efektibitate handiko atentatuak burutu ditu, aldiz maiatzaren hasieran sekulako kolpea hartu dute, enboscada batean bere zortzi militante hil zituztelarik. Irlandarekin hasten gara munduan bizi-bizi dauden hiru bat nazio arazori errepa-so eginez.

RUC gizonki bat hil zuten martxoan. (RUC polizi gorputzik sendoena dateke, Iparraldeko Irlandan). Handik hiru egunetara egindako horren hilobiratzean, kanposantutik landa, bonba batek egiten zuen eztanda, beste lau polizi zaurituz. Apirilean Maurice Gibson, 1984ean lau RUC hiru IRAtar hiltzearen salaketatik absolbitu zituen juezaren txanda ailegatu zen, beste bonba batez. Bi erakusgarri besterik ez dira, aspaldian e bezalako biolentziazko kanpainia batean.

Ekintzarik gogorrena maiatzaren 8rako pentsatua zuten. Zortzi *boluntario* —gudariei horrela deritzete, errepublikazaleek— Loughgall-en britainiarrek aldi batez erabiltzen zuten komisaldegibat asaltatzera zihoazen. Txibatazo batez edo, zergatien berririk ez zaigu iritsi behinik behin, asuntia zera da, britainiar SAS unitate berezietako hainbat soldadu zain zituztela inguruan eta hamar minuturen buruan boluntarioak oro hilik zeutzan karrikan.

Jasotzen zaila izango da noski kolpea errepublikar jendearentzat. Halaz ere, ez ditu IRAtarrak aldi baterako ere isildu arazi, izan ere, hilaren 21ean, UDRko kapitain bat hil dute enboscada batean —UDR borondatezko soldaduez osaturiko polizi talde bat da, zeinari berriki Paisley-ren *Third Force* talde parapolizialarekiko loturak dituela leporatu bait zaio, juizio batean.

22an berriz Sinn Feineko zinegotzi bat zauritu dute larriki atentatu batean, eta 23an karteletako funtzionari bat erori da, ustez IRAtarren bala pare batek jota.

Zorionez badirudi INLA erakundearen talde desberdinen (hau da, INLA-GHQ eta INLA-Army Council-en) arteko gerra goxatu egin dela, aurtengo heriotz biolento bat baino gehiago horren zioz gertatu bait da. Martxoan Sinn Fein-ek dei publiko bat egiten zien, bi talde horiei, disolbitu zitezen; zer gertatzen den, ikusi egin behar.

Tamilak eta kurdoak ere bide gogorrean sartuak

Irlandan horrela (deskribapen ezin azalagoa egin dugu, Errepublika eta Londresen arteko harremanak ukitu gabe, etabar), aipatu nahi ditugun beste bietan aterabideak ez dira, egia esateko, askoz antzematen errazagoak.

Batetik tamilak ditugu. Odola dela eta entzuten dugu, beroien berri, noizetik noizera. Gaur egungo horrelako nazio askatasun gerrateetan ez da, izan

IRAk populazio zibilari abisu egiten dio, ez dadin britainiar soldaduengana hurbil. Argazkiak bonba batek leher egin zuen instantea jaso zuen.

ERNK-k amaitutzat jo du bere neguko ofentsiba.

ere, seguru aski, Sri Lankan bezalako sarraskirik gertatuko, beste inon ere. Armadaren errepresioa ez da txantxetako, bonbaktaketak normal bilakatzeko ari dira eta. Bestetan banaka edo dozenaka kontak daitezkeen hildakoak ehundaka kontak daitezke, alegia, Sri Lankan.

Tamil askok, urte luzeetako alperrikako negoziaketaren ondorioz, independentziaren eskatzeari ekin diote, eta zingalesen gehiengoak gobernaturiko Estatu ahaltsu eta indartsuaren aurrean

borroka armatuaren bidea topatu dute, soilik.

Gobernuak ez du errazki amore emango, eta joku horretan interes estrategiko zabalagoak inplikatzeko omen dira, hala nola Indiarenak, zeinari Sri Lankako gobernuak tamilak eustearen ardura leporatzen bait dio —India egiten ari dena, prentsaren arabera, zera besterik ez litzateke, tamilak eta Colomboko gobernuak negoziatzera eseri daitezkeen eragin.

Bien bitartean, esan nahi bait da, Europa eta Asiako mugetan, beste herri batek ematen du, geroz eta gehiago, zer hitz eginik munduan. Kurdoez ari

naiz, menturaz gure sail honetako irakurleari erabat arrotz izango ez zaizkion kurdoez, hain zuzen.

Iparraldeko (Turkialdeko) PKK partiduaren inguruko kurdoek —bestetaz ez dugu berri berririk— 86-87 neguko ofentsiba bukatutzat eman dute, eta balantze hau egin dute, berba gutxitan: hamazazpi ekintza garrantzitsu, ekonomia eta indar okupatzaileen kontra. Horietarik gogorrena otsailaren 22an burutu zutena, Tasdelen herrian, zeina hartu bait zuten eta Ankarak armak eskuratutako 14 kolaboratzaile hil egin zituzten, eta beste 9 zauritu.

Gogoratu behar da ERNK erakunde armatua orain dela hiru urte sortu zela, beraz denbora gutxian kapazitate ofentsibo izugarria erakutsi dute. ERNKk, beretik, 125 militante galdu ditu hiru urte hauetako enfrontamentuetan. Errepresioari dagokionez, bonbaktaketak (azkeneko hamar hilabeteetan, 300 hildako) eta deportazioak (50.000 lagun, Turkia hegoekialdeko 234 herrietatik) nabarmentzen dira.

Esan beharrik ez dago, turkiar armadak ere —bere bi heren Kurdistanen ditutu— armak ondo zorrozturnik dituela, eta iparramerikarrak ditut laguntzaile, beraz iraultzaileei aurrera jotzea txit nekoso izango zaie; herriarengandik zenbateko apoioa daukaten, hortxe dago koska, bien segur.

PABLO SASTRE

«Maputxeon kezka nagusia lurrik eza da»

Lagun maputxe bat heldu zaigu Euskadira, eta eritzi batzu jaso dizkiogu, albuelo. Pinocheten azpian bere herriaren egoeraz mintzatzen zaigu.

«Milioiren bat maputxe izango gara Chilen, horietatik 600.000 komunitateetan bizi dira eta gaineratikoak hirietara emigratuta daude». Beren kulturari aski ongi atxikita daude, esate baterako, betidaniko komunitateetan bizi diren horietatik %90ak beren hizkuntza, mapudunga erabiltzen dute bakarrik, beren eguneroko harremanetan bederen, bestela gehientsuak erdaraz zer-edo-zer ari-zeko gauza dira eta.

Santiagon eta, galduago dabilta. Hiri

horretako bost milioi lagunetatik, esate batera, ehunen bat mila izango dira maputxeak, eta, lagunak esaten digunez, zeharo diskriminatuta daude. «Ezin zara noski zeure arropaz ibili, gainera hizkeran nabarmentzen zara, eta inork ez zaitzan maputxetzat ikus ahaileginak egiten dituzu».

Kulturaz eta mapudungaren berezitasunez hainbat kontu esan eta gero, bere ustetan daukaten arazorik latzenaz hitz egiten digu: «Herri gisa ekonomiak kezkatzen gaitu bereziki; izan ere lur gutxi bait dugu, eta ez dugu lurrak urte batez debet uzterik, urterik urte erabili beharrean gaude alegia, eta ondorioz emai-

tza eskasak izaten ditugu». Lur problema horrek beste ondorioz ere badu, hala nola desnutrizioa hainbat umerengan, etab.

Horiei egitura problema batzu erasten zaizkie, hospitalik eta segurtate sozialik ez dute eta. Gure lagunak dioenez berriz, problema horiek ez dute konponterik izango, diktadura bizirik dagoen artean behinik behin.

Euskadiz ze inpresioak altxatu dituen, galdegiten diogu, eta honela erantzun digu: «Herri alai iruditzen zait, irekia, bat ez da atzerritarra sentitzen hemen; gehien inpresionatu nauena zuek ere biltzeko eta komunikatzeko zeuen modu partikularrak dituzuela ikustea da».

Europako Parlamentuko HIZGABEko lehendakaria Euskal Herrian

Donald O'Riagain: «Euskara ez da hizkuntza ofiziala izango Europako Parlamentuan»

Donostiako Udaleko Euskara Batzordeak konbidaturik etorri da Donostiara Donald O'Riagain irlandarra. Hiru egun eman ditu Euskal Herrian datorren udaberrian, HIZGABEko antolaturik, EEEko hizkuntza minorizatuak administrazioan duten egoerari buruzko konferentzia prestatzera. Donostiako Udaleko arduradunekin, EKBkoekin eta Eusko Jaurlaritzakoekin aritu da Donald konferentziaren prestakuntzan.

ARGIA.— Zer nolako hizkuntz politika bultzatu du orain arte Europako Parlamentuko HIZGABE bulegoak?

DONALD O'RIAGAIN.— Gaur egun hiruzpalau maila ezberdinetan ari gara lanean. Batetik, badugu egitura bat zeinetan Europako Ekonomi Elkarteko minoritate gehienek parte hartzen bait dute, Parlamentu europarrari eta EEEko Batzordeari presio egiteko, UNESCO bezalako egiturei bezala. Ez dugu ahaztu behar EEEn 40 milioi biztanle gara la nork bere Estatuaren hizkuntza ofiziala ez den beste hizkuntzaren batean mintzo garenak. Elkartuta asko gara, eta bakoitza bere aldetik joanda eduki ez genukeen indar bat eduki dezakegu.

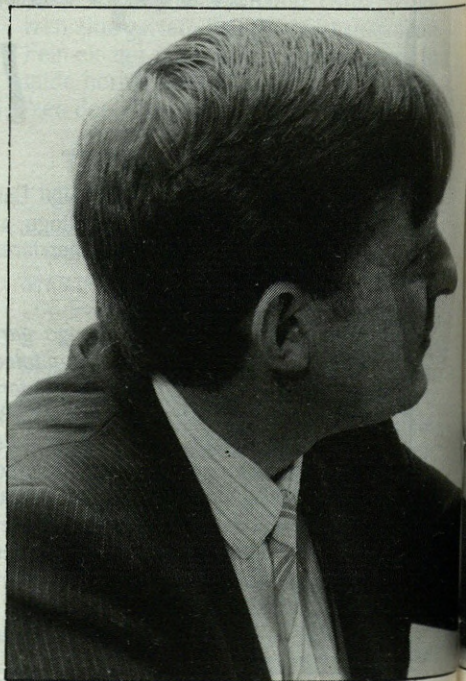
Bigarrenik, minoritateen arteko informazioa erreztea nahi dugu. Horretara

rako badugu kazeta edo boletin bat italiako, frantses eta ingelesez argitaratua dena leku ezberdinetan egiten diren aurrerapenak publikatzeko. Horren inguruan bisitak ere programatzen ditugu: militante bakoitzak 750 ECU jasotzen ditu beste eskualderen bat bisitatu ahal izan dezan, han gertatzen dena ezagutzeko. Laster etorriko da horietako talde bat Euskal Herriko egoera ezagutzera.

Hirugarrenik, denon artean egitura finkoak sortzen saiatzen gara. Esate baterako, duela gutxi Eskozian izana naiz: hango ipar-mendebaldean Konferentzia bat egin berri dugu bertako hizkuntza dela eta; bertako Parlamentuak Idazkaritza bat antolatu du haurrek beren hizkuntza ikasteko posibilitateak errezteko, eta jadanik hasiak dira bertako hizkuntzan liburutxoak, kolore guztiz egi-

nak, inprimitzen. Hori bezala, beste iniziatiba gehiago ere bultzatzen ditu diruz EEEko Batzordeak, eta urte honetan oker ez banago holako esperientzia bat babestuko da Galizian.

A.— Europako Parlamentuan zeintzuk dira hizkuntza ofizialak? Eman dezagun hemengo parlamentariaren batek euskaraz egiten duela han, zer gertatuko litzateke?

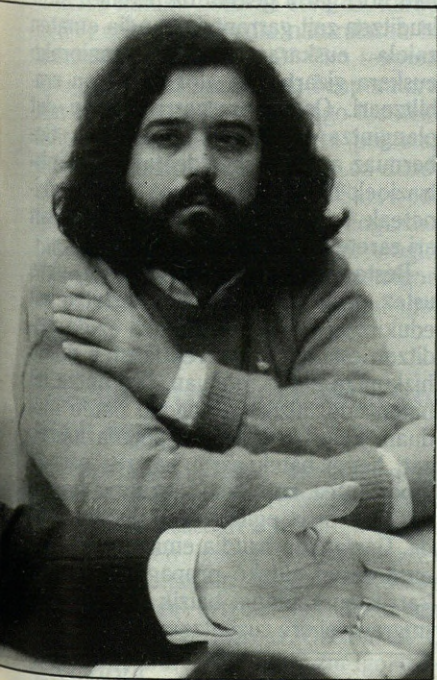
D.O'R.— Europako Parlamentuan, eta baita EEEko instituzio guztietan ere, bederatzi dira lanerako hizkuntza ofizialak: ingelesa, frantsesa, alemana, neerlandarra, italiano, espainola, daniarra, grekoa eta portugesa. Parlamentuan hizkuntza hauetako bat behar da erabili; baina badira salbuespenak eta Presidenteak ametitu dezake hizkuntza minorizatu bat hitzegitea. Irlandesez hitzegiten entzuna dut Parlamentuan, eta esan behar dut irlandesak status berezi bat duela: ez da lan-hizkuntza bat baina hizkuntza ofizial bezala onartua da.

Baina norbaitek okzitanieraz edo galesez mintzatu nahi badu, presidentearen esku dago. Parlamentari irlandes bat behin hasi zen irlandesez mintzatzeko eta presidentek gelditu erazi egin zion; berak, ingelesez ez egitearren, italiano hitzegin zuen ondotik. Hori da egoera. Ezin izango duzue ofizialki euskara erabili.

Bestalde, esan behar dut asko direla dauden lan-hizkuntzak ere urritzea nahiko luketenak. Egiten diren hitzaldi-tatik erdiek itzulpen simultaneo behar dute, eta hola mintzatzea oso zaila da. Europako Kontseiluan, esate baterako, ez dago bi lan-hizkuntza baino: frantsesa eta ingelesa.

A.— Hizkuntza ofizialen planteamendu hori ez al dago Europaren ikuspegi bati lotua? Estatuen Europari eta ez Herrien Europari?

«Irlandarrok 1922an geure independentzia lortu genuenean, agintariekin ideia oso injenuoak jokatu zuten: uste izan zuten gaelikoa eskoletan irakastearekin hizkuntza normalizatuko zutela».

«Europako Parlamentuan, parlamentari irlandar bat behin hasi zen irlandesez mintzatzeko eta presidentek gelditu erazi egin zion; berak, ingelesez ez egitearren, italiano hitzegin zuen ondotik».

«Oso aukera ona iruditzen zait Konferentzia Euskal Herrian egitea»

«Lehendakari lana egiten dut 'Bureau Européen pour les Langues moins répandues' delakoan, hau da 'Hizkuntza Gutxituen Aldeko Bulego Europarrean', hizkuntza minorizatu, minoritario edo errejionalen bulegoan nahi baduzu. Hizkuntza horiek bultzatu eta babestu nahi ditu bulegoak. 1982an Europako Parlamentuak erabaki oso inportante bat hartu zuen hizkuntza minoritarioei dagokienez. Erabaki horrek eskatzen dio Estatu bakoitzak eman diezaiola hizkuntza minorizatu bakoitzari ahal duen indarra hiru alor hauetan: eguneroko bizitzan, komunikabideetan eta administrazioan.

«Agindu horri jarraiki iritsi naiz Donostiara ere, hizkuntza minorizatu honi bizitza publikoan ze tratamendu ematen zaion ikustera. Aipatu dudana erabaki haren oinarrian zegoen informean, aginte edo botere lokal eta errejionalei gaineratzen zitzaizkien hizkuntza minorizatuak bultzatzeko ardura nagusia, minoritateei 'garantizatze' administrazioarekiko harremanetan beren hizkun-

tzan aritu ahal izatea, bai botere lokalen aurrean eta baita arazo juridikoe-tan.

«Bigarrenik, esan behar da bulegoak hasieran irakaskuntza eta komunikabideetako arazoak aztertu dituela, eta orain hasi garela euskara bezalako hizkuntzek administrazioen aurrean dituzten gorabeherak arakatzeko. Jokabide politiko ezberdinak eraman dira orain artean, eta garbi dago politika batzuk besteak baino onuragarriagoak izan direla hizkuntza minorizatuaren aurrean. Katalanen kasua, esate baterako, askoz sinpleagoa izanen da konpontzeko, beren hizkuntza oso sendo dagoelako; zuen kasua, euskaldunona, beste batzuen antza handikoa da, Gales edo Irlandako kasuena esate baterako, eta alde horretatik konferentzia Euskal Herrian egitea oso aukera ona iruditzen zait.

«Hor diskutitu behar ditugu leku ezberdinetako politika ezberdinak, informazio-trukea egin, agintariei bultzatu...»

«Ez dugu ahaztu behar EEEn 40 milioi biztanle garela nork bere Estatuaren hizkuntza ofiziala ez den beste hizkuntzaren batean mintzo garenak».

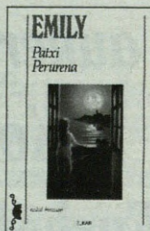
DURANGOKO EUSKAL AZOKA 1987

Maiatzaren 29-30-31

ELKAR • LITERATURA Saila:

«EMILY»

Patxi Perurena
(Azkue poesia saria 1986)

«OLAGARROA»

Mario Onaindia
(Azkue elaberri saria 1986)

«PAIXIBO»

Joxean Sagastizabal
(Iruña Kafetegia 1986.eko sari berezia)

Eta gainera:

«MANU MILITARI»

J.A. Arrieta

«AHANZTURAREN ARTXIPELAGOA»

J.L.Zabala

- Euskaraz, bada zer irakurri! -

D.O'R.— Hasteko, EEE defenditzea ez da nere zeregina. Baina beste aldetik, esan behar dut EEEk baduela eskualdeei begira politika bat eta nere ustez politika hori oso inportantea dela. Nere eritzian, gaur EEEn oinarrian diren estatuak gero eta inportantzia guttiago izanen dute eta aldiz eskualdeek hartuko dute inportantzia handiagoa. Politika errejional bat bada gaur Europa osoan.

Hizkuntza batek badu ainitz funtzio, eta irlandesak dituenak baino gehiago bete beharko lituzte. Irlandesa da ene jatorrizko hizkuntza, nere herrian hitzegiten dudana, baina era berean kontentu mintzatzen naiz hizkuntza internazional batean ere, dela frantsesez edo ingelesez. Leku guztietan irlandesez eta irlandesez bakarrik mintzatzen ahaleginduko banintz, ezin komunikatu ahal izango nintzateke beste lekutako jendeekin. Monolinguismoa bukatzen ari da, eta laster bukatuko da.

A.— Nahiz eta honuntza etorri zaren lehen aldia izan, nola aurkitu duzu euskararen egoera?

D.O'R.— Iruditzen zait bere hizkuntzaren normalizazioaren alde benetan lanean ari dela Euskal Herria. Planifikazio linguistikoaren garrantziaz jabetu zaretela uste dut. Hizkuntza batek ezin dio buelta eman jasandako ordezkapen prozesuari, eta are gutxiago hizkuntza hori ahula denean, aurretik plangintza egoki bat egin gaberik.

Irlandarrok 1922an geure independentzia lortu genuenean, agintariak ideia oso injenuoz jokatu zuten: uste izan zuten gaelikoa eskoletan irakastearekin hizkuntza normalizatuko zutela. Baina bizitza ez da hain sinplea, eta han hori garbi gelditu da. Hemen aldiz iruditzen zait garrantzia handia ematen zaioa euskararen normalizaziorako euskara gizartearen alor guztietan erabiltzeari. Oso aberasgarri ikusten dut plangintza horretarako Gasteizko Gobernuaz aparte eskualdeetako administrazioek bezala udalek ere beren gabinetek sortu izana. Maila bakoitzean ari zarete hizkuntzaren alde.

Beste gauza inportante bat da, nere ustez, euskarazko telebista zerbitzu bat edukitzea. Horrela hizkuntza ez da gelditzen eskoletan haurrek ikasten duten hizkuntza baten moduan, hizkuntza hil baten edo hiltzorian dagoen baten moduan. Esfortzu horretan populazioaren zati handi batek parte hartzea oso da inportantea, zeren eta hizkuntza norberak une oroz egiten duen hautua baita. Garrantzia handia eman behar zaio euskararen aldeko propaganda ez bakarrik euskaldunei baizik eta baita inmigrantei ere zuzentzeari.

INAKI URIA

Datorren mendean kostaldeak arriskuan ote?

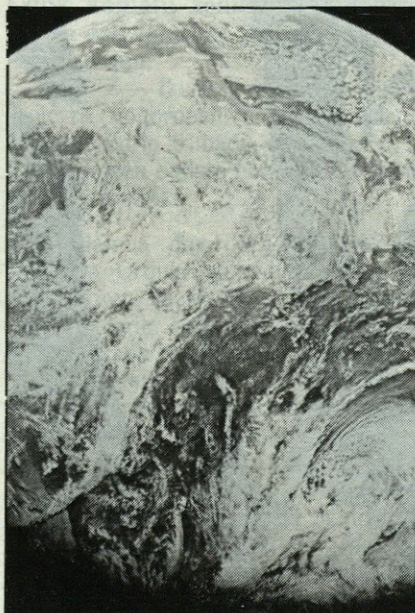
Munduan zehar sakabanatutako zientzilari askoren eritziz mundu osoko kostaldeak uholde arriskuan daude XXI. mendeari begira. Lurraren batzbesteko tenperaturaren igoeraren ondorio izango litzateke fenomeno hori.

XX. mendea hasi zenez geroztik Lurraren batzbesteko tenperatura igoz joan da. Askoren eritziz erregai fosilak erretzerakoan sortzen den karbono(IV) oxidoak eta gizarte aurreratuak sortzen dituen beste haztarna-gasek dirateke tenperatur igoeraren erantzuleak. Beste batzu ordea, gertakizun zikliko baten aurrean gaudela azpimarratzen dute.

Eritzi nahiko hedatua zera da, karbono(IV) oxidoaren maila naturalaren bikoitzeak batzbesteko 2^a Cko tenperatura igoera ekar dezakeela. Tenperaturaren igoera haundiagoa izango litzateke latitudea haunditu ahala eta poloetan 6-8°Ckoa izan liteke. Halere, ez daude guztiok ados eritzi honekin. Sherwood ldo egurats-zientzilaria inguruan biltzen direnen aburuz CO₂ak eragindako batzbesteko tenperaturaren igoera ez litzateke 0,3° baino haundiagoa izango.

Izotzen urtzea eta ozeanoko uren espansioa

Tenperatur igoerak, gertatuz gero, datorren mendearen erdialdean jasoko lirateke eta itsasoaren mailaren igoera lekarke. Uren igoera bi fenomenoen ondorioz gertatuko litzateke: latitude altuko izotzen urtzeaz eta ozeanoen uren espansio termikoaz. Ozeanoa 1°C berotzean uraren maila 60 zm igoko litzateke. Kalkulu ezezkorren arabera

Bi dira eremu magnetikoak, naturala bata eta industrialak bestea. Bizitza on-tzen du lehenak eta bere kalitatea areagotzen du bigarrenak.

poloetako izotz guztia urtuko balitz ozeanoen maila 70 m gora loango litzateke.

Latitude altuko eskualdeen izotza urtuz gero modu desberdinez eragingo zuten ozeanoen ur-mailan. Artikoko

izotz gehiena ozeanoan igerian dago eta egun desplazatzen duen urak urtzean sortuko litzakeenaren bolumen beretsua du. Ipar Hemisferioan, Groenlandiako izotzek bakarrik izango lukete eragina; 8 bat metroan legoke horien ekarpena. Antartidaren urtzeaz ekarriko luke uholderik handiena: 6 metro mendebaldeko izotz-plakak eta 55 m ekialdekoak.

Dagoeneko, itsasoaren maila igo-tzen ari omen da, 1mm urteko pizka bat goitik behetik. Egoera hau ez da berria eta datu geologikoek adierazten dutenez itsas mailaren igoera lehenago gertatutako fenomeno da. Duela 125.000 urte ozeanoen maila 5-6 m altuagoa zen eta duela 95.000 urte 15-20 m igo zen ozeanoa. Kontrako fenomeno, itsas mailaren beheratzea alegia, ere ezaguna da. Horietako jatsieretako batez profitatu omen zen gizakia Ameriketara Asiatik iristeko.

Ozeanoen ur-maila 10m gorago

Horrelako uholde katastrofikorik ez omen da gure bizialdian jasoko. Karbono(IV) oxidoaren bikoitzeak 1-2 m-ko mailaren igoera ekar dezake baino zenbait mendetan egoerak okerrago ja dezake.

Ozeanoen ur-mailaren 10 m-ko igoerak ondorio larriak ekar litzake. Kalkulatuenez Txinaren tamainaren adina-ko lursailak urperatuak izan litezke. Arrisku handiko eskualdeak hauetxek dira: EEBBen ekialdeko kostaldea (Floridaren %40a ur azpian gera liteke), Sobietar Batasunaren eskualde asko, Dinamarka, Herberak eta Ganges, Amazonas eta Mekong hibiainen deltak. Afrikan oso eskualde ukitua Gambia eta Senegal hibiainen artean kokatzen dena da. Gainera munduko hiri handienetako batzuk kostaldean daudenez arrisku bizian leudeke. Hau New York, Londres, Seul, Bilbo,artzelona eta Amsterdamen kasua izango litzateke esaterako.

Eta Euskal Herrian zer? Imaginatzea ze da zaila eta beste gauza askoren artean munduko hiririk ederrena, Donostia, galduko genuke Poseidonen atzaparretan.

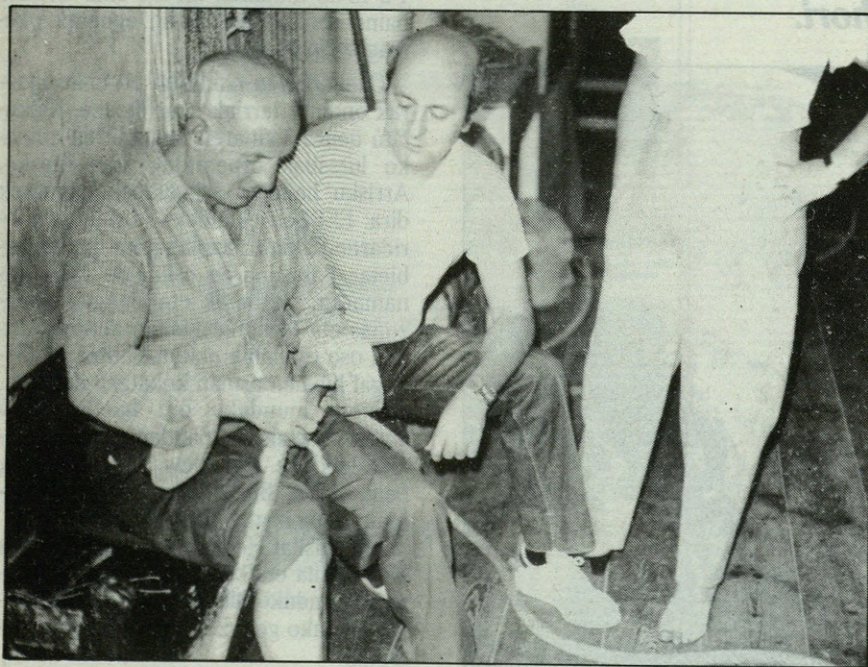
Horren larria al da arazoa? Aurreanadkoa jasoko balitz, "bai" izango litzateke erantzuna ezparrak gabe, zeren eta hein handi batean kostaldean inguruan antolatuta dagoen gizarte honen kolapsoa izan bait liteke. Alabaina munduak buelta asko egingo ditu hori gertatu baino lehen eta auskalo alarmista xamar ez ote garen gaur.

M.J. BARANDIARAN

I. IRAZABALBEITIA

Jose Manuel Zufiaurre,
64 urteko napar sokagilea

Sokagintza, azkenetan dagoen ofizioa

1987.a, talde eta pertsona marginatuen urte izendatu zuen ONUk. Burua makurturik gaudela ere, begiak iriki ahala marginazioa edonon antze-man dezakegu. Baina, zein talderengana jo? Uste baino errazago gertatu zaigu, aspaldiko lagun napar baten solasak argitu bait du geneukan kezka. Jose Manuel Zufiaurre, 64 urteko napar sokagile honekin uzten zaituztegu.

ARGIA.— Nondik datorkizu tradizioa?

JOSE MANUEL ZUFIAUR.— Gerra zela eta hasi nintzen ni lanbide honetan. Beraz badaramatzat 51 urte eskulangintza honetan, gaur egun artisau gutxi gelditzen diren horietariko bat naukazuelarik. Dena den, inoiz inongo gerrarik jasan behar izan ez bagenu nire aitak nirekiko zuen bestelako lanbidean sartua izango nintzatekeen. Aitona eta aita sokagile genituen. Aitona Urdiainen, Altsasu hondoko herriskan jaio zen eta Lizarrara ezkondu zen. Jakingo duzuenez, Estellako azokari sekulako ospea dariola aintzinetik eta pentsatzekoa da amona ezagutuko zuela hemen plazaz plaza ibiliko zen horietariko batean.

A.— Bolada hartan lan honek gizartearekiko zeukan funtzionaltasuna zein izan zen? Nola hasi zinen sokagintzan?

J.M. Z.—Esan behar da lehendabizi gutxi lan egiten zela baina askoz ere soka gutxiago saldu zeren aitonaren garai haietan lan eskaintza eskaria baino haundiagoa bait zen. Nekazaritzan betetzen zuen funtziorik garrantzitsuenak eta ondorioz gaur egun baino erabilia-goak izaten ziren sokak. Esan dizuedan bezala, sokagile askok egiten zioten elkarri konpetentzia eta arrazoi hau zela medio gure amonak ere azokoaz azoka joan behar izaten zuen ahalik eta soka gehien saltzeko asmoz. Gure aitona, berriaz, etxean geratzen zen. Indar haundi-

ko gizon motza izan zen, euskaldun motza izan ez bazen ere, eta ez dakigu zeinen arrazoiengaitik "mutil" izengoitia ezarri zioten eta honen geroztik ezizen honetaz ezagunagoak izan gara gu ere geure benetako izenaz baino.

Gure aitaren zortzi anai-arrebek He-goamerikara emigratu zirenez, aiotnak sokagintzarekiko zuen jakintza osoa gure aitari pasatu zion, familian tradizioa jarraituzuen bakarra izan zelarik. Gerra etorria zenerako anaiak gure aitarekin lan egiten zuenn ni, hamaika urteko mutil koskorrak noiz-behinkako laguntza ematen nielarik. Aitortu diezaket sokagintza ez nuela gogoko izan hasiera hartan. Izan ere, eskola amaitzen genuenean aita eta anaiari laguntzera joan nenkien eskatzen bait zitzaidan eta, jakina, nik une horiek jolasten eman nahi izaten nituen eta ez lanean. Horregatik esan dizuet gogoz kontra aritu nintzela hasieran. Handik gutxira anaia gerrara joaten behartu zutenetik gelditu behar izan nuen aitarekin eta orduan bai, zegoeneko sokagintzarako nuen benetako grina bilakatzen hasi zitzaidan.

A.— Lehen esan duzu konpetentzia egiten zenietela elkarri.

J.M. Z.— Sokak egitera emanak ziren bost familia ezagutu ditut Cordele-ros-en. Estellan oso ezaguna den hauzo honetan iharduten genuen gure lanbide liberal honetan. "Liberala" diodanean, dauden esanahi semantiko guztiekin aditzera eman nahi dizuet. Izan ere, espazio librean lantzen bait dugu prozesu osoa, alegia, kalamua izatetik soka izatetarako prozesua.

A.— Bost familia horietatik zu bakarrik gelditzen zara. Nolatan jarraitzen zatzaizkio sokagintzari?

J.M. Z.— Egia esan, ezagonekotasun haundiko lana dugu. Sokagile horietariko bik urteak zirela medio erretiratu behar izan zuten gure aitaren modura, baina jarraitzailerik, semeak bazituen ere, ez zuten utzi. Izan ere, haien se-

meek nahiago izan zuten beste lanetan ihardun. Beste hirurak konturatu ziren gainbera zihoala sokagintza eta maite zuten lana utzi beharrean aurkitu ziren. Anaia eta biok geratzen ginen eta gero ni neu, beste inor ez, anaia hil bait zitzagun. Bi anaiok geratu ginenean orduantxe zabaldu zitzaigun pitin bat etorkizunerako atea, herriko konpetentziarik gabe gelditu bait ginen. Hau dela eta, lan honi ekiten jarraitu gintzaizkion, gure familia elikatu ahal izateko.

A.— Orain gustatuko litzazuke zuk kontatu zeniezagun nola sortzen den soka bat, prozesua nolakoia izaten den.

J.M. Z.— Ikusten duzuenek, lan baldintza gogorpean aritzen beharturik gaude. Euria ari badu, eguzkiak eta hai-zeak jotzen badute hemen ez dago inolako aterperik.

Kalamua dugu lehengai garrantzitsuena. Orduko kalamua kalitate haundikoa zen, gaurkoak ezer gutxirako balio duelarik. Kalamuz oso larri ibili ginen bolada batean eta orduan sisalesko sokari, alegia, segamakinek lastoa estutzeke zerabiltenari ekin behar izan genion. Beste lehengai batzu espartzu eta iutea dituzue. Beraz, kalamua gerrian duzularik eta gupil baten laguntzaz, irun egin behar duzu eta behin irunez gero soka desberdinak egin. Kalamutik hiru maila desberdinetako hariak erdietsi daitezke: kanal, klarilo eta leba. Kanal izeneko lehen mailako haririk lizak sortzen dira, bigarren eta hirugarren-goarekin sokak egiten diren bitartean.

A.— Kalamua aipatu duzu.

J.M. Z.— Bai, landare bat da eta hemen artoaren antzera ateratzen da, kainabera eta guzti. Arrotza uztatzen den horietako lur baldintzak izan behar ditu kalamuak lehen mailakoa izan dadin. Horregatik onenak Valencia, Alicante eta lurralde horietatik datozenak dira. Lehen, erdi konponduta erosten genuen kalamua eta guk hemen kainabe-

ra kentzen genion. Gero espatatu egiten genuen hondakinak desagertu zitezten. Hurrengo pausoa orraziarena zen. Kalamua orraztu beha izaten genuen arrazteluz eta hemendik ateratzen dira lehen aipaturiko hiru mailetako kalamuak, hain zuzen ere. Salsalaren prozesuari bagagozkio, askoz errezagoa da guretzat ez bait dugu irunik behar, sokaburu batean datorkigularik. Hala ere, kalamuaz egin ditzakezun gauza finak ezin daitezke egin sisaleaz.

A.— Zer nolako sokak jaiotzen dira zure golkotik?

J.M. Z.— Denontzako deitura hau izanik ere, mota bakoitzak izen propioa hartzen du. Esatebaterako, kalamuaz milimetro t'erdiko bastero liza izeneko ardiesten da. Honetaz gain, besterokordeta, bi sokaburuko zagiliz izeneko, maindire-muturreko soka (larrinetan lastoa biltzeko erabiltzen ziren maindireak lotzekoa), zortzi milimetroko kutxa-soka... Bitxia egingo bazaizue ere, neri ez didate eskatzen hainbeste metrotako sokak egin diezazkiedan. Metroaren ordez bara erabiltzen dugu, barak 80 zentimetro dituelarik. Hori gehitu behar diozue sokak pisatu behar direla eta horretarako librika eta ez kiloka pisatzen duen erromana darabilt. Libra bakoitzak 12 ontza ditu, ontzak 33 gramu dituen bitartean. Neurri estandarizatueta pasatuaz, kiloak bi libra t'erdia eta bi ontza ditu, 32 ontza zeren librak 12 ontza bait ditu. Dena den, lurralde bakoitzean libra desberdinak aurkitzen dira.

Sisalez erdietsi dezakezun sika finena 3 mm-takoa da eta sokaren loditasunaren arabera jarri behar dituzu hariak. Zortzi milimetroko soka egiteko anka bakoitzeko 3 hari joango dira, alegia, 12 denetara. Hamabi zentimetrotakoa egiteko pisuz material bikoitza erabiliko duzu, milimetrotan hori gertatu ez arren.

A.— Erakundeetatik inolako babesik lortu duzu?, edo kultur zenitroetatik, alegia, ikastola, ikastetxe edo eskolatatik lan honekiko interesik agertu al dute inoiz?

J.M. Z.— Bakar bakarrik hemengo ikastoletatik eta bera de Bidasoakoatik. Horiek ezik ez da inor interesatu honetaz. Pena ematen dit euskaraz hitz egiteko gauza ez izateak baina aitonak ezik inor ez zen euskaraz mintzatzen etxean eta...

Gero eta zerga altuagoak ezarri, B.E.Z. « *madarikatu* » hori, instituzioetako « *zinismoa* », azken batean hiltzear da goen sokagintzari ez diote ezta so ere egiten, tradizioari jarraia ematearren ez dute inongo laguntzarik jasotzen gure sokalariek. Begibistakoa.

UREDERRA

Unibertsital ikasle euskaldunak instituzioen lanak betetzen

Azken egunotan Unibertsitateko Euskal Taldeen Koordinakundeko partaideak Euskal Herri osoko institutoetatik zehar dabiltza bertako ikasleei UPV-EHU-k euskaraz ikasteko ematen dituen aukeren berri eskaintzen. Unibertsitateak erakunde bezala arlo honetako inizatibarik ez duela-eta ekin dio ikasle talde honek aipaturiko lanari.

Koordinakunde honen inizatibaz eta unibertsitateko euskarazko errektoreordetzaren laguntza ekonomikoaz, triptiko batzuk atera dituzte, institutoko ikasleek unibertsitatean euskaraz ikasteko ze aukera dituzten jakin dezaten, karrera edo fakultate bakoitzak euskaraz mailan duen egoera erreal bat eskeinitzen.

Behin dokumentatu eta informazio guztia bilduz agiri hau atera ondoren, koordinadorako partaideak berak dira egunotan erdi-mailako ikasleekin kontaktatu zuzenak mantentzen dabiltzanak.

Euskal plangintza orokorrik ez unibertsitatean

Ikasle hauen ustez, «UPV-EHU-n estatutu eta barne araudiek agertzen dituzten gutxiengo baldintzak ere ez dira betetzen, euskaraz ikasi nahi duen orok ezin bait dezake asmo hau bete. Jar-tzen diren mila oztopo direla eta, ikasle askok ezin ditu bere ikasketak euskaraz jaso, eta orohar esan daiteke euskararen presentzia unibertsitatean minimoa dela. Zenbait fakultatetan badaude —jarraitzen dute koordinakundekoek— asignatura solte batzuk euskaraz, baina ez dagoena zera da, euskararen plangintza global bat».

Triptiko honek azaltzen duen informazioaren arabera unibertsitateko ikasketak hiru taldetan bana daitezke. Lehenengoz, euskara hutsez egin daitekeen ikasketa bakarra Magisteritza da.

Euskara hutsez egin daitekeen ikasketa bakarra Magisteritza da.

Asignatura batzuk edota kurtsoaren bat euskaraz dituzten ikasketak, Filosofi eta Hezkuntz zientziak, Kazetaritza, Zientziak, Ekonomikak, Informatika, Euskal Filologia, Arkitektura eta Kimikak dira.

Azkenik, beste guztiak, Arte Ederretatik hasita Medikuntzaraino, ez dute ia ezer finkorik.

Egoera ilun honi aurre egiteko ha-maika jende ibili da euskararen aldeko borroketan bere fakultatean, baina elkarren arteko lotura sendo eta sakonik ez zegoenez, orain bi urte zenbait euskaltzalek lan sakabanatu hauen koordinatze eta hedatzearen beharra ikusirik, Euskal Taldeen Koordinakundea osatu zuten. Talde honen asmoen ardatza, plangintza global ofizial horren faltak eta instituzioen asmo hutsak sortarazten dituzten gabeziak ekiditu eta euskararen presentzia nabarmenduz ikasleei euskaraz ikasteko aukera posibilitatzea da.

Unibertsitatean euskararen presentzia indartzeko ofizialki inizatibarik ez dagoela salatzen dute koordinakundeko kideek: «hasierako mailez gain kurtso guztiak euskaraz nahi baditugu behetik presio bat egin beharra dago, eta bide batez euskararen presentzia areagotzeko garbi dago demanda bat egon behar dela».

Unibertsitateko ikasle hauek Duran-goko institutuan agiriaren aurkezpena egitean zera azpimarkatzen zuten: lan hau unibertsitateko partaide guztiei dago kiela, ikasle, irakasle, bulego-langile eta arduradun, baina batez ere zer esan handiena ikasleek daukatelako zuzen-tzen dietela informazio hori.

BARTOLO

XXI

K O M I K I A 63. zenbakia

WALTER GARMENDIA JR. *Laguntza & Vate 86.*

EKO

EKO ALTZA

Larratxo Ibilbidea, 96 zbk. ALTZA

S. Juan Bautista Koperatiba

Villas auzoa. Tel. 55 01 99 HERNANI

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Tel. 46 11 77
DONOSTIA

EKO ASTEASU

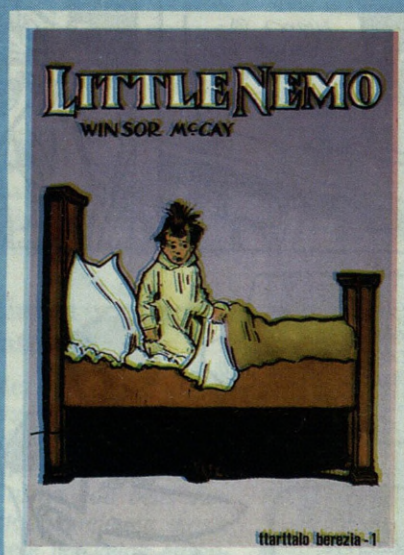
Keelavite Poligonua, z/g. Tel. 69 25 26
ASTEASU

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Tel. 21 14 88 AIETE
(Donostia)

Vivodist

EZ UTZI IRAKURRI GABE

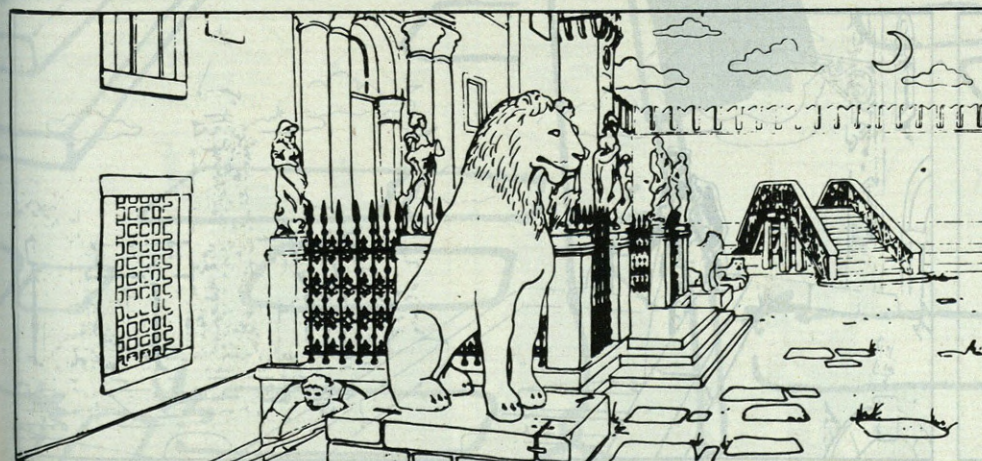

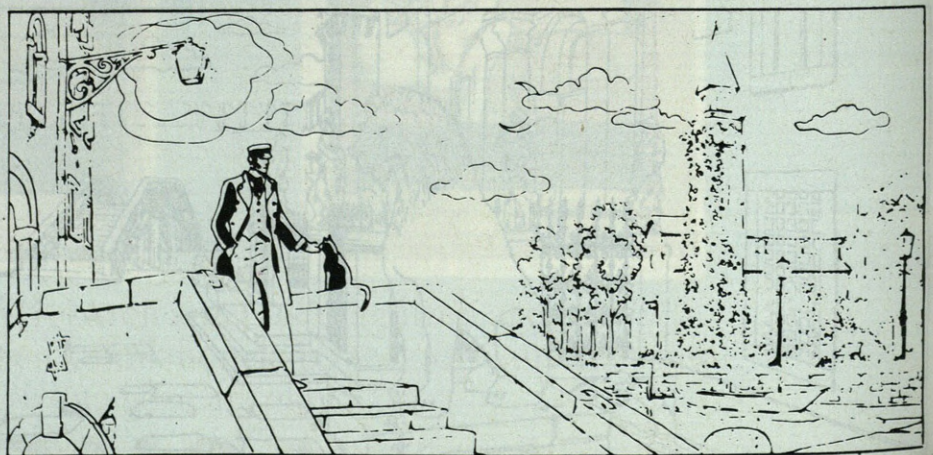
NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

MAJIKOA? MAJIAN SINISTEN DUZU?
A, CORTO, MAITASUNA ETA HARMONIA DIRA BENETAKO MAJIA: BAINA ZEIN MAITASUN ETA ZEIN HARMONIA? EDERTASUN ETERNALARENGAKO MAITASUNA ETA UNIBERTSOA BEREGANATZEN DUEN HARMONIA. ARIMA GERO ETA ZABALAGO IZAN...

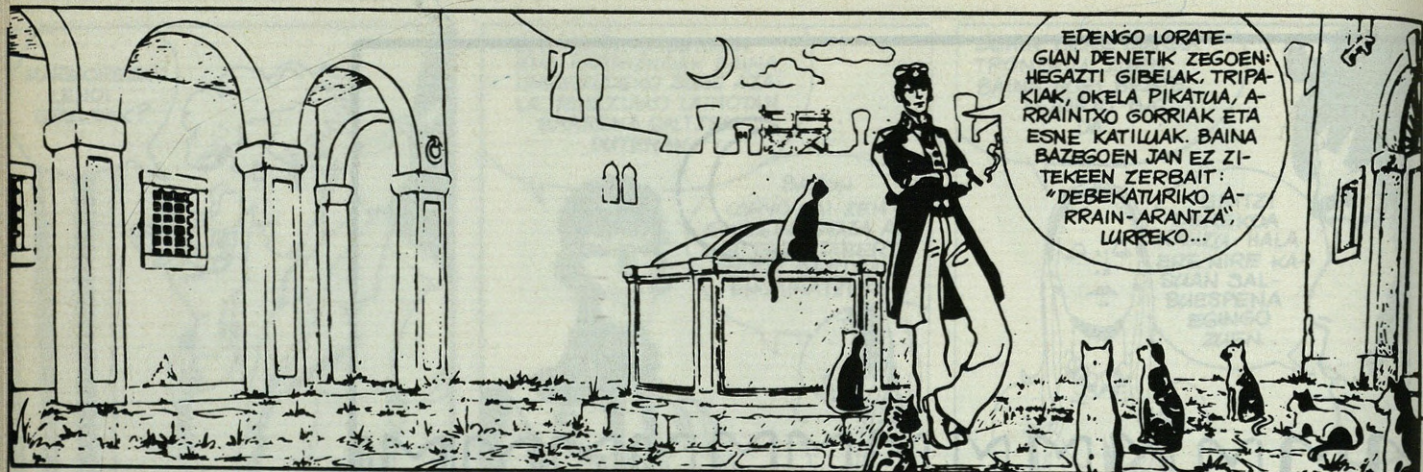

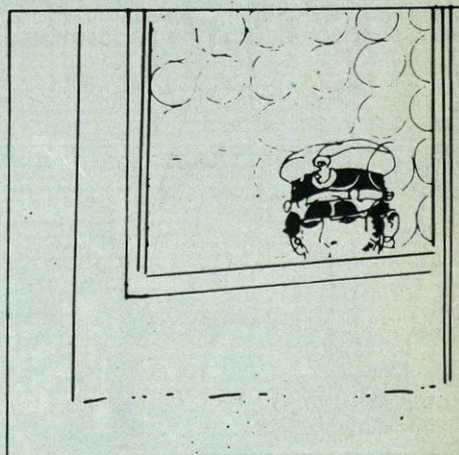

Baron Corvo-ren alegia

II kapitulu

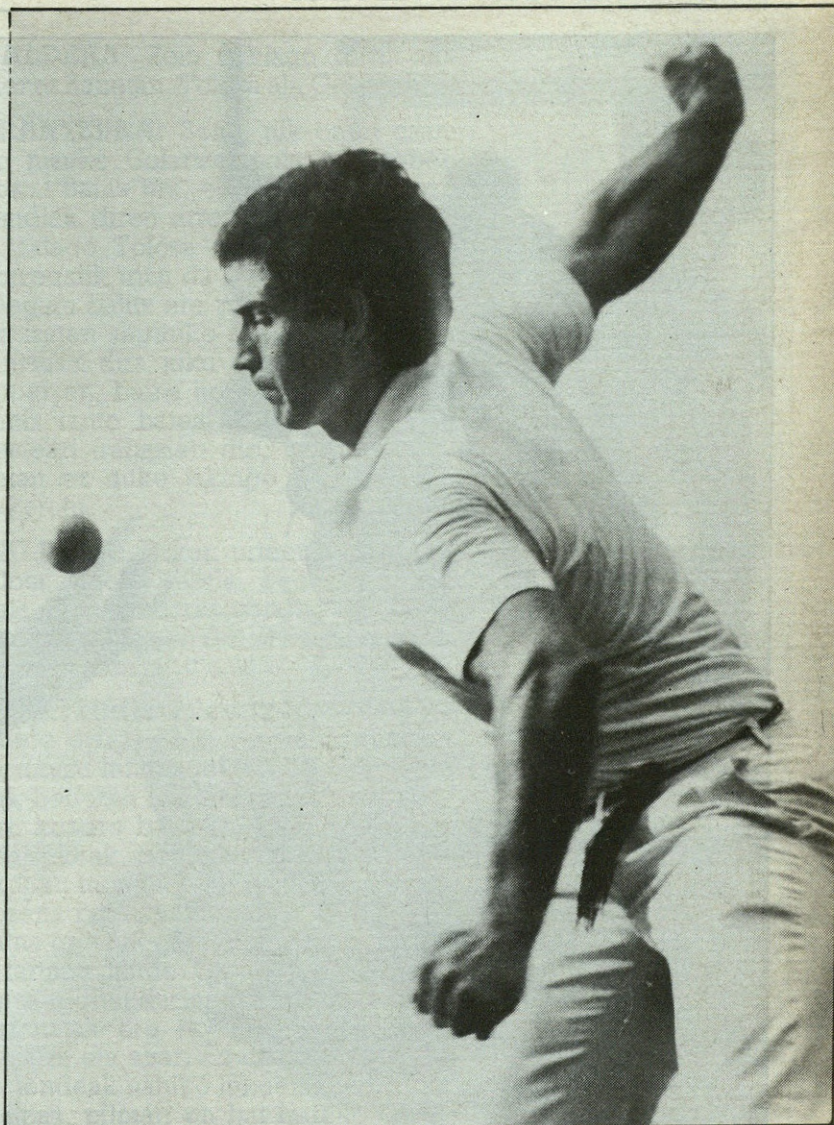

LITTLE NEMO IN SLUMBERLAND

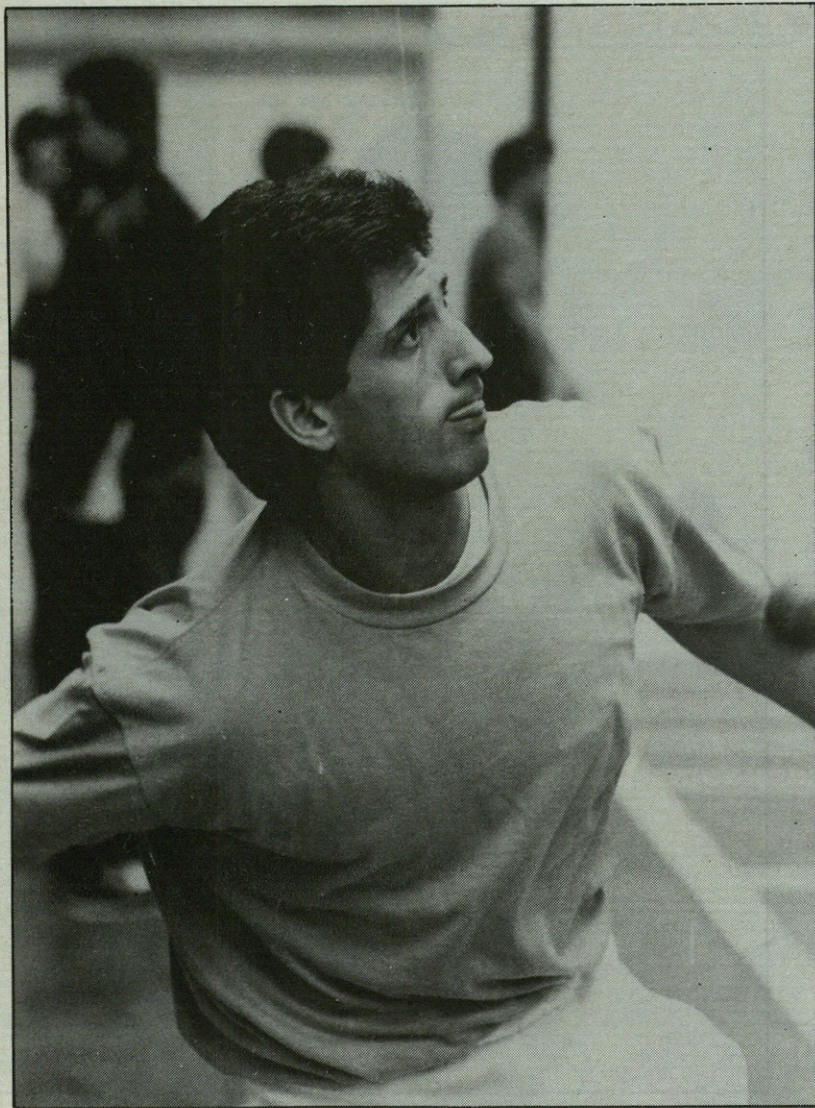

Elkarriketa

Julian Retegi, Retegi II, azken urteetako pilotaririk bikainena dugu. Oraindik nahiko gaztea izan arren, bere osaba eta Azkaratek sei txapelekin zuten 'record'a gainditu du, jadanik zortzi txapela lortu dituelarik, joan zen igandean Joxean Tolosari 22-16 irabazi eta gero azken finalean. Erasunen jaiotako nafarra, aizkora lanetan ere ibilitakoa omen pilotan hasi aurretik. Bere izaera arras ezberdina da partidoa jokatzen ari denean edota lagunartean. Pilotazaleek ongi ezagutzen dute Julianek, partido bakoitzean, erakusten duen jenioa. Ez da inoiz relajutzen, eta ez du sekula tanto bat galdutzat ematen. Tantoa galduz gero, umore oso txarra agertzen du, inoiz publikoarekin ere sartu izan delarik. Elkarriketa honetan, aldiz, pertsona oso atsegina irudituz zaigu, partidoa jokatu aurretik hitzak ondo neurtzen dakiten horietakoa. Pilotak aukeratzeko saioan aritu gara solasean.

Julian Retegi: **«Laster erretiratzeko asmoa dut»**

«Sekula ez nuen izandu txapelak ateratzeko metarik».

GALDERA: Nondik datorkizu pilotarako zaletasuna? Zure familian osaba bezalako pilotazaleak edukitzeak zer ikusi handia izan al zuen, zu ere pilotan hasteko?

ERANTZUNA: Bai, asko. Ni txikia nintzela osaba pilotaria zen. Eta batez ere orduan pilotarako afizio handia zegoen gure herrian, kirol bakarra zen, futbola oraindik ez zen hain aurrean. Horrela hasi nintzen eskolatik ateratzean eta pilotaren asuntorekin. Ni pilotari ateratzeko eragin handiena nere osabarena izan zen.

GALDERA: Osabak lorturiko sei txapelak nonbait eragin handia izan zuten zuk ere ondorenean zazpi txapela irabazteko...

ERANTZUNA: Honetan hasi nintzenean nire asmoak hauek ziren: pilotan jokatu eta ahal banu segundari; ez da gutxi segundara ailegatzeara, baina zor-

te handia izan nuen eta berehala hasi nintzen gora igotzen. Lehenengo mailara igo nintzen, eta gero kanpeonatoetara apuntatu eta manoamanokoak jokatzen segitu nuen kanpeonatoak atereaz, baina sekula ez nuen izandu txapelak ateratzeko metarik. Halere, zuk esan duzun bezala, bai osabak, bai Azkaratek sei txapela zituzten irabazita; nik ez nion nire buruari metarik ipini baina haiek jarrita zeuzkaten eta beno, beti izaten da hori erraztasun bat maila bat irabazteko; beste batek jartzen badizu zuk badakizu horra ailegatzeko egokiera izan dezakezun. Orduan, kasu honetan pilotari erretiratu beti ona izaten da, izan ere marka bat uzten dute, ez da izaten erraza hori haustea baina bidea markatzen dizue, nik zorte handia izan dut horretan.

MARTIN EZKURRA **BOTILERO JAKITUN**

GALDERA: Hasi zinenetik Martin Ezkurak lagundu zaitu botilero lanetan. Ze eragin izan du hainbeste esperientzia duen pertsona bat aholkulari bezala edukitzeak?

ERANTZUNA: Bai, gauza asko zuzendu, makina bat kontseilu eman dizkit gaztetatik. Ni nahiko burugogorra naiz, aurrena bai entzuten dut, baina ez diot kasu handiegirik egiten. Gero, hotzean lasaiago pentsatu ondoren, askotan konturatzen naiz berak duela arrazoia, sekula eman ez diodan arren, hori egia da. Izan ere oro har iruditzen zaigu norbera perfektora dela, baina konturatzen naiz hori ezin daitekela izan eta Martinek emandako kontseiluak probatzen ditut eta askotan ongi ateratzen zaizkit.

GALDERA: Pixkabat gaia aldatuz, pilotako esku banakako txapelketa honetan dagoen araudia zer iruditzen zaizu. Hau da, 'eskailera' deituriko sistema honekin aurreko urteko txapel-dunak partido bakarra jokatzen du. Ez al da arriskutsuegia partido batetan txapelketa bat jokatzea?

ERANTZUNA: Orain arte semifinaletan sartu izandu naiz beti. Gertatzen dena da ez dagoela pilotaririk momentu honetan, eta horiek enpresaren gauzak dira, ze adibidez laburrago balitz lehenago bezala eta suertatuko baginateke Alustiza eta biok semifinaletan, jendea joango litzateke

frontoira baina ez legoke horrelako girorik. Beraz, hiru pelotari gaude eta ez dago borroka egiterik. Izan ere semifinala ona izan liteke, Tolosa eta ni, Galartza eta ni edota Tolosa eta Galartzaaren artekoa bada, baina bestela semifinala arrunta edo txikia geratzen da. Horregatik jarri zuten eskailera. Neronendako nahiago nuke bi partiduko jokatu, zuzeneko azken partidua baino.

FINALERAKO

GORPUTZA FIN-FIN

GALDERA: Prestatzen hasteko...

ERANTZUNA: Bai, badu akatsik semifinaletan eskutako mina edo sortzen bazaizu, baina esperientziak ezagutzen dut, konfiantza gehiago ematen du, lehenago orain baino konfiantza gehiagokin joaten nintzen finalera.

GALDERA: Eta ia pixkabat txapelketa bertan sartuz, nola aurkitzen zara?

ERANTZUNA: Nik esperantza badut, ongi preparaturik nago, orain esperantza egiztatu behar da, denak esaten duten bezala, gorputza pronto daukat, badakit aurkakoa gogorra izango dela, eta beno, ea zorte ona izaten dudan beste urte batez eta zorzigarren txapela eskuratzen dudan.

GALDERA: Belauneko zauria erabat ahaztuta al dago?

ERANTZUNA: Belaunetatik aspaldian nabilen ongiena oraintxe nabil, orain dela bospasei hilabete tendinitisa jasan nuen baina geroztik ez dut deusen minik, beraz ongi nago, urteak neri ere joaten ari zaizkit baina fisikoki oso ongi aurkitzen naiz eta igandean ikusiko dugu zer gertatzen den.

GALDERA: Finalean Tolosa suertatu da. Zer diozu Tolosaz?

ERANTZUNA: Tolosa oso pilotari handia egin dela esango nuke azkenengo hiru edo lau urteotan. Lehen asko jokatu dut haren aurka, beti irabazteko zortea izan dudalarik. Sofritzen asko ikasi du azkenaldi honetan, beno, denok sofritzen dugu, baita ere badaki kalkulatu partidoa, tantoa uzten, ez du gutxi esanahi horrek, izan ere badakizu, igoal relajatzen zara lau edo bost tantotan eta partidoa joan daiteke hortik. Usten dut, honek partidua tantoz-tanto jokatzen duela hogeitabi arteraino.

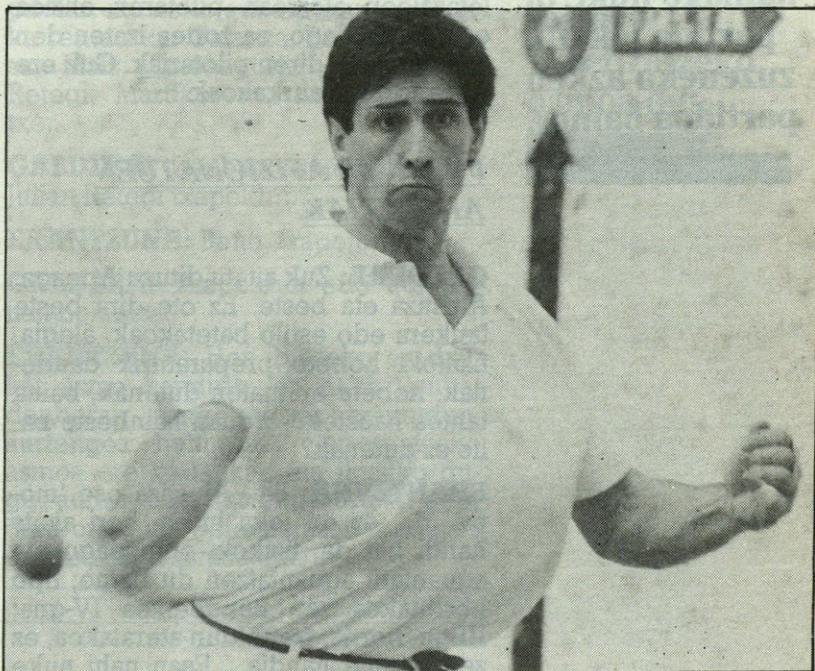
GALDERA: Zein nahiago duzu momentu hauetan, Tolosa ala Galartza?

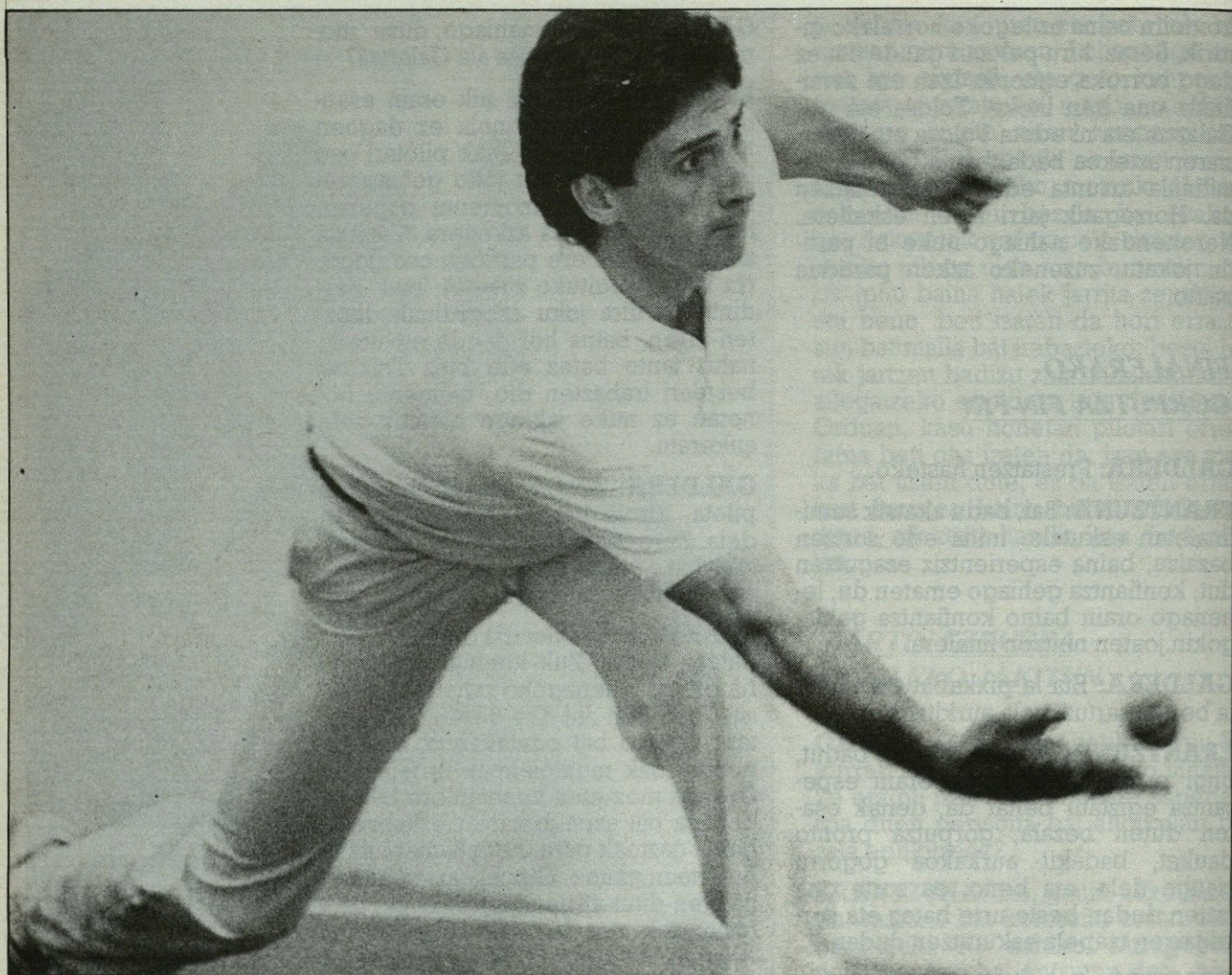
ERANTZUNA: Beno, nik orain esango nizuke Galartza, nola ez dagoen hor...! Baina tira, ez, biak pilotari oso handiak diren arren joko gehiagorekin dago Tolosa momentu honetan, horregatik iritsi da azkenera. Galartza ailegatu balitz ere partidoa oso gogorra izaten segituko zukeen; biak berdintsuak dira joku ezberdinak dituzten arren, baina hor daude emaitzak, nahiz tanto batez edo biez Tolosak besteari irabazten dio, momentu honetan ez nuke jakingo bietatik zein aukeratu.

GALDERA: Azken urteetan badirudi pilota, kirola bezala, beherantz joan dela. Zure osabaren garaian eta, beste giro bat somatzen zen. Bestetik, pilotarien kalitatea jaitsi egin dela diote...

ERANTZUNA: Pilotaria sortzen ez da batere erraza. Zuk kontuak ateratzen ba dituzu lehenagoko zaharretatik hasita, beti izan ohi dira dozena bat pilotari, koadro bat puntakoena, eta gailentzekoak montoiekoak izaten dira. Orduan momentu honetan ere bagara dozena bat aspaldi xamar ezkerotik, baina gazteak gara, hogeitamar-hamabi tartean gaude. Gipuzkoarren artean ikusten ditut afizionatu oso onak, profesionalak ere hor daude, Arteaga, Alustiza eta abar. Ez da batere erraza ez, jendeak nahiko lukeen koadro bat osatzea, pilotari on bat izateko ez da nahikoa entrenatzea, ez da futbola

«Hamarkada bakoitzetik hiru edo lau pilotari irtetzen dira puntakoak».

«Neronendako nahiago nuke bi partido jokatu, zuzeneko azken partidoa baino».

edo beste kirol batzu bezala, berez ere ekarri egin behar da toke bat. Pilotazaleen alorrean pilotaren afizioa oso gaizki dago, ea zortea izaten den eta ateratzen diren pilotariak. Guk ere behar ditugu aurkakoak.

PILOTARI AFIZIONATUEN AHULEZIAK

GALDERA: Zuk aitatu dituzu Arteaga, Alustiza eta beste. Ez ote dira beste tankera edo estilo batetakoak, alegia, fisikoki hobeto preparaturik daudenak, hobeto eramaten dutenak, baina tantoa hausteko orduan hainbeste bali ez dutenak?

ERANTZUNA: Bai, Alustiza oso 'moxta' da, ez du joku luzea, hori akats handi bat da, fisikoki ongi dago eta aguantatu aguantatzen du baino; tipo horretakoa zen Bengoetxea IV-gna; III-gn. berriz, txapeldun ateratakoa, ez zen jotzaile handia... Esan nahi nuke

ez dela erraza erabateko pilotaria aurkitzea. Tolosak asko jotzen du, defenditu ere ongi defenditzen da, ibili ere daukan gorputzarentzako, dena dauka; hamarkada bakoitzetik hiru edo lau irtetzen dira puntakoak, gainerantzekoak lana emateko aproposak dira, disgusto batzu ematen dituzte, hori da pilotaren giroa. Etxenagusia zaintzen bada pilotaririk hoberena izateko bidean da.

GALDERA: Azken bolada honetan zure osabak eratu duen entpresak, 'Pilotaberri'-k nahiko polemika sortu du. Entrepresa honetaz ze iritzi daukazu, nola ikusten duzu aurrerantzean pilota entpresak berri honen agerpenarekin?

ERANTZUNA: Pilota promozionatzeko Euskal Herriko herri eta auzo guztietan jokatu behar da. Eta hori oso zaila zen lehenago. Herri txikietan gu ikusi nahi gaituzte, nik neuk ere ahal den leku guztietan jokatzea nahi nuen eta hori ez da erraza, pilotari gutxi ga-

relako, eta nire kasuan are zailago. Osabak komentatu zidan, pilotari guztiekin hitzegin genuen, ze asmo zituzten jakiteko. Adibidez: Besterik ez balitz Irunen eta Hondarribian edo ahal izango genuela jokatu urtean behin edo bitan. Ongi iruditu zitzaidan.

Gero, entpresen artean hitzegin zen asuntza konpontzearen, alde batetik arrazoia bait zuten, koadroak hautsita geratzen ziren. Eta hemendik aurrera Nafarroan, Bizkaian, Gipuzkoan, Errioxan...leku guztietan jokatzetik izango dudala itxura du, nik hori nahi nuen. Begira, txapelduna izatea gauza bat da baina asko gustatuko litzaidake joaten naizen lekutan agerrialdiak ongi geratzea, eta batez ere pilota promozionatzea. Eta promozionatzeko era egokiena hori da, herri guztietan jokatzeko.

GALDERA: Galartzak ez du hartu Pilotaberri entpresako bidea. Horrek zer esan nahi du, hemendik aurrera ezingo dela ikusi frontoietan Rete-gi-Galartzaren aurkako partidorik?

ERANTZUNA: Pena handia izango zen hori horrela balitz. Badirudi hiru entpresekin (Empresas Unidas, Eskulari eta Pilotaberri) beraien artean hitzegin dutela konponbide batetara iritsiz pilotariak kruzatzeko, eta zortea izan dugu. Elkar ulertu dira eta zorte handia izan dugu, bestela ez genuen sekula jokatu, ez Tolosak ez eta nik Galartzaren aurka. Pena galanta izango litzateke hori, ze Galartza pilotari handia da eta orainaldian nahiko polemikoa da gainera.

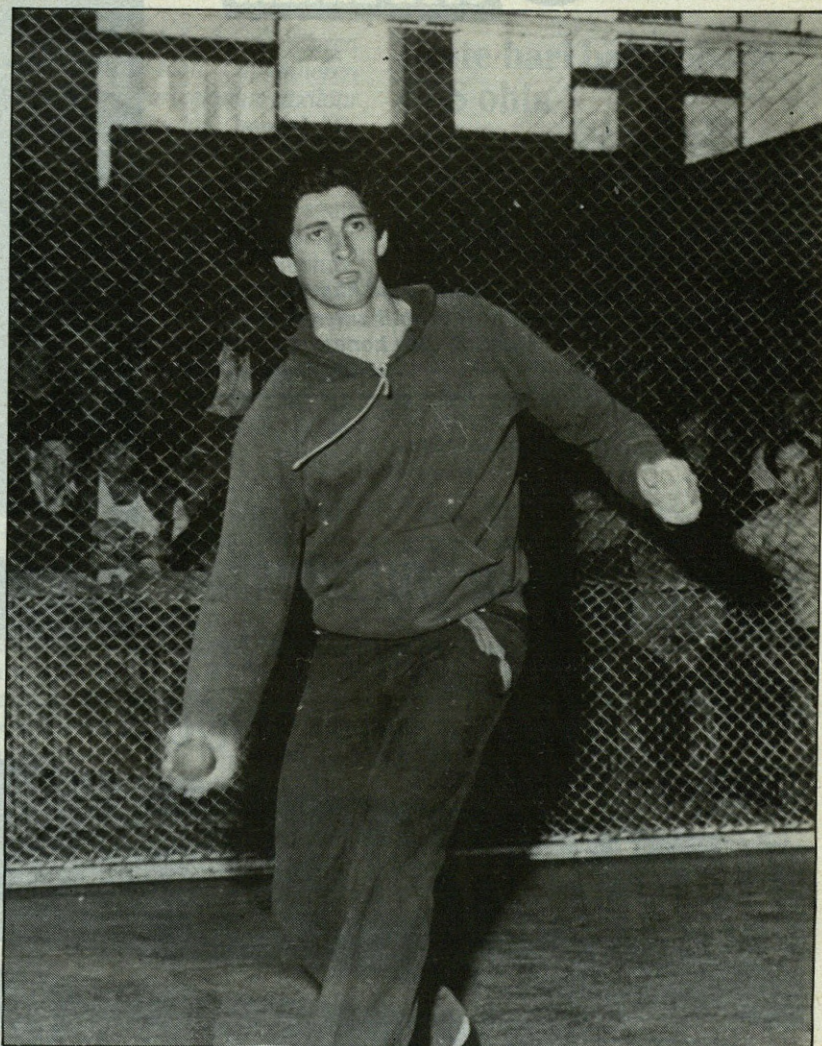
«PILOTABERRI»

ENTREPRESAREKIN

AUKERAK UGALDUZ

GALDERA: Orain artean, partido bakar batzu ezik, 'Empresas Unidas'eko pilotariak ez duzue 'Eskulari' entpresako pilotariekin jokatzeko aukerarik izan. Orain Pilotaberri entpresaren sorrerarekin, eta hiru entpresen arteko akordioaren ondorioz, entpresa ezberdineko pilotarien arteko partidoak ikusteko aukera izango al dugu?

ERANTZUNA: Bai, horixe esan nahi nuen. Orain arte Donostiako Aste Nagusian eta horrelakoetan bakarrik genuen elkarren aurka jokatzeko aukera. Herri bakoitzeko frontoia entpresaren baten esku zegoen, bertako pilota-

rien arteko partidoak bakarrik ikusi zitekeelarik. Orain, hiru entpresen arteko akordioaren ondoren, edozein pilotari ikusteko aukera izango da elkarren aurka: Galartza, Bergara, Tolosa, Maiz, Etxenagusia, Bengoetxea, Rete-gi, Martikorena, Alustiza, Ladutxe...

GALDERA: Zenbat urtetarako dugu Julian Rete-gi txapeldun?

ERANTZUNA: Beno, txapeldun...

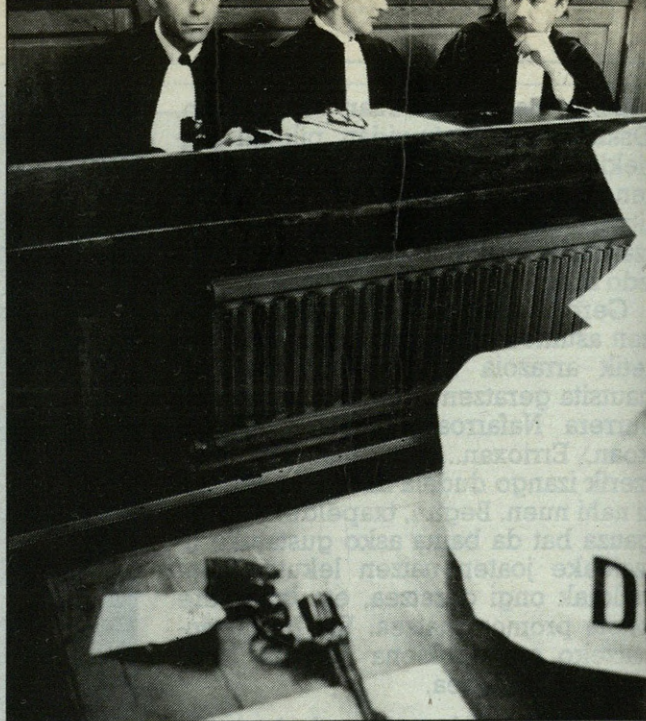
GALDERA: Txapeldun edo hor ibilian behintzat.

ERANTZUNA: Hor ibiltzeko ez daukat asmo handirik, ez dakit zenbat denboran izango naizen txapeldun, aurtengoa behintzat..., erretiratzeko asmoa ere badaukat, eta ikusiko dugu, aurrean edo hurrengo urtean edo, denbora gutxi gelditzen zait ja. Laster erretiratzeko asmoa dut.

«Denbora gutxi gelditzen zait ja, laster erretiratzeko asmoa dut».

TXUMAI ITURRIA
JON MIKEL ARANO

*Galdeano hiltzeko argazkian ikusten den
pistola hori erabili zuten GALEkoek:
mugatik alde honetara egindako
«Smith-Wesson» bat.*

*Galdeanoren hiltzaileen
auzian eta Labade-ren
maitalearen deklarazioetan*

Hari berriak

GAL delakoaren matazan

**Estatu espainoleko poliziak GAL
erakundearekin dituen loturak agertu dira berriro
ere prentsan. Xabier Galdeanoren hiltzaileei
Paben egindako auzian alde batetik, eta Philippe
Labade-ren maitaleak egindako deklarazioetan
bestetik. 'Ebidentziak' direnak egiztatzeko ez omen
dago ordea frogarik eta 'hiltzaile materialak' dira
atxiloturik dauden bakarrak.**

Alain Parmentier, Jacky Pinard eta Bernard Fouchard, GALEko hiltzaile mertzenarioak, hogueina gartzel-urtetara zigortu ditu Pabeko auzitegiak. Betirako-zigorra eskatzen zuen fiskalak.

Hiru horien 'nagusi-hurbila', Guy Cantavenera, zigorrik gabe geratu da oraingoz, nahiz eta arestian aipatutako hiru mertzenarioek aitortu Cantavenera izan zela haiek afera honetan sartu zituen.

Paris 17, «Dom Pepino» pizzeria

Guy Cantavenerari egiten zitzaion akusazioa Xabier Galdeanoren hilketan (85-III-30) kolaboratzaile izatearena zen. Honek ordea, ebidentzia guztien aurrean, dena ukatu zuen.

Pariseko 17. auzoan dagoen «Dom Pepino» pizzeriako nagusi da Siziliako familia duen eta Casablanca jaioa den Guy Cantavenera. Pizzeria horretako sukalkina zen Alain Parmentier, Jacky Pinard eta Bernard Fouchard, bere lagunak, kontratatu zituen.

Parmentier sukalkinaren matrimonio lagun bat izan da hain zuzen ere Cantavenera GAL kateko maila goragoko batean zegoela salatu duena. Michele Bekfi eta Luis Murcia (asturiarra) mehatxatuak izan dira epailetan barrena deklaratu dutena deklaratzegaitik: Cantavenera izan zela hilketa antolatu zue-

na eta bera izan zela Parmentier eta honen bi lagunak ordaindu zituen (100.000 libera bakoitzarentzat).

Lekuko hauen testigantza gain Galdeano hil eta berehala Guy Cantavenerak Malagara egindako bidaia legoke esplikatzeko. Zer egin zuen Guy Cantavenerak 1985.eko Apirilaren 5a eta 13a bitartean? Fiskalaren eritzirako hilketa-
ren dirua kobratu. Diru espainola.

Paris-Malaga, Malaga-Paris

Torremolinos-en egon zen Cantavenera, «Eden» hotelean hain zuzen ere. Sumarioan agertzen denez **Carlos Gaston**-ek ordaindu zizkion hotelean igarotako lehen bi egunak. Carlos Gaston bera ere hotel horretan zegoen egun horietan.

Carlos Gaston BVEko historiko bat da; Juan Jose Etxaberen emaztearen hilketaaren sospetxak bere gain daude, eta Frantziak «bila eta harrapa»tzeko agindua emana badu ere bere kontra, estatu espainolean lasai asko bizi da.

Fiskalaren tesia arauera Gaston izango litzateke Cantaveneraren taldearen eta GAlen arteko kontaktua. Berak aginduko eta ordainduko zion Xabier Galdeanoren hilketa.

GAL matazaren eta Cantaveneraren taldearen artean egongo litzatekeen kontaktua ez litzateke Carlos Gaston-ena bakarrik izango. Honen konfiantza ere, **Edouard Mari-Chica «Doudou»**, trama honen erdi erdian agertzen da. «Doudou» Parisera joan izango zen Guy Cantavenerari hiltzaileak kontrata zitzan eskatzera.

Alain Parmentier-ek, Cantaveneraren familia'ren beldur seguruenik, Pabeko epaian esan du «Doudou» bera izan zela pertsonalki GAlerako kontratatatu zuena. Probableena ordea bestea litzateke: Mari-Chica eta Gaston izatea Cantavenerak GAlekin zituen kontaktua.

Masaje etxe bat dauka izatez eta nazionalitatez frantsesa den Edouard Mari-Chicak Malagan. Bera izan daiteke Carlos Gaston eta Cantaveneraren arteko zubia.

Malaga: polizia espainolaren eta GAlen korapiloa

Malagan bukatzen da halaber **Robert Caplanne (85-XII-24)** hil zuen GAl-eko komandoaren haria, pare bat polizia espainolekin korapilatuta.

Jose Luis Fariñas Garcia, Javier Rovi-
ra Llor, Jorge Porta Laborda eta Carlos

*Pedeante Blay atxilotuak izan ziren 86ko Urtarrilaren 14ean, Caplanne-
ren hilketa zela eta. Bartzelonan atxilotu
zituén polizia espainolak. Ismael Mi-
quel-ek taldea osatu zuen toki berean
hain zuzen.*

Poliziak ez zuen ordea gaur egun Bangkok (Tailandia) hiriko presondegi batean droga trafikoagatik atxilotuta dagoen Ismael Miquel atxilotu: Ismael Miquel-ek ederki asko ezagutzen zituen poliziaren mugimenduak.

Jorge Haro eta **Emilio Monge** polizientzat egiten zuen lan Ismael Miquel-ek. Hala deklaratu zuten behin Bartzelonako polizia horiek Ismaelen kontrako auzi batean: heroina zeramala atxilotu bait zuen Bartzelonako poliziak. Haro eta Mongek esan zuten zuten droga-sarean infiltraturik zeukaten Ismael Miquel, eta beraientzat egiten zuen lan informazioa bilduz.

Libre atera zen Ismael auzi horretatik. Haro inspektorea ordea Malagara trasladatu zuten berehala. Halaz eta guztiz ere harremanetan jarraitu zuten Haro inspektoreak eta Caplanne hil zuen komandoa osatu zuen Ismael Miquel-ek. Behin behintzat espreski joan omen zen Miquel Malagara Harorekin hiltzegera.

Beste hari bat: Labade, CRS ohia

Galdeanoren hilketa eta Caplanne-
ren hilketa hari ezberdinak alde
batetara utziaz, **Jean-Philippe Labade**
gaur egun Portugalen preso dagoenari
buruzko berriak atera dira egunotan
prentsan.

Labade, OAS ohia, (CRS ohia «inter-
viu»ren arauera) 1984.eko ekainaren
14ean izan zen atxilotua. Urte horretako
martxoaren 19an **Jean Pierre Cherid**
hil zenez geroztik GAl-eko buruzagi
nagusienetako bat bezala izan da kon-
sideratua.

1984.eko lehen sei hilabeteetan zazpi
hilketa eragin zituen GAl-ek Ipar Eus-
kal Herrian. **Xabier Perez de Arana**-
za eta **Tomas Perez Revillaren** hilke-
tak berak zuzendutako komandoek
egindakoak direla egoten zaio.

Arenazaren hilketa agertzen da na-
hasirik halaber **Mohamed Khia**r, ge-
rora, azaroan, **Santi Brouard**-en hilke-
tan inplikaturik agertzen dena.

1984.eko azaroan bertan utzi zuen li-
bre Labade Pabeko **Swann** juezak. Ihes
egin eta ez da berriro ere agertuko Por-
tugalen aurtengo Urtarrilaren 4ean

*Parmentier (lehen planoan) Cantavenera-ren sukalkina Parisen (furgoitik ater-
ratzen), eta Galdeanoren hiltzaile Euskadin.*

atxilotua izan bitartean. Berarekin de-
tenituta daude **Rogério Da Silva**, An-
tonio F. Cisneros eta Mario Correio
Da Cunha.

Portugaleko sarea

Azkenengo hauek, Frantzian atxilo-
tuta dagoen **Paulo Figueiredo**rekin
batera, 86eko otsailen Baionako **Ba-
tzoki** eta Donibane Lohitzuneko **Con-
solation** tabernetan izandako atenta-
tuen erantzule bezala agertzen dira. La-

*Guy Cantavenera,
Galdeano hil zuen
taldearen burua
frogen arauera,
zigorrik
gabe utzi
dute oraingoz.
Ez da zigorrik
gabe geratu den
«buru» bakarra.*

DURANGOKO EUSKAL AZOKA 1987

Maiatzaren 29-30-31

ELKAR • LIBURU BERRIAK

Haur Literatura

FLANNERY ETA BERE ASTAKILOAK

«Gu bost lagun gea...»

Joan den azokan disko
eta kasetak.
Oraingoan ipuin-liburuak.

Egileak: B. Atxaga - Jaizkibel

PERKAX saila

— Miren, Garbiñe eta
sorgin baten komeriak

...bi apo txiki,
sorgin bat,
mutiko negarti bat...

Egileak: P. Aristi/J. Lucas

TXANPA saila

— Tximinian harria
sorginek ekarria

Ekologia eta fantasia...
Azkenean haurrak eta
sorginak nagusi.

Egileak: M. Escribano -
Arrastalu

...eta gainera, beste sail berri bat «eskuizkribuz»
SIRENA BILDUMA. Irakurtzen hasiberrientzat.

bade, Swann-ek libre utzi ondoren, Portugalen kontratatuko zituen GALEko ekintzaile modura.

Afera honetan, eta Lisboako «Expresso» astekariaren arauera, Lisboako EEBBetako enbaxadan egiten zuen lan Da Silvak. Atxilotutakoek, gainera, Portugalako militarren kontraespioitza sarearen DINFOko bi ofizial inplikatu dituzte beren aferan: **Marina Serradas Duarte** eta **Fernando Ramos**.

Gutxi balitz bezala, horietako baten deklarazioan agertzen da Israelgo zerbitzu sekretuak, MOSSAD, «dira banden tinglatua dirigitzen dutenak».

Philippe Labaderen maitaleak, **Jeanette Cassiedek** Baionako juezari deklaraturakoaren arauera, **Michel** izenaz ezagutarazten zen polizia espainol batekin egiten zituen kontaktuak Labadek Irunen. Polizia honek frantsesez hitzegiten zuen Labaderekin.

Michel izeneko polizia

Polizia hau bera izan daiteke Bilboko Informazio subkomisarioa den **José Amedo Fouce**-rekin batera «**Michel**» ezizenez **Frigulie** eta **Mattei**, «Mon-Bar»eko hiltzaileak, kontratatzen ariitutakoa.

«Deia» egunotan argitara emandako erreportaia batean esaten denez Donostiako hotel batean egon ziren 85.eko Irailaren 23tik 26ra, «**Michel**» delakoa eta «**Genaro Gallego Galindo**»ren izenpean egon zitekeen Bilboko subkomisarioa. Pierre Frigulie ere hotel horretan egon zen egun horietan.

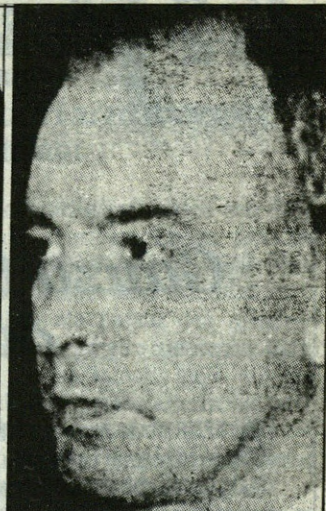
«**Michel**» delakoak frantsesa du ama eta Bilboko Poliziaren Jefatura Goren goan José Amedo Fouce-ren agindupeko zen. Egunotan trasladioa eskatu eta aldegin egin du bertatik. José Amedo Fouce ere Bilbotik kanpora bidali dute bere nagusiek.

Irakurleak gogoratuko duen bezala, Lisboako Ritz hotelean, Philippe Labade eta José Amedo Fouce subkomisarioak elkar konektatu zuten. Amedo-k, Genaro Gallego Galindo izena erabili arren, lasai lasai erabili zuen bere VISA txartela Labade eta Da Cunharekin Cascais-en egindako bazkari bat ordaintzeko.

Ez da dudarik datozen hilabeteetan berri mordoak agertuko dela atxilotuta dauden GALEko «peoi»en deklarazioetatik edota dagoeneko martxan dauden sumarioetatik.

Datu guzioriek biltzea, lotzea eta mataza desaritzea urtetako lana izan daiteke. Eragileak desenmaskaratzea... ezinezko kasik. GALEk beriz, bi urte t'erditan, 25 hilketaren egun zituen.

Jean-Philippe Labade
CRS ohiak,
GALEko partaideak,
Jose Amedo Bilboko poliziaren subkomisarioarekin konektatu zuen Portugalen.

Demokrazia espainiarraren hatzamarra

1982.eko Urrian PSOE Madrillgo gobernura iritsi baino lehen ezagunak ziren AAA, ATE edota BVE banda «parapolizialak», «transizioan» erabiltzen zen hitz bat erabiliz. 1976etik PSOEren boteraterazaino, sei urtetan, 15 izan ziren sigla horien atzean ezkatututakoek hildako euskal errefuxiatuak.

1983eko urte bukaeratik iazko otsailean Itsasun izandako azken hilketak bitartean, bi urte t'erdian, UCDren agintepean izandako hilketak bikoiztu egin ziren kasik kopuruz.

GALEko hiltzaileak ezagutarazten joan diren neurrian, Cervero eta Velazquez Soriano goardia zibilak hitzeginez joan izan diren neurrian, argituz joan dira BVE eta GALEn arteko loturak, hala nola hauenak estatutu espainoleko polizia eta zerbitzu sekretuekin.

Hasieran OAS eta ultraeskuindar italiar nahiz argentinoen artean kontratatzen baziren ere hiltzaileak, piskana piskana Frantzia eta Portugalako «hampa» delakoa izan da dirutruk GALEn oinarriko organigrama osatu duena.

Jean Pierre Cherid dugu BVE eta GALEn artean dagoen gizon giltzarrietako bat. Philippe Labade-k hartuko zuen bere lana. Cherid 84eko martxoan bonba bat jartzerakoan hildakoan.

Mohamed Khier «Memed» dugu beste bat. «Hendayais»eko atentatuaren parte hartu zutenetako bat, ofi-

zialki ezagutzera eman ez den gauza, eta Ballesteros eta J. Martinez Torres polizia buruek «konfidente» bezala enkubritu zutenetako bat. Santi Brouard-en hiltzaile bezala izan zen identifikatua gerora.

ZEN planarekin bat etorri da denbora guztian GALEn estrategia, euskal errefuxiatuak hilez, Ipar Euskadiko biztanleak hilez eta Frantziako gobernuarekin ere errefuxiatu komunitatea desegitera bultzatuz.

Ez da kasualitatea 86ko martxotik aurrera, Chirack eskuindarra Frantziako gobernura iritsi zeneko unetik aurrera, GALEk ez duela beste atentaturik egin Ipar Euskal Herrian.

Estrategia honen azken urratsa litzateke Euskal Herria pakeratuko duen eta birreraikiko duen eskaintza bat egitea Madrildik.

Konstatazio penagarria da benetan GALEk bere odolezko arrastoa hasi zuenetik, diru, arma, informazio eta giza-elementuetan poliziarekin izan dituzten harremanak hain nabarmen agertu arren, ez dela estatutu espainolean harririk inugitzen. Prentsak «eskandalo» izan zitezkeenak argitaratu arren ez da inoren bururik zalantzan jartzen.

Goardia Zibilek erabiltzen duten espresioa erabiliz gerra batean bizi gara. Demokrazia batean bizitzeko tan bestelako erreakzioak izan beharko lirateke. Sektorerik liberalenetik ere.

J.M.

Gauza ttipi bat dut

ATZERRIAN dagoenak bisitak izateko aukera eskertu ezina izaten du. Senitarteko eta adiskideak, ustegabeen ere, erropetan itsatsirik, edo mintzamoldean zintzilik, altxor preziatuena den sustantzia definigaitza dakarte: ezarian amets eta desiren ikusmira bilakatu denaren oihartzun etereo. Nola arraio esan daiteke hau sinpleago kontsigna bat izan gabe?

ORDU edo egun batzuren buruan senitarteko eta adiskideak joan egiten dira. Alde egiten dute. Hori bai dela sinplea. Eta atzerrian dagoena geratu egiten da. Despedidak txantxen artean burutzea da emozioari iruzur egiteko taktikarik erabiliena. Adibidez:

— Hi, hator, badago txokotxo bat gure kotxean (edo autobusean, edo maletan, edo poltsikoan, berdin dio).

Eta besteak txantxaz erantzuten dio txantxari:

— Hemen zuek baino europoarragoak gara.

Edo:

— Tira, tira, han daukazuen giroarekin, hemen la-saiago bizi gara. Edo beste edozer, inspirazioak eta momentuko zorabioak permititzen duen arabera.

Baina behin batean batek erantzuten du:

— Joanen nintzake, baina ezin dut... (isilune pizua) Zeren eta badut nirekin gauza ttipi bat, zuekin joanez gero hemen laga beharrekoa; ttipi-ttipia izanagatik ezin kontrabandoz pasatzeko modukoa bait da. Badakizue, duintasuna.

ETA despedida emozioz beterikoa da, besarkatze, esku estutze eta malko irentsien artekoa. Oraindik orain, hitz ttipi horrek esanahi bete duela, borrokak berak esanahia duen heinean. Hau ez da txantxa, baina gehiago kostako zaigu umorea galtzea kantauri itsasoa basamörtu bilaka dadin baino.

MIKEL ANTZA

Ondarroako «Alfa» okupatzeko arrazoi eta beharrak

Ondarroako gazteok gauzak egiteko gogoak daukagu eta ez taberna zulotan denbora alferrik galtzen egoteko, zer egin jakin gabe. Horregatik, gazteok eta gazteen kultur taldeak lokalak behar ditugu gure nahiak eta asmoak aurrera eraman ahal izateko.

Hau lortzeko «Alfa» toki ezin hobea da bere kokapenagatik eta etxe handia delako gainera. Elkarlanean, beraz, hainbat jendek gauza ederrak egin ditzakegu. «Alfa» eskuratzea behar beharrezkoa zaigu, azken finean geure nortasuna bait da joan dagoena.

Ondarroan gaur egun, hainbat gazte Gaztetxea sortzearen alde agertu da, horrek sor dezakeen kreatibitate, mugimendu kultural eta erreibindikatio eta guzti. Bestalde Ondarroako gazteen kultur taldeek heuren lana guztiz mugatua ikusten dute lokal eza dela-eta, horien artean: TXO! Antzerki Kolektiboa, bostpasei musika talde, RADIXU IRRATIA —irrati libre—, TBO —herri telebista—, LUTERL taldea —Globho-ren egilea—, BULTZA talde eragilea, argazkizaleak, kirol taldeak eta abar.

Gure helburua mugida biak lotzea da, ezen «Alfa» gure eskutan edukiz gero, apaltasuna eta aburrimendutik ihes egin bait dezakegu. Bestela, herriak orain arte bezala jarraituko du, ezer berririk sortu gabe edota bakoitzak bere aldetik ahal duena egiten, eta ezer lortu gabe.

Guk gure nahiak kanporatzea nahi dugu, gure izateari uko egin gabe. Gauden bezala onartu beharko gaituzue, geuk ez bait daukagu aldatzeko asmorik, guk ere zuek bezala errespeto beharra

daukagulakoan. Eta nola-koak garen gustatzen ez ba-zaizue, egizue paso gugandik, hori berbera egingo du-ge-eta geuk ere. Baina gure-kin lan egin nahi baduzu, za-toz!, eskuzabalik gaude zure zai.

ONDARRUKO GAZTE
ASANBLADA

Zipaioak eta... ez al dira denak berdinak?

Zertarako demonio behar ditugu hainbeste polizia? Konparaziorik egingo bage-nu, eta proportzioak ateratzen hasi ea mediko bakoit-zari zenbat biztanle toka-tzen zaizkion, eta aldiz, poli-zia bakoitzari zenbat biztan-le... bat baino gehiago gaiso-tu egingo litzateke. Ematen duenez, birusak azkarrago erreproduzitzen dira-ta boti-kak baino.

Zipaioak, estupak, zerre-seak, taokoak, pikoletok, miñoiak, sekretak, gendar-meak, munipak, marroiak, pafak, seguridadekoak, foral-lak, police militarrek, bel-tzak, gorriak, urdinak... ez al dira denak berdinak?

Azken finean, batzuk egi-ten ez dutena besteek egiten dute behintzat. Zera esan na-hi dut, batzuk betetzen du-ten funtzioa besteek bete-tzen ez dutena dela. Eta sei, zazpi, zortzi kuerporen or-dez bakarra balego, bakar honek beteko litzukeela gaur egun sei, zazpi, zortzi horiek betetzen dituztenak. Ez al dira denak berdinak?

MITXEL F.

Lau mila dantzari Baionan ospatu Dantzari Egunean

Maiatzaren 24ean Euskal Herri osoko lau mila bat dantzari elkartu ziren Baionako San Leongo estadioan eta herriko kaleetan zehar, Euskal Dantzarien Biltzarrak egindako deialdiari kasu eginaz Dantzari Egunaren ospatzeko.

Herri bazkariaren ondotik hasi ziren berez Dantzari Eguneko ekitaldi nagusiak, Gatzagako txarangaren gatzaz piztuta, desfile luze baten ondoko biribilketaren segidan ikurrin-dantzari ekinaz. Lapurtarrak izan ziren lehenak beren dantza eta jazkien erakusketan, bizkaitarrek, zuberotarrek, arabarrek, gipuzkoarrek, nafarrek eta azkenik baxenafartarrek jarraitu zutelarik, amaieran berriro ere guztien arteko dantzas eguna finitutzat emateko ikusle eta guztien brinko tartean. Ilunabarrean ez zen oraindik nekatu musika eta festa Baionako alde zahar inguruan.

HILABETEKO IHARDUNALDIAK ANTOLATU BERE KANPAINARI EKINAZ

Zurekin eta zuretzat... Baionako «Gure Irratia»

*Kanpaina berria prestatu du
Baionako «Gure Irratia»k.
Iparraldekoen artean,
tradizio eta entzulego
handiena duen euskal irratia
laguntzen beharrez da.*

Iragan den maiatzaren hamalauetean aurkeztu zuen Baionako euskara hutsezko *Gure Irratiak*, ekainaren hamalaura bitartean burutuko duen ihardunaldi kanpaina Lapurdiko Jatsun, zeina irratia urteko festa bolada bilakatuko den. Kanpainaren helburua, euskaldun guztioi dei bat zabaltzea da, hitza hartzeko gonbitea igorri gero bertan talde lanean parte har dezaten irati zabal eta bizi baten egiteko.

«Zurekin, zuretzat» lemapean apailaturiko kanpaina honen barnean denetarik antolakizunak antolatu di-

tuzte egitarau interesgarri batetan murgilduz: erreportari txapelketa bat, erakusketak hamaika, bertsolari eta kantariak, musika kontzertu ugariz lagunduz.

«Gure Irratia» Euskal Herriko kultur, ekonomi, gizarte eta politika gertakizunekin batera garatzen diharduen irratia da, haiei esker eta haiantzako lanetan indartzen ari dena, betiere herriaren eta hizkuntzaren biziazle diren elkarte eta egituren partaide izaki. Euskararen sostengu eginahalean, honez gero badaezpada-ko irratia dugu Lapurdiko kostaldean behinik behin.

Nafarroako Ikastolen Eguna etxarri-aranaztarrek antolatu

Bederatzigarren urtea zen Nafarroako Ikastolen Eguna ospatzen zela, aurtengo edizioz Etxarri-Aranazko Andra Mari ikastolak atondurikoa eta pasatu den igandean haurren festa giro umoretsuz burutua. Bertso saioak, ipuin eta marrazki lehiaketak, lasterketak, herri bazkaria, dantza eta erromeri saltsa, tankera honetako jaialdiotan ohitura bihurtu den bezala.

Festa egunari ez zitzaion ordea erreibindikazio unerik faltatu, udal-letxean paratutako pankartatan, preso eta errefuxiatuak gogoratzear gain, denontzat euskal eskola publikoaren eskaria aldarrikatu bait zen gogotik, Iruñeko Udal Ikastolako gurasoen batzordeak ateratako salaketa-agiri batzurekin batera. Halaber, aurtengo Nafarroa-Oinez prestatzen ari diren zangotzarrek materiale frango banatu zuten egun osoan barrena.

Aste honetan

Pedro Zarrabeitia
argazkilaria mintzo
(46. orrialdea)

Bello Portu, Baionako
Koruko zuzendari
(47. orrialdea)

Aire fresketa aurtengo
Galarrotsetan
(48. orrialdea)

Nafarroako Dekretuak
AEKri eragozpenak
(50. orrialdea)

Durangoko Azoka,
maiatzez ere
(51. orrialdea)

Kulturaren Aste
Borrastea
(52. orrialdea)

GAMA BIKROMATUDUNEKIN ARI DA LANEAN,
TEKNIKA BERRIEN BILAKETA ORIJINALEAN

Pedro Zarrabeitia, argazkiarekiko zaletasunean taldeen garrantzia erreibindikatuz

Pedro Zarrabeitia 1965ean argazkigintzarekin zaletasuna hartzen hasi zen industria injinerua dugu. Sari mordoska lortua ditu eta bere lana Estatu Espainoleko hiriburu gehienetan erakutsia du. Azkenengoz Bilboko Museo Arkeologikoan erakusketa burutu du, Fidel Rasorekin batera.

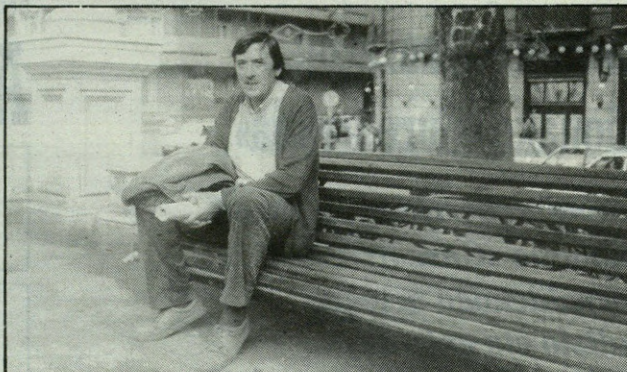
Aipatutako erakusketa berri horretan, bai nekazal bai hiri aldeetako elektrari sareetako gehiegikeria salatzen zen. Profesional askoren lana errez gainditzeko duen argazkilaria afizionatu bezala definitzeko nahiz eta argazkigintzari beharko nahi beste denborari eman ez. Bere irudien bilakaera funtsean autodidakta izateak markatu du: «Oso afizio fuertea duen norbaiten bilakaera normala da. Hurrengo prozesua argazkigintza-klubekin harremanetan jartzea da». Zentzu horretan Pedro Zarrabeitiak Algortako Irudi Taldearen sorketan hartzen du parte 1977an eta Bilboko Arte Ederretako Museo Aholkulari izan zen 1982-83an.

Euskal argazkigintza oso gaztea da

«Euskadiko egungo egoeran instituzioen aldetikoa laguntza eza absolutua dago argazkigintzarekiko. Beste kultura ihardun batzuetarako badago bekarik, baina argazkigintzak ez du oraindik merezki duen onespina lortu. Noizean behin, Gobernuak lehiaketaren bat egiten du,

Argazkiaren garestitasuna, topiko bat

Historia horretarako kontribuzioa gazte jendearen artean argazkigintza hartzen ari den arrakasta izan daiteke, nahiz eta askotan aipatu arte garestia dela. «Nik ezetz uste dut. Topiko bat da. Izan ere horretan dabilen eta afizioa duen jendea nik ez diz-

Pedro Zarrabeitiaren ustez, sindikatu baten antzeko zerbait sortu behar litzateke argazkilarientzat, babesa jaso ahal izatearren.

bekaren bat edo beste deitu, baina arte hau sustatzeko benetako politikarik ez dago». Beste horrenbeste gertatzen da argazkilarien elkarte ofizialaren ezarekin, horrek aukera emango bait luke Euskadiko argazkigintza Estatuko gainontzeko tokietan erakusteko: «Sindikatu bat edo antzerako zerbait eratu beharko genuke. Elkarrizketak egon dira, asmoa aztertu dugu, baina oraindik ez da ezer konkretutan gauzatu. Beharrezko eta presazko proiektua da, horrek zabaltzeko aukera emango lioke euskal argazkigintzari».

kiot ikusten besteek ez dituzten bitarteko ekonomikorik, tenisean dabilen bate, pintatzen duenak edo beste edozein hobby duenak... Uste dut dirutan baino, benetako motibaziotan dabilela eskas jendea. Arlo horretan taldeek, behintzat Irudi Taldeak hori baita nik ezagutzen dudana, konzientziatu eta motibatu nahi dute jendea sortzearen bide horretan. Batez ere garai moderno hauetan usten dut argazkigintza eraginkortasun gehien ematen duen sortze eta espresabidea dela».

Lanerako orijinaltasuna, teknika berrien bilaketa edo

beste batzuen berreskuratzea, Pedro Zarrabeitiaren lanaren ezaugarriak dira. Gaur egun proiektu berri batetan dihardu: «taldekatzearen legeak» definitu nahi ditu.

«Taldeen nigan duten erakarpenetik sortzen da gai hori. Konturatu naiz, duzun materialek berrikusten duzunean gai jakin batzuekiko tendentzia dagoela. Nire kasuan, artxiboa aztertzerakoan taldeak, jende eta objektu elkarteak ateratzeko tendentzia dudala ikusi dut: adibidez eskoba eta adreilu mordoa atera ditut pilatuta, eta jende taldeak. Lan hau aztertzen ibili naiz eta talde horiek ze arau betetzen dituzten aztertzea planteatu diot neure buruari, hau da, zergatik elkartzen diren, zergatik batzen diren. Gero material guztiarekin hogeit bat argazkitako portafolio bat egingo dut».

Lana ez da erraza joan den mendeko teknika bat erabiliko bait du, gama bikromataduna. «Ikuspuntu plastikotik oso metodo eskeronekoa da. Paper akuarela gainean emultsio fotografiko bat egiten da. Lortzen den lana bakarra da, diapositiba batetik lortutako negatibo batekin egiten bait da horri batetan... Argazkiak oso polita gelditzen dira, paper akuarelaren ehundurarekin. Irudia ez da isladatzen paper fotografikoaren definizio eta argitasunarekin, lerro etenez baizik, karbontziloiz dibujaturik bailego.

MIRENE IBARRONDO

BAIONAKO «EUSKAL HERRIKO KORUA» SORTU BERRIA ZUZENTZEN DU EUSKAL ZUZENDARI FAMATU HONEK

Javier Bello Portu: «Bihotza eta burua lotu nahi ditut nire estiloan»

Apirilaren 30ean eman zen Baionako Euskal Herriko Koruaren aurkezpena, lehen emanaldia egun horretan bertan eman zuelarik. Hiri horretako Kultur Zentru famatu eta boikoteatuak antolatua du koru hori, eta berorren zuzendaria Jabier Bello Portu dugu, Baiona eta Paris artean bizi den orkestra-zuzendari hegotarra.

ARGIA.— Apirilaren 30ean Euskal Herriko Korua gidatu zenuen Baionako Katedralean. Erresponsabilitate haundia izan al zen hori zuretzat?

JAVIER BELLO PORTU.— Bai, erresponsabilitate handia. Alde batetik, urte osoko lana egun bakar batean entzun zelako, eta bestetik hemen badirelako beste koru asko, oso kalitate onekoak. Zaila da beraz. Halere, pentsatzen dut beti izan dugula beharra, koru batek hemengo musika egiteko, eta nire ustez hori izango da Euskal Herriko Koru honen lan printzipalena: hemengo musika korurako egin, aditu eta zabaldu.

A.— Prestakuntzak aipatuko ditugu. Nola lan egin duzue koru honetan?

J.B.P.— Badakizu zer izaten den. Badaude berrogeita emakume eta gizon, horietako asko beste toki batzutan kantatzen dutelarik (beren elizetan, beren herrietan, beste koraletan ere...), baina

halere Baionan astean bi eta hiru aldiz, zortzi t'erdietan hasita hamaikak arte entseiatu izan dugu, udan eta neguan ere. Bistan da koruaren borondate ona.

A.— Erraten da ahots ederrak direla Euskal Herrian, baina landu egin behar dira, dudarik gabe.

J.B.P.— Bozaren kontuetan, gauza bat da herriko plazatan edo elizan kantatzea, esan izan du inork Euskal Herrian beti oso modu pausatuz kantatzen deka, indarrez, eta hori oso ongi esana dago, eta horrelaxe kantatzeko horixe behar da, baina koraletan kantatzeko beste musika klase bat izaten da eta beste estilo desberdin bat behar da. Estilo handia behar da, azpian fundamentua duena, eta horrexen atzetik bila ibili gara.

A.— Musikaren jotzeko maisu bat behar dela gauza jakina da, baina koruetan ere izan beharko du-te...

Jabier Bello Portu, Paris eta Baiona artean bizi den orkestra-zuzendaria.

J.B.P.— Bai, kontutan hartu behar da koraletan estiloak daudela, dena ez da igualtsu kantatzen, musika zaharren estiloa dago, erromantikoen estiloa, eta bai oraingo estiloa ere.

A.— Javier Bello Porturen estiloa nolakoa izango da?

J.B.P.— Nik pentsatzen dut honelakoa izango dela: burua eta bihotza besotik lotuta.

A.— Zuk nahiago izan duzu gizon-emazte osatutako korua osatzea. Hobe al da hori, gizonzkoen kantua ere tradizioa bait da gure herrian.

J.B.P.— Gizonzkoen tradizioa ez da hemengoa, kanpokoa baizik. *Les Chœurs de l'Armée Russe* hortxe dituzu, gizonak, beti gizonak. Eta hemen, askoz gehiago kan-

tatu izan dute emakumeek beti, elizan etabar. Gero, badakizu modak nolakoak izaten diren, orain dela 50 bat urte gizonzkoen kantua izan zen modan. Nik pentsatzen dut tokia badagoela bientzat, gizonentzat eta emakumeentzat.

A.— Posibilitate handi-
goak ematen al ditu koru mistoak?

J.B.P.— Bai, bai... koru mistoan hiru gauza dituzu: emakumea bakarrik, gizona bakarrik eta denak batera. Gero ere baduzu gizonentzako erreperatorioa baina hori zati bat da eta gure herria ez da hain txikia zati batekin bakarrik gelditzeko. Behar da ikertu, eta osasunez aurrera jo.

L. ETXEHARRETA

«BORDAXURI» TALDEAK BILDU ZITUEN TXALORIK BEROENAK

Aire freskoa aurtengo Galarrotsetan, Iparraldeko antzerkia baikortasunez

**Baikortasunez bete dira zenbait
bazter Iparraldeko euskal
antzerkiaren inguruan.
Galarrotsak-87 ihardunaldien
inguruan, lau obra berri aurkeztu
dira, horien artetik kalitate igoera
bat nabarmenki igerri delarik.
Badira datuak baikortasunerako.**

Hori bai, baikortasun horrek ez gintuzke itsutu behar, jakin bait dakigu datorren urterako lehortea itzul litekeela berriro ere, baina bego oraingoan oraingo.

Orohar, Galarrotsak-87ek biziki airoski gaintu dute aurtengoan zuten eragozpenik handiena: Baionako Kultur Zentruari egin boikotagatik arras murriztuak zituzten diru-sarrerak, eta hori egitarauan ere nabari izan da. Halere, interes mailan ez dute aurreko urteotako marka behitatu, eta indartsu atera da boikoterako deia Galarrotsa hauetatik.

Bestetik, esan behar da iragarritako estreinaldiez gain, oso interes eskasa bildu ohi dutela Galarrotsek, eta hori akatsa izan liteke. Esan nahi bait da ihardunaldi bilakatu behar lirakeela Galarrotsak, antzerki-emanaldiez gain, topaketa eta elkarrizketarako gunea bilakatu. Erakustaldiak eta antzeko ekitaldiak ere ez lirake alperrikakoak.

Azkenik, inoiz oso ongi ulertu ez dugun frantses obra baten sartzea legoke, nonbait

mugaz iparretik usaia den politesiari edo, zor zaiona. Bego, beraz.

«Kili-Kolo», lehen aldikoaren ordaina

Hazparne aldeko ihardunaldiotako lehen platera benetan indartsua zen: talde berria eta obra berria. Amikutzeko «Kili-Kolo» taldeak Jean Anouilh idazle frantses ezagunaren obra bat moldatu eta eszenaratu zuen: «Eta ni?». Irri egiteko antzerki honek nolabaiteko kritika agertu nahi zuen, pertsonen faltukeriaz edo. Jendeak, maiztaren 21eko gauetz irri egin zuen, algaraz zenbaitetan, baina esan beharra dago emanaldia ez zela bereziki ongi burutua izan: testua pausatukiegi emana izan zen, erritmorik gabe, eta benetako kudeatze baten falta nabari zen, jokolariek ez bait zekiten zehazki nola higitu taula gainean. Azkenik, hiruzpalau jokolari sena handikoak ageri zirela esan behar, datu inportantea ahazten ez dugularik: talde berria da eta hori berez esperantzaga-

Kili-Kolo taldearen «Eta ni?» lana.

Bordaxuri: «Gure helburua, jendearen irri eraztea da»

Txomin Heguy «Bordaxuri» taldeko antzesleetakoa dugu, eta berarekin mintzatu ginen Hazparneko emanaldi bukatu ahala.

ARGIA.— Nola sentitu duzue lehen emanaldi hau tauleen gainetik?

TXOMIN HEGUY.— Gu ontsa jostatu gara, jendea biziki hurbil sentituz, eta jendea gurekin jostatzen ari zela sentituz. Lan honen helburua, erran nezake pretenzione bakarra, jendearen irri eraztea, eta ageri zen hori gertatu dela, hori behintzat lortu dugula.

A.— Iazko obratik («Itsas izar bat zen») hona izugarriko aldaketa eman da estilo

aldetik. Nola izan da hori?

TX.H.— Guk zinez nahi genukeena taldea irudimen edo itxura batean kokatzea da, eta gauza arrunt desberdinak egitea. Pentsatzen dut hori lortu dugula. Pentsatzen dut ere gaurko antzerki egoeran hemen esperientzia horiek beharrezkoak ditugula, anitz gauza bait ditugu ikasteko. «Itsas izar bat zen» montatu genuelarik, segur naiz taldeko sentimenduak hurbilago zirela antzerki mota horrekin, baina

ria dugu. Urteetako ibilaldian iraungo dutela esperantzian.

«Bordaxuri», kalitate handiko fruitu heldua

Larunbat gauez ikusitako «Tupina» lana, «Bordaxuri»ren eskutik, izugarrizko sorpresa bilakatu zen Haritz-Barne salako jende gehienarentzat. Bertako taldearen irri-lan berri honek orain arteko marka guztiak hautsi ditu Iparraldeko antzerkiari begira, kalitate aldetik. Hegoaldeko taldeekin parekatuta ere, zaila luke beste ezin taldek une honetan «Bordaxuri»ren altura ematea, beren burua profesionalizat jotzen dutenak barne.

«Bordaxuri»ko jokalarien arteko lau edo bost, Euskadiko antzesle onenetakoen artean kokatu behar genituzke, eta «Tupina» lana horren agerpen argia bilakatu zen. Gérard Bagardie-k egindako kudeatze-lana ere hil ala bizikotzat agertu zen, taulen

gaineko mugimenduetan, espresibitatean eta umorearen klabeak barneratze aldetik. Benetako gailurra jo du «Bordaxuri» taldeak.

Oztibarreko antzerkiaren zain, azkenik

Galarrotsetako azken egu-

nean, «Hiruak Bat» taldearen «Hamar manu minduak» eman zen, baina horretan duela bi ARGIAko zenbaki mintzatu ginelarik, ez gara oraingoan errepikatuko. Azkenik, esan behar da denbora faltaz Hazparneko ihardunaldietara iritsi ez den «Han-

ditasun ametsak» lana hurrengo egunotan ikusi ahal izanen dela, Oztibarreko taldeak emana: maiatzaren 28an, arratsaldeko 3,30tan; eta maiatzaren 30ean, arratseko 9etan. Biak Ibarlan.

J.L.

«Tupina» edo «Zopa-ontzia» Robert Lamoureux idazle frantsesaren obra batean oinarritua

geroztik beste antzerki mota hau egiteak lan asko-asko galdatzen du eta antzeslari bezala gauza zinez interesgarriak. Eskatzen du taula gaineko presentzia bat, sinkronizatze izugarria... eta aldi berean pentsatzen dut euskal antzerkian mota guztientzat lekurik badela. Behar dira gai serioak tratatu, behar dira gai hunkigarriak tratatu, eta irri egiteko gaiak ere bai. Eta ahal bezain ongi denak.

A.— Zenbat denbora pasatu duzue prestaketan?

TX.H.— Asmatuz geroztik sei hilabete, baina ikusiz zenbait prolema ukan ditugula, benetazko lana lau hilabetetan egin dugu, astean hiru-lau egunetan gutxienez.

A.— Zer esan liteke testuaren moldakuntzaz, idazle frantses baten testuaren moldakuntzaz?

TX.H.— Hemen, Hegoaldean bezala, antzerki-lanen edo testuaren arazoa dago, eta aterabide batzua aurkitu behar dira, zeren jokolari batzua badira prest zerbaite antzesteko, eta euskarazko antzerkia biziko da taula

gainean gauza batzua agertzen baldin badira. Mementuan behar da mugitu eta aterabideak aurkitu. Bide horietan bat liteke itzulpena edo moldakuntza. Hor bada aintz gauza erraiteko: jakin behar da ea euskarazten ahal den, zer itxura daukan obra horrek Euskal Herriko zenbait errealitatei buruz... hor behar da kokatu. Hori euskal antzerkia ote dea? Uste dut baietz, euskaraz delako.

A.— Lan honen arrakasta ikusita, pentsatzekoa al da hemendik aintzina ere irri-antzerkiari lotuko zaiola «Bordaxuri»?

TX.H.— Beste arlo batzua behar dira esperimentatu. Edo taldeak ez du iraunen, edo iraunen badu gauza berriak eginez izan beharko du. Ez dugu gauza batzutan finkatu nahi. Gero, utopia batean, pentsa-

tzen dut gure berezitasuna nonbait kokatuko dugula.

A.— Aurreko urteotan Iparraldeko antzerkigintzan bazen halako pesimismo giro bat. Aurtengoak badirudi hori aldatu egin dela, ezta?

TX.H.— Irudimena zernahigisaz hori da. Iparralde ttipi-ttipi honetan lau obra berri azaldu dira: diren bezelakoak, baina azaldu dira, eta hori itxaropenezko gauza bat da. Gero, irudimen horrek ez ditu gorde behar beste errealitate batzua. Euskal antzerkilariak ez baldin badira antzerkiari gehiago dedikatzen, bakarrik antzerkiari, erran nezake neke izanen dela gure lanaren hobetzea. Euskal antzerkiak iraunen du beti aurrekoak baino gauza hobeagoak eginen baditugu.

Errealitate faltua bizi dugu, kolonizatu errealitate bat bizi

dugu eta behar gara denetaz arduratu. Honelako kreazone lan bat egiten dugu baina behar dugu mediorik ttipienak ere segurtatu. Doblezka lanean ari gara. «Bordaxuri» gaur egun talde pizua da. Badira aterabideak: talde ttipiakoak, bederatzihamar jende mobilizatzea zaila da eta aterabidea nik 'komando taldeak' deitzen ditudanak izan litezke, erran nahi baita talde ttipiako batzua.

A.— Lan honekin aurrera jotzeko biderik ikusten al da?

TX.H.— Lehen oztipoak aipatu ditugu baina badira ere irekidurak: hemen herriko festetan, bereziki berriro ere euskalduntzen ari diren herriko festetan, antzerkiak berriz bere tokia hartzen ari du, eta guk ere gogoan genuen estilo hau horretarako egokiagoa zela.

AEK-REN PROJEKTU ZENBAIT IZORRATU DUELARIK

Nafarroako berreuskalduntzea oztopatu nahi du Dekretuak

Gobernuen betiko jokoa da: dena erregulatu beharra, kontrolpean eduki nahia. Azken honetan Nafarroako ia bazter guztietan ikusi ahal da Gobierno de Navarraren ikurra, ez dago besteentzako lekurik. Hori gertatu da berreuskalduntzearekin ere, ezarri nahi zaion Dekretua gogorra bait da benetan.

Ez da atzo goizeko kontua euskararen aldeko herri mugimendua neutralizatu nahia, Administrazioaren plangintzarako borondate falta, AEKk egindako lana ez eza-gutzea, AEKk Gasteiz eta Iruñean aurkeztu taula erreibindikatiboari popatik ematea, talde politiko abertzaleak be-

ren interes politikoengatik (Legegintzaldi Hitzarmena) euskararen aldeko plangintza ahaztea. Ez da atzo goizeko kontua...

Nafarroako Dekretuak min handia egin nahi dio AEKri. Ikus ditzagun xehetasun batzu:

Hasteko, erakunde pribatizat jotzen dute AEK, urtetan zehar eskeinitako zerbitzu publikoak ezagutu gabe, bere funtzionamenduan akatsak izan direla leporatuz. Hezkuntza eta Kultura Sailen bidez, Errejimen Foralak duen Dekretu baten bidez helduen irakaskuntza hori erregulatu nahi da.

Baldintzak zinez gogorra dira

Erregulazioa izaki bere burukomin nagusia, jestioan irakasle, ikasle eta Administrazio Publikoaren esku hartzea jasotzen da. Jerarkiaz ere mintza gintezke, aurrerantzean, Dekretu hau halaxe aterako balitz bederen, euskaltegietan, zuzendaria, idazkaria, ikasketa-buruzagia, Eskola Kontseilua, Irakasle Klaustroa, etabar osatu beharko lirateke, eta oso lege estuekin jokatzu.

Ikasketa-buruzagiak irakasleen asistentzia eta puntualitatea kontrolatu beharko luke, irakasleen puntualitatea eta asistentzia oso estu jarraituko litzatekeelarik. Eskolara bost egun jarraian kale egingo balu, edo urte guztian hamar aldiz, eskolatik bidaliko lukete.

Tituloa da helburu bakarra

Ikasleen ebaluapena ere oso estu segituko litzateke. Subentzioak jasotzeko, azterketak gainditu behar litzuzke, errepikatzea ezinezkoa izaki, eta ikasleak jestioan batere indarrik ez du gainera, orain artekoaren kontra.

Beren hitzak dira helbururik funtsezkoena ikasleak titulua eskuratzea dela, hau da, azterketak gainditzea. Subentzioa jasotzeko, azterketak gainditu behar litzuzke, azterketak egitea, klasera joatea bezala, ezinbestekoa izaki. Urrats bat errepikatze-kotan gertatuz gero, subentziarik ez.

Kopuruetan dago burrukarik latzena

Dekretuari jarraiki, klase bakoitza 25 ikaslerendako izanen da, guttienez 12 behar direlarik subentzioa jasotzeko. Honek esan nahi du, batetik irakaskuntzaren kalitatea erabat okertzen dela, eta bestetik, hamabira iristen ez diren klaseak subentzio gabe geratuko direla. Baina Nafarroan, gutti dira 12 ikasletara heltzen diren klaseak, Iruñerria, Lizarra edo Tafalla salbu. Gainontzeko gau-eskola guztiak, asko eta asko egia esan, subentziarik bate-re gabe geratuko lirateke.

Irakasleen titulazioa ere eskatzen da, horretarako urtebeteko epea ematen delarik soilik. Badira baldintza gehiago, guk laku-ezaz aipatuko ez ditugunak.

AEKk esan digunez, Gobernua ez du negoziatu nahi. Hezkuntza Zuzendari den Navalles-ek ez zien kasurik egin eta berek —AEKkoek— alde egin zuten mahaitik. AEKk Seguritate Sozialaren kostoa, titulazioa eta ikasle-kopurua negoziatu nahi zuten.

Dekretua aurki aprobatuko da (beharbada zuek hau irakurtzerako). Mementu txarra da orain mugitzeko, iralean ikasle-kopurua handitu eta salaketa-kanpainaren hasteko asmoa dago, baina ez Nafarroan bakarrik, AEKk guztiak eta Euskal Herri osoan baizik.

INAKI CAMINO

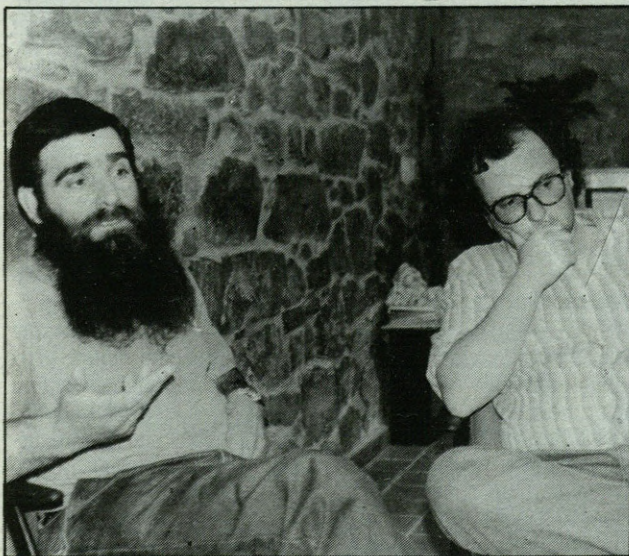

Beldur gara urrian halako gehiago ez ote dugun ikusi behar.

41 LIBURU ETA 10 DISKO BERRI AURKEZTEN BADA ERE

Durangoko euskarazko Liburu eta Disko Azoka ezin negukoarekin parekatu

***Maiatzaren 29tik 31ra arte
Durangon egongo da euskal
kulturaren zita. Aurkezpenak,
mahai-inguruak, antzerki lanak
eta hitzaldiz horniturik, gora jo
nahi duen azoka berri honetarako
edena prest dago.***

Gerediaga Elkarteko arduradun batzu argazkian; aurrean jendearen kopurua neurtzeko asmoa omen dute.

ARGIA.— Zelan dator bigarren edizio hau? Iazkoa neguko azokarekin konparatu ohi da, ahulagoa izan zela eta.

GEREDIAGA.— Oraingoa eta negukoa nahiko ezberdinak dira. Euskara hutsezkoa izatean zenbaitek atzera egingo du, ez da agertuko. Bestetik jenteak ez dauka ohiturarik Maiatzean Durangora etortzeko, eta Abendukora bai. Ihazko lehen edizioari dagokionez, gure alde-

tik eta argitaletxeen erantzuna ikusita, ontzat ematen dugu. Abendukoarekin konparatzen badugu, hau txiki gertatzen da, baina jaioberria denez ezin parekatu daiteke Abenduko azoka nagusiarekin.

Aurtengo ikusle kopurua neurtzeko asmoa daukagu, zer egunetan datorren jente gahien etab... Pegatina batzuen bidez egingo dugu kalkulua.

A.— Hogetasei urteko tradizioaz gain zeintzuk di-

ra —argitaletxeen bultzada dela, edo promozio maila dela, edo instituzioen laguntza eta abar...—, azoka biak bereizten dituzten ezaugarriak?

G.— Argitaletxe batzuk, gutxi baina, ez dira etorriko ez dutelako euskaraz horrenbeste argitaratzen. Baina arazorik handiena irakurtzeko ohitura eza da. Ehuneko handi batek ez du euskaraz irakurtzen, eta azokan etorrera eskasagoa nabaritzen da. Azokan liburu batzuk ikusten, hitzaldi edo mahai-inguruak euskaraz entzuten eta horrelakoetan ez da ibiltzen jente asko. Nahiko mugatua da.

Instituzioen aldetik, esan behar da, hasiera baten ez zutela argi ikusten azoka honen behar izana. Laguntza eskaini dute azken mementuan, eta honek ekarri du azken orduan gauzak lotzen ibili behar izatea, berandu eta korrika. Kartelak, irratietan kuñak, eta prentsan propaganda ordaindua aterako

dugu azokaren promoziorako, eta espero dugu iazkora baino jente gehiago agertzea. Gero badakizu, eguraldi ona egiten badu, eguzkia hartzeko garaia izaten da, liburuak begira ibili beharrean, eta honetan ere ezberdinak dira neguko azoka eta oraingoa.

A.— Neguko azokaren bilakaeran euskararen produkzioak gora jotzen du, nire ustez. Horrela bada, azoka hori horretara bultzatu beharrean, edo horretaz gain, zuek euskara hutsezko berri hau antolatzea erabaki duzue. Zergatik?

G.— Lehena euskara hutsezkoa izatera heldu behar litzateke, baina badaude artalpen pilo bat euskal kulturaren inguruan erdaraz. Adibidez «Euskara», Euskaltzaindiaren aldizkariak ez dauka lekurik azoka honetan, gazteleraz eta frantsesez idatzita datorrelako. Helburua erabateko euskarazko azoka egitea bada ere, epe laburrera

behintzat, erdaraz materiale asko eta asko egongo da, eta nahiz eta azoka inguruko giroa, ekitaldiak, etab... euskara hutsez egin, materiale horrek leku bat behar du.

A.— Euskal irakurlegoa handituz doan ala ez, gai eta literatur generorik aukeratuena zeintzuk diren eta abar ikusteko aukera ematen du azokak?

G.— Ezin izan da orain arte mugitzen den diru kopuru zehatza jakin, argitaletxeek ez dutelako da zehatzik ematen, baina orokorrean pozik irtetzen direla esango genuke. Alde horretatik, beraz, sekretua da salmenta bolumena eta. Bestetik neguko azokaren historian zehar egon dira demanda ezberdinak. Garai batetan historia liburua saltzen ziren asko, haur literatura ere sano saldu da beti, eta orain badirudi literatura, kondagintza gehien bat, dela gehien saltzen dena. Poesiagintzan oso gutxi saltzen dela diote. Arlo honetan idazle asko badago ere, konsakratuei baino ez zaie heltzen argitaratzeko aukera.

ARTURO IZARZELAIA

Paperetan idatzia

LITERATURA

Nik uste dut literaturaren egoera inoiz den hoberena dela, baina, beste aldetik, literaturaren tresna hizkuntza denez, eta hizkuntzaren egoera ikusita, arduratzeko modukoa da, ezin bait da literaturaren egoera hizkuntzaren egoeratik urrundu. Baina, berez, ez dut uste literatura inoiz hain ondo egon denik.

Laura Mintegi, «Habe», 87-V-15

DANTZEN BILKETA

Dantzak biltzeak ez du ezertarako balio orain arte bezala segitzen badugu. Larehun dantza bildu ditut, baina ez dira jendearengana heldu. Etxean bi mila diapositiba dauzkat, baina orain dauden bezala ezer gutxi balio dute. Material guzti hori Kultura Tradizionaleko Institutu batean edo antzeko zentru batean eduki behar litzateke gordeta, handik jende guztia ikastera pasa dadin. (...) Egin dudana bilketa lanak ni asetu nau, baina herriari begira ez du aparteko baliok.

Juan Antonio Urbeltz, «El Diario Vasco», 87-V-20

HAUTESKUNDEAK ETA EUSKARA

Esan bezate halaber zer aurkeztu behar duten Europako Parlamentuan eta zertan lagun dezakeen honetako Europako hizkuntzarik zaharrenaren bizia aurrera ateratzeko. Hemendik bertan eskatzen dugu Strasburgoko parlamentuan egon daitezkeen ordezkariak euskaldunak izan daitezkeen. (...) Udal mailan euskararen alde egin zitezkeen "minimoak" ez dira bete lau urte pasa ondoren. (...) Hor daude duela lau urte ezarritakoak eta horien lortzera jo behar dugula sinatzen dugu oraindik ere.

Euskal Herrian Euskaraz, «Hemen», 87-V-22

HAUTESKUNDEAK ETA EUSKARA

Dirudienek ongi badakite euskaraz ez jakiteagatik ez dutela boto bat bera ere galduko. Olaberrik ez du euskalduna delako boto bat gehiago jasoko. Ezta Ramon Labaienek ere. Eta Sotok eta Albisturrek ere ez dute bat bera galduko. Denen gainera eta aurretik euskara omen dugun euskaltzaleon faltukeria salatzen du horrek, noski. Ustelak, kontakatuak eta gezurrohtziak gara benetan.

Mikel Atxaga, «Deia», 87-V-22

ETB

Niri ETBk 100% euskaraz egitea gustatuko litzaidake, eta jende guztiak ulertu ahal izatea. Baina zergak ordaintzen dituztenek, 25%ak eskatzen du euskara hutsezko programazioa, eta besteetik, 75%ak beste zerbait eskatzen du, eta atenditu behar zaie.

Joxe Mari Iriondo, «Punto y Hora», 87-V-28

Esteban, Trikitilari Elkarteakoa

Laxaro Azkune-ren galderak Loiolako Herri Irratian (maiatzaren 25ean)

Gaur trikitilarien bilera bat egitekoa da eta ez dakit, garai honetan trikitilarien bilera bat esaten dugunean, zein helbururekin planteatzen den.

— Elkar-

teak dituen asmoak hauek dira: alde batetik, Trikitilari Eguneko diru-kontuak argitu, denek jakin behar bait dituzte gorabeherak. Horrela egun batek diru-zorra uzten du, noski, eta normalean ondoko festibalekin instalatzen bada aurten festibalak urriago izan dira. Eskerrak urtero Gipuzkoako Diputazioa egiten dela zor horren kargu, baina behintzat jendeari esan zer gertatu zen egun harekin.

— Gero ere esan düzu beste punturik bazela...

— Bai, trikitilari batzuk bildu zirenean egin zuten proposamena Arrateko Ama beren zaindari bezala akeratzeko. Orduan, Eibarko Udalarekin hitz egin ondoren badirudi haiek oso pozez hartu zutela asmo hori, baina esan ere egin zen hobe zela irailerako uztea, orain eta uda partean trikitilariak zorionez oso lanez beteta dabilzako. Baita ere konturatu ginen nola Trikitilari Egu-

nean 16 urtetik beherakoek joaterik ez zuten izan, egun horretan behintzat denek libre izango dute joatea. Orduan gaztetxoentzat ere egun bat aukeratzea pentsatu zen, Arraten ere beren abildadeak erakusteko.

— Zergatik Arrateko Ama eta ez besteren bat, Arantzazukoa esate batera. Proposamena nondik nora sortu den jakin nahi nuke.

— Zeharo oker ez banago, Eibarko udaletxean bada Emilio bat, eta haren bitartez proposatu ondoren Elkarteak onartu egin zuen. Hori, noski, asanblada batean trikitilari guztiei planteatu behar zaie, ea eragozpenik baduten, Gipuzkoan eta Bizkaian beste Ama asko baditugu eta. Nolanahi ere badirudi proposamen horrek oso harrera ona izan duela trikitilarien artean.

— Azken puntua, beraz, Trikitilari Eguna. Zer proposatzen da, beti leku berean egitea, ala urtetik urtera aldatuz joatea?

— Aurtengoa behintzat Arraten jarri dugu Trikitilari Eguna, batez ere zaindari bezala aukeratzen dugula aprobetxatuz. Lekua erabakitzeke, dena dela, beti prolemak ditugu, 16 urtetik beherako guztiak deituz gero jatetxeekin prolemak izaten direlako leku aldetik. Orduan, Loiola edo Arrate bezalako tokietan pentsatu behar dugu beti hemendik aurrera, umeak ere beren bazkariarekin etorri ahal izatearren, bertan jateko.

E kipa handi batetik bikote bezala agertzera aldaketa handia egongo da, ezta, Amaia?

Amaia Zubiria

Lucien
Etkezaharreta-ren
galderak Gure
Irratian

— Bai, era batekoa. Alde batetik, alderdi estetikoak erabat diferentea da, besteentzat batez ere baina guretzat ere. Jende gehiagorekin batera agertzen garenean babestuagoa sentitzen gara, beldur gutxiago daukagu hasiera batean, eta hobeto partitzen dira rolak. Batek bere lekua hartzen du, dominatzen du eta beste espazio guztien besteen artean banatzen da. Bakarrik garenean espazio guztia guretzat da, eta ez dakigu oso ondo nola bete. Amerikanoek hau oso ondo egiten dute, baina diru askorekin, maisu onekin, eta luze ikasten dute nola plazaratu, nolaz jarri eta nolaz mugitu. Jende gehiago izanda, aitzakia duzu atzera begiratzeko, haiekin solastatzeko, eta horrek esan nahi du alderdi psikologikotik babestasuna da.

— Giro bat aiseago sortzen da, posibleki.

— Askoz ere errezago. Oso inportantea da zure aldamenean daukazu pertsonaren irrifarra edo haserrea.

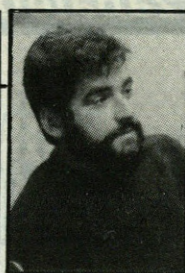
Orduan, hori dena oso ongi prestatu behar da mementu horietan oso arriskutsua bait da norbait haserretzea, edo norbaitek zerbaite gaizki egin duelako besteak muturra jartzeara. Gauza horiek oso arriskutsuak izaten dira. Hori dena zaindu behar da eta ezin da ezer aireana utzi.

— Kantari bezala publikoaren aitzinean agertzen zara. Jende askok behatuko duten puntu bat zure aurpegia baldin bada, aise al da horren jasaitea?

— Bai, hori usaia kon-tuta da. Fisikoa beti izan da nire prolema, eta horrek asko kezkatu izan nau denbora askotan. Beharbada, pasatu dudalako halako kap berezi bat, urteena beharbada, ez ditudalako gehiago hogeit urte. Pentsatzen dut hori abantaila bat dela, orain ez dut prolema hori, hobeto mugitzen naiz eszenan, eta hobeto geldirik egoten naiz, ze batzutan ezin geldirik egotea prolema izaten bait da. Orain piska bat gehiago dominatzen dut nire gorputza; ez naiz kezkatzen ea polita edo itsusia agertzen naizen. Lehenago kezkatzen naiz horretaz, esan nahi dut, makiatu egin behar bada edo halako erropa jantzi behar badut, lehenago arduratzen naiz, eta gero ez naiz gehiago horretaz okupatzen. Hortik aurrera kantaren giroaz eta esan nahi dudana arduratzen naiz.

— Kantatzen den puntutik maitatzen da publikoa?

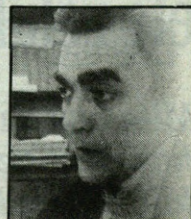
— Bai, bai. Bestela ez genuke lan hau egingo. Bestean, ez dakit nork esan zidan megalomana nintzela, eta bai, erabat ados, hori onartu behar da, bestela nik bederen ez nuke lan hori egingo. Megalomaniaren funtsa hor dago: publikorik ez balego, ni alperrik nengoke han, eta publiko kontet bat ez balego, berdin, ez bait naiz batere masokista. Nik nahi dut, esaten dudana edo musikak esaten duena jendeari portaerazi, eta hori ahal dudana neurrian pasaeztea lortzen badugu, narzismoaren gailurra izango litzateke.

Torrealdak puntua jarrita

Iñaki Larrañagari

— Iñaki, horrenbeste azterketa soziolinguistikoa euskararen erabilpen egin ondoren, zer: euskara aurrera ala atzera?

E realitatea ez da dikotomikoa, askoz ere nahasiagoa eta dibertsifikatuagoa da.

Euskarari dagokionez esan daiteke, alde batetik, ez dela inoiz egon galtzeko orain baino arrisku handiagoan: ordezkapen-prozesuan ematen diren sintoma gehienak ditu, hizkuntz lurralde konpakturik gabe gelditzen ari da, erabilpen soziala nabarmenki murriztuz doa, famili-bidezko transmisioak huts egiten du. Hizkuntz komunitateak ezin du bere erreprodukzioa honela garantizatu.

Bestalde, esan behar da, baita ere, ez dela inoiz gaur adina indar erabili edo mobilizatu euskararen alde: batez ere euskararen irakaskuntzan (haur eta helduen), liburugintzan, hiztegigintzan... giza kapital handia dago lanean.

Azkenean, beraz, zertan gara? Zer gehiago: aurrera ala atzera? Adibide bat jarritz esango nuke: amildegian goitik behera abiada bizia zeraman gurdia —euskara— gelditzen edo frenatzen hastea lortu da. Baina galdi hori aldapan behetik gora eraman behar da, gailurrera —euskararen normalizazioa—, eta hortik urruti gaude.

Puntako liburuak

Donostiako «Hontza» liburutegian emandako datuak

Literatur liburuak:

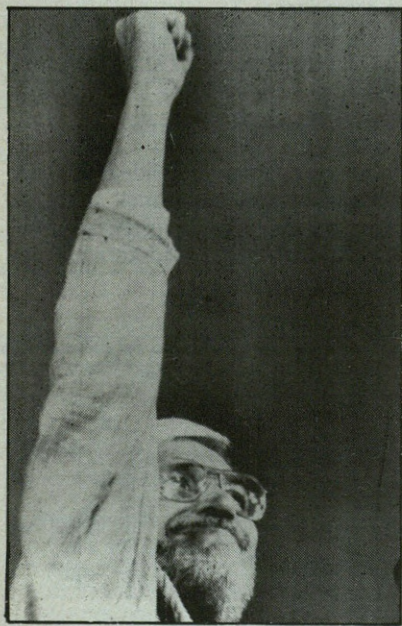
- 1.— «Saturno», Arantxa Urretabizkaia. Erein.
- 2.— «Susa» aldizkaria, 20. zenbakia.
- 3.— «Atabala eta euria», Joseba Sarrionandia. Elkar.
- 4.— «Manu militari», Joxe Austin Arrieta. Elkar.
- 5.— «Asterix eta Obelix», Uderzo-Goscinni. Elkar.

Orotarikoak:

- 1.— «Euskadi guduan», askoren artean.
- 2.— «Larrun» aldizkaria, 4. zenbakia.
- 3.— «Jakin» aldizkaria, 42/43 zenbakia.
- 4.— «Euskal nortasunaren animaliak», Mikel Azurmendi. Baroja.
- 5.— «Pagoeta parkeko landare basatien gida-liburua», Francisco Garcia. Gipuzkoako Diputazioa.

40. Canessaldia, eskandaloa eta zeluloidearen artean

Mila bostehun filme zinemaldiak iraun duen hamabost egunetan zehar. Zeluloide kilometroak eta mundu guztitik hurbildutako telebista-kate eta kazetariak. Eskandaloa sarien banaketa-egunean sortu zen, Bialat frantsesak jsao zituen txistu eta uluak lekuko. Bestalde, Sobiet Batasuneko zinemagintzak sortu du kontuan hartzeko protagonismoa.

M. Píalat:
«Pozen naiz zuen protestengatik,
zuek maite ez banauzue; nik ere ez
zaituztet maite».

Afrikarren exotismo behartua ere presente egon zen; itxura denez, euskaldunak ere presente egon ziren irailako Donostiako Zinemaldia promozionatzearren. Baina horrek ikusi al zituen horrenbeste 'izarren' artean?

Banatutako sariak dira munduko zinemaldi guztien ondorioak, hemen afixetan agertzen diren garantia-ikurrak. Eta Cannes-ekin ere berdintsu gertatzen da. Aurtengo karteldegia eta zinema-salak betekoa dituzten filmeak igaro

dira Cannes-etik: Fellini-ren «Intervista», Woody Allen-en «Radio Days», Win Wenders-en «Berlin gaineko zerua», Jean-Luc Godard-en «King Lear», Barbet Shroeder-en «Barfly», etabar luze bat. Horien alboan, ez karteldegia eta ez zinema salak betekoa ez dituzten filme apalagoak.

Sobiet Batasunaren presentzia garrantzitsua izan da. Elen Krimov, Zinegileet Batasuneko lehendakaria han egon da. Amerikarrekin lan egiten duen Konchalovfky eta italiarrekin esperientzia burutu duen bere anaia Mikhailov ere, «Begi beltzak» filme aurkeztuz. «Damutzea» Tenguz Aboulatzeko georgiarraren filme georgiarrak jaso du epai-mahaiaren sari berezia, stalinismoaren kritika zorrotza egiten duen filmea askoren ustez mantoegia bada ere. Eta Urrezko Kamara saria ere berek eraman dute «Robinzohada» filmeagatik.

Píalat-en sataneriak

1966a geroztik ez zuen zinegile frantses batek lehen saria jaso. Maurice Píalat frantsesak gogor erantzun zion erabakia gogo txarrez jasotako publikoari: «pozen naiz zuen protestengatik, zuek maite ez banauzue, nik ere ez zaituztet maite», eta ukabila altxatu zuen Bernanos idazle katolikoaren «Satan-en eguzkipean» nobela pantailaratu duenak. Filme apalagoak aipatu ditugu, baina horien artean Mali-ko Solyman Cisse-ren «Argia» filmeak merezi du nabarmentzea, Afrika Beltzeko irudi egiazko eta sakona ematen baitu filme eder eta txalogarri baten bidez.

J.M. HERITZ

Ziprizptinak

«Rosas» taldearen dantzaldi hautsia

Brussela-tik iristen zaigu «Rosas» dantzataldearen eta beren «Bartok-aantekening» ikusgarriaren berri. Anne-Teresa de Keersmaecker koreografo gaztearen fruitua da espektakulua, eta bertan lau emakume jartzen ditu dantzan, irrikatuta, muturra hausteko zorian, Béla Bartók-en laugarren kuartetoa, Bulgaria-ko musika herrikoa eta errusiar partisonoen kantua laguntza sonoro gisa erabiliz. Horrezaz gain, Peter Weiss-en «Marat Sade» eta Georg Püchmer-en «Lenz» antzeslanetako zatiak erabili ditu, 'gilotina', 'aizto', 'ebaki' gisako hitzen bidez, eta pantailla txiki batetako proiektioekin giro krudel bat lortuz.

Rita Hayworth, 68 urte zituela hil da

Maiatzaren 15ean Aisheimer izeneko gaisotasunak jota hil zen Rita Hayworth, 50. eta 60. hamarkadan Hollywood-eko 'sex-symbol' izandakoa. Gene Kelly eta Fred Astaire-rekin errodatutako filmeek ezagutarazi zuten. Baina batez ere «Gilda» eta «Shangai-ko dama», Orson Welles bere senar izan zenarekin batera errodatutakoa, filmeen-gatik gordeko dute zinegileek bere oroitzua. Orson Welles handia ezezik, beste lau senar izan zituen, horien artean Ali Khan printzea, Rita leienda bizi bilakaerazi zuena.

«Palestindar emakumea» antzeslanak sortu du polemika

Joshua Sobolek zuzentzen duen Haifako Teatroa da Israel-go talde misto bakarra, hau da, judutar eta palestinarren dituenak. Düsseldorf-era iritsi dira berriki beren espektakularekin, eta bertako judutarren komunitateko buruaren jessioa dela medio alkateak debekatu egin du errepresentazioa. Antzeslanak, filmatzekotan dagoen filme baten errepresentazioa agertzen du, bertan palestinar ikasle baten eta judutar eskuindarreko militante baten arteko amodiozko istorioa agertzen da. Obra amaieran agertzen den eszenak asaldatu ditu izpirituak. Eszena horretan judutarraren hiru kidek bera eta haurdun dagoen bere emazte palestinarra erasotzen dituzte.

'Ukiezinen' literatura, baztertuen boza

Tribua, lapurrak, 'thugg' odoltsuak, ukiezin kasta. Tribu nomada horien boza bera ere baztertuta egon da oraintsu arte. Laxman Mane idazleak autobiografia baten bidez jakinerazi du 'ukiezin' drama eta bizimodu tristea. «Oupra» izeneko nobelaren orrialde bakoitza, odol, lotsa eta mespretxuz josia agertzen da. Batere literatura ez den literatura baten agerkeria berri bat.

Bidasoaren hogeitabost urtek irabazi zuten liga

Hogeitabost urtek iragan behar izan dute Bidasoak eskubaloiko liga irabazteko. Hogeitabost urte etxeko jokalariekin lanean, zubipetan entrenatzen, Urantzu frontoian jokatzeko. Ohorezko maila galdu behar izan zuen egungo entrenatzailea den Juantxo Villarrealarekin, baina beti tinko taldearen izpiritua inola ere apurtu gabe eta urteen joan etorrian jo-ta-keko lana eteten utzi gabe.

BIDASOARI ezer gutxi erregalatu zaio aurtengo liga honetan. Matx bat bestearen atzetik, azkenengo minuturaino jasan behar izan ditu gorriak eta biren larrialdiak. Hogeitabederatzi (29) partiduko, zein baino zein latzago, lehiatuago eta esfortzurik porrokatuenaz irabaziak.

Irailen hasitako liga galtzen hasi zuen —Coronas-ekin— (1). Segidan, etxean, Clubasa irentsi (2). Beste bi puntu berri eskuratu gero kanpoan —San Fost-en kontra— (3). Bartzelonan galdu (4). Eta berdinketa Iruenen Tekarekin (5). Bigarren bueltan: Coronas (6), Clubasa (7), San Fost (8)... eta Bartzelona (9) garaitu. Tekarekin galtzeko (10).

Gabonak, eta A-Ierako klasifikaturik. Tecnisan-ekin galdu Alikanten (11), gaizki estreinatuz berriz ere. Polideportiboa inauguratzen da Granollers-ekin (12), eta zozt!, bentzutu. Baina Tekarekin galtzeko ondoren (13). Egurra gero etorri zen ordea: Cajamadrid (14) eta bigarrenen Bartzelonari (15) ipurdiko galanta ematean.

Tecnisan-i irabazi zion etxean (16), bigarren buelta berrian, eta halaber Granollers-en (17). Tekarekin etorri behar zuen behin eta berriz enpatatzeko (18). Klasifikatu zen beste biak galdu arren: Cajamadrid (19) eta Bartzelona (20).

Play-off-eko erregularitatea nagusi

Bartzelonarekin hasten zuen Palau-ea (21). Zaila oso, baina to hirugarren matrailerkoa 20-22 irabaztean. Lau positibo eskuratu zituen ondorengo Cajamadrid hondatzean (22). Berdindu egin zion etxean Tecnisan-ek (23), eta irabazi Bartzelonak (24).

Galdu samar ikusten hasi ziren komeria hartako kontuak. Cajamadrid zetorren, eta itolarri askoren ondoren bategatik garailendu zen (25). Oxigenoa, eta primerakoa gainera. Nahiz eta Tecnisan-ekin berriz enpatatu izan. Lehendabiziko postua utzi behar izan zuen.

Palau-en zen hurrengoa, hil ala bizikoa. Eta bai sekulako errebesa jaso ere, erreztaltzean (26). Cajamadrid-i txitxarroa berriz (27), eta Alikanten bi puntu etxeratu eta itxaropen apur bat mantenduz, badaezpada ere (28). Tecnisan menperatu eta Bartzelonak berdinduz... txapela Iruenera!

Yugoslaviar bi eta beste guztia etxetik

Juantxo Villarrealen adierazpenak izan dira hogeitabost urte hauen ostean esanguratsuenak: «Herri oso baten garaitza izan da, besterik gabe. Ez entrenatzaile, ez jokalaria bat bereziki... urte luzeren buruan egin dako lanaren ondorio zuzena da soilik».

Aurten: hamasei matx irabazi, lau berdindu eta bederatzi galdu. Iruenen da orain txapela. Bi yugoslaviar, eta beste guztia etxetik.

GORKA ARRESE

erronka barik

Mundu guztiak daki Tolosa itsutu egin zela

RETEGI bigarrenak bere zortzigarren txapela kokotatu zuen. Zortzigarrena, eta bata bestearen ondorengo irabaziak denak gainera. Mundu guztiak daki gaur egungo pelotaririk onena izateaz gain, plazagizentasunik mamituena daukana dela, nahiz eta frontoian letxe txarrak eta diosalak ia sekula ezkutatzen ez dituen. Tantu galduaren amorrak ordea, ez dio galarazten hurrengoa 'patxadaz' jokatzeko.

TOLOSAK nekez egin ahal izan zion aurre. Hamalau eta hamaseiko tanteora ailegatu zenean bakarrik egin zuen dardardaretegiaren belaun arraro samar horrek. Eta bien bitartean Tolosak begiak ixten zituen bere indarrak latzenaz pilotazoak bota nahian, itsutzen ari zela konturatzeke; duda-mudan agertzen zen ezkerrez ala eskumaz jo behar zuen erabakitzerakoan, itsutzen ari zela konturatzeke.

TOLOSAK bazekien onenaren aurrean ari zela. Bazekien bere bizitzako partidua jokatu beharko zuela txapela bereganatzekotan. Baina bazekien baita ere Retegik, aspaldian ez bezala, ez zituela gauzak hain garbi; hamalau eta hamaseiko hartan belaun arraroa dardarka hasi zitzaioela. Antza denez, berandu konturatu zen ordea Tolosa. Itsutu egin zen, eta kitto. Retegik bere menpe mantendu zuen (ia) partidua osoan zehar. Ez zituen hainbeste tantu alferrik galdu. Baina mundu guztiaren kokotetan geratu zen hala ere galdera: eta Tolosak hamabost eta hamaseikoa egitea lortu ahal izan balu? Tira, dena den, ez da guztia plazagizentasuneran murrizten...

G.A.

Gernika

I

Duela berrogeita hamar urte
jazo genuen ekaitza
su ta odolezko ihintza,
gorrotopean euskaldun askok
galdu bait zuten bizitza. (bis)
Gernikak ordun jaso zuena
ahaztutzen hain da gaitza.
Testigu dugu haritza.
Otsoen gisa ospatu zuten
heriotzaren garaitza;
egun hartako hobendun asko
jauntxo bezala dabilta. (bis)

II

Gizon txiki bat, gizon txiki bi
bi otsok lagun elkarri
odol freskoen egarri,
faszismoaren zarpa tzar horrek
kolpe zion Gernikari. (bis)
Bihotz gabeko egazti haiek
herriaren suntsigarri,
zenbat gazte eta zaharri
ote zioten negarra eta
azken arnasa ekarri!
Hostoak odol zipriztinduaz
askatasun haritzari. (bis)

III

Etsai maltzurra jagole zegon
lehendik Gernikarako,
bai Hitler eta bai Franco
Gure nortasun eta izatea
gorrotatzen zutelako. (bis)
Lehen etsaia ugari gendun
gaur ere badira frango,
Ez dugu amor emango
sua ta odola utzi ziguten
herri oroimenerako
oroimen hori dugu testigu
gure azken xederako. (bis),

IV

Ahaztu ezin den egun latz haren
ondorengo albisteak
gaur ere dira tristeak.
Zenbat gudari hil ote ziren,
zenbat haur da emazteak! (bis)
zenbat garraisi ito zituen
Gernikaren errausteak?
Herri bat hausteak?
Baina berriro loratu dira
haritz aldaska gazteak;
batzuk joan ziren, gu joango gara
helduko dira besteak. (bis)

V

Gernikan piztu ziguten sua
oraindik dago piztua,
da ez daukagu ahaztua
gure aurreko gudari haien
hain jokabide prestua. (bis)
Atzoko oiuhu berbera dabil
gaurkoarekin lotua,
herriko oiuhu freskua,
askatasunen eske ari den
deihadar oihartzuntsua.
Gora Gernika, bizi Gernika
Gora Euskadi askatua.

Txisteak

UMEA LO HARTU EZINIK

Xalbador bertsolariak kontatzen
omen zuen Garazialdean gertatutako
kasu hau. Goizean goiz joan da ama se-
mea esnatzera eta:

— Ea, Mikeltxo! Altxa zaitez, eskola-
ra joan behar duzu eta!

— Ni ez noa eskolara, ama! Gau guz-
tia lo hartu ezinik pasa dut eta.

— Ez duzula lorik egin? Zer dela eta?

Bart gauean, aiheneka eta arnas estu-
ka somatu zaitut ama. Ito eginen zinela
pentsatzen nuen... ez dut batere lorik
egin ama!

— Bainan Mikeltxo, lasaitu zaitez...
ez da ezer gertatu. Haginetako mina
neukan eta aita hagina ateratzen ari zi-
tzaidan.

— Gezurra, ama, gezurra... zuk ez
ateratzeko esaten zenion eta!

CARA AL SOL

Gerra zibilaren garaietan gaude. Al-
txamendua gertatu da eta Nafarroa guz-
tia nazionalen menpe dago.

Tafalla inguruko herriska batetan, ba
omen zegoen «gorria» izandako bat, bai-
nan gauzak zein aldetara ari ziren ma-
kurtzen ikusi ondoren «nazionaleta»
pasatakoa. Gizonak disimulatu egin nahi
zuen bere iragan «gorria» eta orduan
beste zenbait gauzaren artean, alkonda-
ra urdina eta «Cara al sol» diska erosi
omen zituen.

Hantxe edukitzen omen zuen egune-
ro tokadiskosa jarrita, balkoiko lehioak
irekita zeuzkala herri guztian entzun ze-
zaten.

Egun batean, herriko mugimenduko
buruzagiak gonbidatu zituen bere etxe-
ra hamaiketakoa egitera, beraiekin ha-
rreman onetan jartzeko asmoz. Iritsi di-
ra bere etxera eta lehenengo gauza:

— Eser zaitezte, eser zaitezte. Zuen
etxean bazeundete bezala... Begira, dis-
kak entzuteko afizioa daukat eta orain-
txe jarriko dizuet, asko gustatzen zai-
dan bat.

Hartu du «Cara al sol» diska eta jarri:

— «Cara al sol con la camisa nueva,
que tu bordaste en rojo ayer»

Eta diska horrenbeste aldiz jarri zue-
nez, raiatu egin zitzaion:

— Rojo ayer... rojo ayer... rojo ayer...

— Ixilik egon hadi kalamidadea, hi
ere pikoteatzen ari al haiz edo!

Hizki edo letra bakoitzari beti zenbaki
bera dagokiola kontutan hartuz ea lor-
tzen duzuen eragiketa hau osatzea:

$$\begin{array}{r} 137A9A \\ 0B29A \\ 00000 \end{array} \bigg| \begin{array}{r} 2A48 \\ B2 \end{array}$$

Hizki edo letra bakoitzari beti zenbaki
bera dagokiola kontutan harturik azken
emaitza lortu behar duzue.

$$\begin{array}{r} A \quad B \quad 8 \quad C \\ C \quad 5 \quad C \quad B \\ + \quad 6 \quad 1 \quad 5 \quad 6 \\ \hline = 1 \quad A \quad 9 \quad 8 \quad B \end{array}$$

ARRATE IRRATIA

FM — 101,5
Eibar

**Goizeko 10etatik
gaueko 11ak arte**

**Irratsaio denak
euskaraz**

ARRATE IRRATIA EUSKAL SINTONIA

Herrien Europa... eta euskara zer?

ORAIN dela hilabete batzu izan nuen aukera Europako komunitatearen (EEEren) Brusela-ko bilera-aretoetako batera sartzeko. Europako hizkuntza gutxituei buruzko ihardunaldiak genituen, hain zuzen. Bertara sartu orduko gehien harritu ninduen zera izan zen: alde guztietatik beirasarez (vitrinez) inguratuta zegoela aretoa. Haietako bakoitzean neska bikote bana, zerbaiten zain zeunden itxurarekin, baina bileraren begirale izango baitliran. Beirate bakoitzaren gainekaldean idazki bana: Ingelesa, Frantsesa, Greziera, Nederlandera, Italia, Portugesa, Alemana, Daniera, Gaztelania.

ARETOAN esango zena bederatzi hizkuntzatan zuri adierazteko prest zeuden neska haiek. Tresna belarrietan ipini eta atseginez eta esker onez aditzen duzu beira ostetik datorren ahots laguntzailea. Batetik bestera aldatuz "jostatzeko" gogoia ematen dizu hasieran.

Baina euskalduna izanik, badakizu zeure hizkuntzan aditzerik ez duzula izango. Bruselako EEEren palazioetan euskarak ez du lekurik; ezta katalanak, galegoak, britainierak, frasierak, gaelikoak, friulerak, galesak, etab.ek ere. Gure gabonetako ihardunaldiak hizkuntza horietxei buruz ziren, ordea: Europako hizkuntza gutxituak edo "moins répandues" ditugun horiei buruz. Baina bederatzi dira EEEko hizkuntza ofizialak; beste hizkuntzei buruz hitzegin daiteke, baina ingelesez, frantsesez, gaztelaniaz edo bederatzi horietako besteren batez.

Hala ere, 30.000.000 (30 milioi) bat lagun gara EEEko estatuetan hizkuntza gutxitu horiek geure hizkuntza ditugunok. Baina hizkuntzazko Europa ofizial hartatik kanpo gaude; halaxe egongo dira gure parlamentariak ere. Euskara ez da European hizkuntza ofiziala.

ZER egin dute Europako Parlamentuan hizkuntza gutxituei buruz? Orain dela bost urte sortu zen delako *Bureau pour les langues moins répandues* erakundea, *Arfé* parlamentari italiarraren proposamenez. Horren helburua da Europa ofizialetik kanpo gelditu diren (utzi dituzten) hizkuntzei halako laguntza modukoren bat eskaintzea. Besterik ez. Europako parlamentu bera ez da instituzionaliki erakunde horretan "bustitzen"; autonomia da, eta zenbait programa eta proiektu aurrera eramateko laguntza eskaintzen dio Europako administrazio publikoak.

Euskal Herrian ere eratuta dago delako *Bureau* hori, katalanekin eta galegoekin batera estatu espainoleko Agencia osotzen bait dugu. Euskaraz HIZGABE (Hizkuntza gutxituen aldeko bulego europarra) du izena. Zalantzarik gabe, baliatu beharra daukagu HIZGABE erakundeaz eta Europako Parlamentutik

etor daitezkeen bestelako eskaintza-txoez. Baina argi eduki beharra daukagu gure parlamentariak hautatuko dituguneko Europa horretan bi motatako hizkuntzak daudela: ofizialak eta baztertuak ("gutxituak"); hauen artekoa da euskara.

GURE botua eman behar dugunok eskubidea daukagu galdezko hemengo parlamentari-gaiei, ea zein duten Europako parlamenturako beren programa politikoa, euskarari buruz eta beste hizkuntza gutxituei buruz. Herrien Europa aldarrikatzen digutenek argitu behar digute zein leku izango duten Herri horien hizkuntzek.

Lau postura eta jokabide hauen artean egongo dira seguruenik gure parlamentari-gaien "programak": Euskararen goratzarrea, horren testigantza, horren defentsa, horren errebindikazio internazionala.

EUSKARAREN goratzarrea abes- teko, aski da Europako "hizkuntza zaharrena" aipatzea; agian baten batek, bide batez, Europa batuko hizkuntza izan beharko "lukeela" esango dizu gainera: ondo jabeturik noski, utopia hutsa dela. Hurrengoak halako batean euskara erabiliko dizu Europako parlamentariak agurtzeko: betea luke horrela bere "testigantzen" eginbidea. Besterik da, Europako parlamentuaren barrutik euskararen eta bestelako hizkuntza gutxituen aldeko defentsa egitea eta horiek beren herrietan behintzat hizkuntz ofizial, normal eta nazional izateko duten eskubidearen alde borrokatzea. Azkenik, laugarren maila dago: Euskararentzat eta bestelako hizkuntza gutxituentzat leku eta erabilera egokia lortzea Europako erakundeetan (Parlamentuan, Komisionan, batzordetan, etab.); beraietako lan-hizkuntza bihurtuko ez bada ere oraingoz, zergatik ez da izango euskara Europako erakundeen zerbiztu-hizkuntza euskaldunontzat?

Horretaraino behintzat iritsiko ez garen bitartean, arrotza izango dugu Europa "batua" euskaldunok.

PAULO AGIRREBALTZATEGI

ERANTZUN EGOKIAK

Gipuzkoako Aurrezki
Kutxa Probintzian
Gipuzkoari lagundu
nahi diogu.

Horregatik, zerbitzu-
eta prestazio-aukera
zabal bat eskaintzen
dugu.

Eta kirol, kultur, zientzi
eta herri-izaerako

ekimen-mota guztietan
partehartzen dugu.

Gure herriaren
aberastasunean
partehartzeko.

Gipuzkoako Aurrezki
Kutxa Probintzian,
beti ere erantzun
egokiak.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA

"Erantzun Egokiak"

Eros ezazu

ZEURE ETXEA

LAN KIDE AURREZKIAREN HIPOTEKA-KREDITU BATEZ

Etxebizitza baten beharrean bazera, edo-eta darabiltzuna eskuratu nahiez bazabiltz, oraintxe duzu garaia: Eska ezazu Hipoteka-Kreditu bat Lan Kide Aurrezkian. Egiatzko balioaren %70taraino finantzatzeko dizugu zure erosketa, interesik txikien eta baldintzarik hoberenetan. **Edo % 100taraino gure Erakundearen osoko Finantzaketa Planera biltzen bazera** eta jakina, legeak eskaintzen dituen abantaila fiskal guztiak eskuratzeko dituzu.

Zatoz bisitatzerara eta esaiguzu zure asmoen berri. Eta konta ezazu gurekin.

Oraintxe da garaia

CAJA LABORAL POPULAR

LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa

ETXEBIZITZA EROSI EDO BESTE BEHARRIZANETARAKO HIPOTEKAZKO KREDITUAK GURE BEZEROENTZAKO. PERTSONA FISIKO EDO JURIDIKOENTZAKO BEREN NEGOZIOTARAKO. ETXAGILEENTZAKO: HITZARMEN DESBERDINAK ERAKUNDE PUBLIKOekin. KONTSULTA EZAZU.